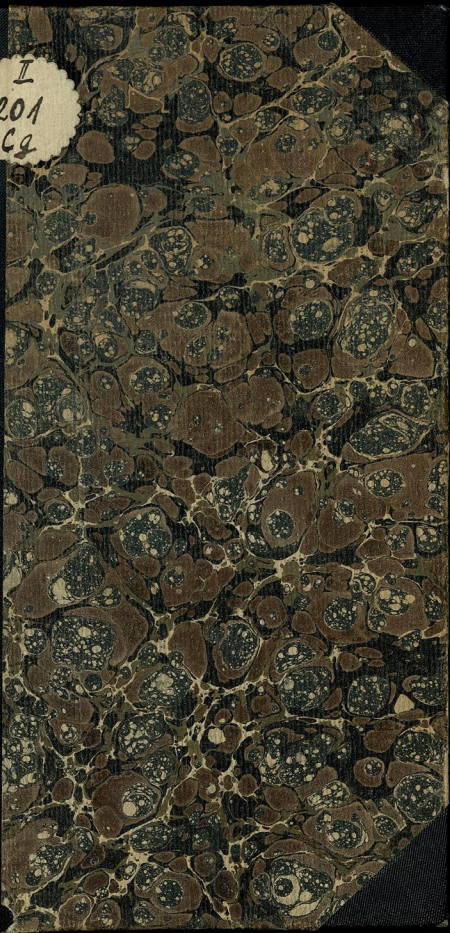
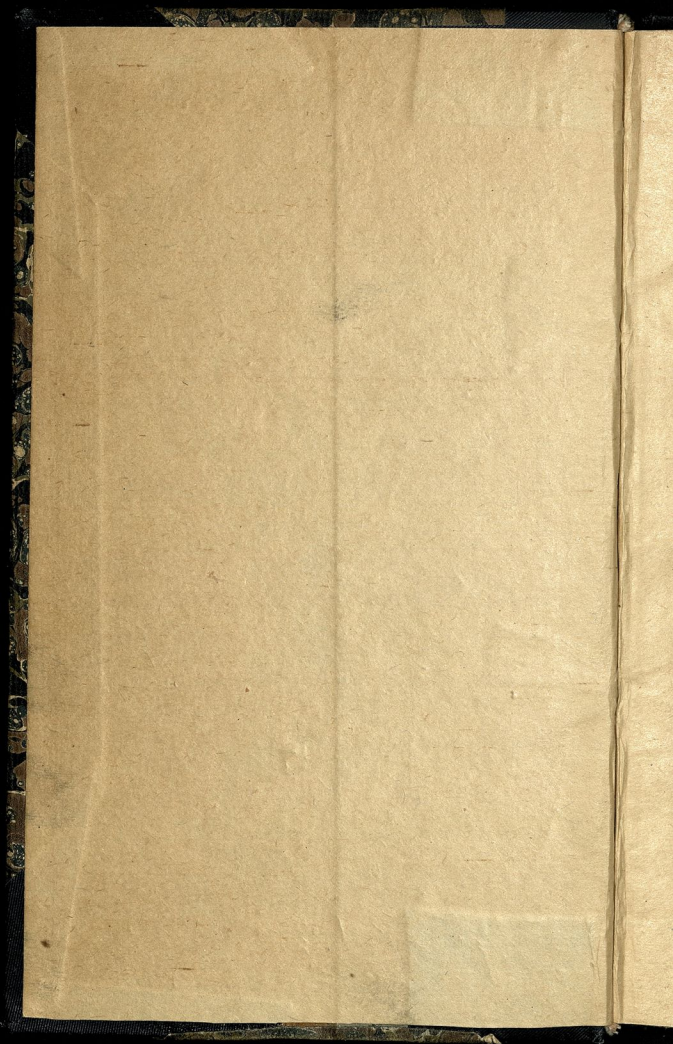


I
7201
Cg







O ti firola!

DVOJE FANTOV.

Blagi Fridolin

ino

Hudobni Briz.

Nekaj sa starishe ino otroke,
is pifem

Kristofa Shmida.

Poslovenil

Felizjan Globoknik



V' Zelovzi 1841.

Natisnil ino na prodaj ima Janes Leon.

7201 ICg 80

030006268

Boga se boj, ino dešhi njegove sapovedi!

Pridgar 12, 13.

Ordinariats - Approbation.

Da gegenwärtige Jugendschrift, betitelt: „**Dvoje fantov. Blagi Fridolin ino hudobni Briz**,“ nur eine getreue slovenische Uebersetzung der gleichnamigen, vom Domcapitular Christoph Schmid herausgegebenen Erzählung: „**Der gute Fridolin und der böse Dietrich**“ ist, und nichts gegen die katholische Glaubens- und Sittenlehre enthält, so nimmt man keinen Anstand, derselben zur Drucklegung hiermit die Ordinariats - Genehmigung zu ertheilen.

Fürstbischöfl. Gurker Capitular-Consistorium zu Klagenfurt
am 2. November 1840.

J. Mich. Achatz, mp.

Capitular-Generalvicar.

Samonigg, mp.

Secretär.

Preljubi stariši ino otrozi!

Tri festre, is samiga pekla doma, ho-
dijo v' fedajnih zhaſih po ſveti, ſapeljujejo
mlade ljudi, pa tudi ſtare ſlepijo. Pogosto
jim ſtariſhi vrata odprejo, ki ſvoje otroke
ino poſle rasvadijo; pa tudi goſpoſka,
deſheſka, kakor duhovſka jih pod ſtreho
jemle, ki rasvujsdanim ljudém potrebniga
ſtrahu ne da. Po kerzhmah, aj oshtarijah,
po ſéjmih ino navadnim zérkvanji ljudjé
s' njimi ſvoje saroke imajo, po divjih
jagah, med tobakarji ino rasbojniki ſe
doſtikrat s' njimi pezhajo; pogosto v' jezhi,
tudi rabelnu v' rokah konzha, kdor ſe njih's
mladih nog ſkerbno ne varje. Ali jih poſnate?

Perva je **huda jesa**, ki raste is
ofhabniga (prevsetniga) ferza. Starishi jo
isredijo, ki otroke prehvalijo, jim hude
terme ne isbijejo, jih krotke in pohlevne
biti ne navuzhijo.

Druga je **navadna jigra**, ki se
orada mladenzhev prime, moshe v' hudo
navado vklene, de sajigrajo poshtenje,
premoshenje, pa tudi ducho postavijo verh.

Tretja je **gerda pjanost**, ki per
malim sazhne, s' vsakim bokalam vezhi
raste, toljka, de jo ne vino, ne shganje, le
samo peklenški ogen jo pogasi, ker pjanz
nobeden v' nebesko kralestvo ne pojde.

Sam Bog naf varji te trojne nesrezhe!
Varjimo se nje pa tudi mi! Varjte svoje
otroke starishi vi; sakaj varvati je loshej,
kakor odvaditi, lepo uzhiti ino svariti je

bolshi, ko sa otrozi, ki so našimu strahu odraſtli, ſolſe ſaſtojn prelivati.

Befeda pa nikolj toljko ne ſda, kakor lepa pripoveſt; gledati, kako ſe drugim godi, naſ nar bolj ſvuzhi, ſe modro neſrezhe varvati.

Berite lepe bukvize ino pravite mladim ljudém, kako frezhen je bil blagi Fridolin, ki je ſvoje dobre ſtarifhe lepo vbogal; povéte ſamoglavnim otrokam, kamo pride, ki po Brizovo laſhe, iſmika, krade ino v' ſlabe tovarſhije ſahaja. — Pa tudi vi poglejte; matere ino ozhetjé, kako neumno vi ravnate, ki ſvoje otroke rasvadbite, ter jim vſako ſvojvoljo daſte.

Ne barajte, kdaj ino kdé ſe je vſe to godilo, po jezhah ſe najde, po ſodnih hiſhah ſliſhi, na rabelſkih moriſhah vidi,

kar se v' tej povesi bere. — Boshji strah naj vas objide, in desni angel varh naj vas vodi, de se kaj toljko strahbniga med vami nigdar ne sgodi. Bog vas ovarji!

Anton Slomšek,

Voseniški fajmoshter.

I.

Fridolin, prav blagi fantek.

Fridolin je bil prav ljubesniv in vesel fantizh. Neko jutro gre v' les, drazhja naberat. She poprejšno leto je skorej vse derva sa simo sam na glavi damo snofil; tudi letos je to shelel, de bi faj nekoliko svojim bornim starisham pomagal, ki so se toliko sa potreben shivesh trudili. Pridno pobéra suhe veje po lési, ino prej ne henja, de butarzo, koljkor bi na glavi nesti mogel, nabere. —

Sdaj pride is temne hoste v' lepo seleno sonzhno dolinzo, ki je med temnim hojkami bila, po kateri je bister vrelez tekel. Gre po dolinzi do isvira, ki is spod skale vreje, hladen ko led, ino zhišt kakor sonze. Selena f iroka bukva mu je senzo delala. Nekaj maliga prozh sagleda srelih jagod, lepo rudezhih ko kri, kakshnih she letas ni videl. Vterga si shiroko pero, ino gre vá-nj jih nabérat. Potem se vſede na seleno trato sravn' studenza, deb' fi pozhil ino kaj maliga jushinal. Imel je per sebi velik kos sméšniga kruha, sa shejo pa vodo is hladniga vrelza. Jagode fi sa posebno jed po jushini perhráni. Preden je jésti ino

piti sazhel, povsdigue poboshno svoje roke, ino navadno molitev smoli. Od dela se je she slakal, ino jushinza, zhe ravno flaba, se mu prav dobro prileshe. „Kak mi jesti sa delam diſhi,“ pravi sam s' seboj, „hvala Boga sa nja dar; boljſhi se meni sdi koſ zherniga kruha s' hladnoj vodoj, kakor kraljam alj zefarjam imenitni obedi; flajſhi jagode moje, kakor goſpodi vse sladkarije. Zhe tudi bogato pogernene mise niman, vender me selen pert lepe trate s' zvetozhim zvetlizami prav veselí, ino gmetne ptizhize mi prijetne pesmi pojejo.“ —

Tako Fridolin sam s' seboj govori; med tem pa is goſhave lepa ferna s' mavraſtim mladim perdirja, zhasek poſtoji, in se plaſhno osira, ter s' uſheſami migle, potem pa, lehka ko je, zhes ſtorje in kopinje naglo navdol poſkozhi, mlado pa sa njo koljkor mora, drapla. V' dolinzi se ſtudenznize napije, potem pa sazhne na proſtorni seleni trati dersati, mlado pa se sravno veselo ſkaklaje jigra.

Od veselja ſi Fridolin dihati ne vupa, kakor perliman ſedi, ozhi ſo mu oſtermele, ino ne mora se prelepih ſhivalj nagledati. —

Pa — kakor bi trenil, se nekaj ſabliskne, ino pozhí, de po vſi hoſti kakor grom ſabobni. Fridolin veſ ſplaſhen od tal poſkozhi, toljko, de se od ſtraha navdol prekuznil ni. Blisk ino pok ſta bila ob enim; ferna pobita na ſemljí leſhi, se vala no hreple, in na pol mertva vtripluje; mlado pa mило jo gleda.

Kmalo po streli is goshe bled fantin v' razzapanim sivkastim jopzhi s' pufhko v' rokah h' pobiti ferni perleti, ino vesel sakrizhi: „Ha! dobro sim te sadel; moja si sdaj, ne bofh mi vezh vfhla, ne!“ —

Sa njim perdirja ves sarafhen moshak s' rasterganoj klafetoj, zelo obnofhenoj oblekoj, ino s' staroj pufhkoj pod pajsduhoj. On ferno domori, njo na ramo sadene, ino, ko Fridolina sagleda, odleti. Fantin pa, ki je ferno vftrelil, fhe en zhaf poftoji, ino Fridolina ster-mi, kmalo se pa tudi v' bege fpufti. „Gotovo fta onedva sverinfka tatova,“ pravi na to Fridolin; „pazh morata nevfmileshta biti, ki nedolshni shivaljzi mater odstrelita in sapufheno revfhe tako rekozh s' lakotoj morita. Huda vest nju mende pezhe, de pred meno, flabim fantam, beshita; to hudobno delo jima ne bode v' dobro isifhlo.“

Sdej se mladi fernjak, ki se je pred hudodelnesham sa germovje fkril, sopet perkafhe; Fridolin sa njim poskozhi, de bi ga vjel; fernjak se fpet nekoljko sa hraftizh potukne, pa lahko ga Fridolin vjame. Perpogne se k' njemu in ga omiluje rekozh: „O bore, bore frotle! kak se mi vfmilifh! Lakote bofh morlo vmreti, kir matere nimafh vezh.“ *) She sobzov nimafh,“ pravi dalej, ter mu v' gobe, potipa, „de bi si seljfh in trave dobilo. Si pazh prav revno, in famo ne vefh.“

*) Poglej podobo.

Med tem pride Moriz, grahinski strelz, ki je strel slishal, stopi tiho sa hraft, ino fanta skrivaj poslušha.

„She smiram Fridolin lizhno sverinzhe ogleduje, ker mu mozhno dopade, de je imelo velke biftre ozhi, in zhernkast nos, po herbti pa je bilo lepo prishasto; vfo nedolshno se mu je vidlo. V' narozhje ga sadene ino pravi: „Kaj mi je, revfhe! s' teboj pozheti? strelzu nashimu te bom isrozhil, on bo bolj vedel, kak jes kaj s' tebo pozheti. De bi te le nikar ne vmoril! Rad bi te s' seboj damo vsel, pa ne smem, ko nisi moje. Bom pa strelza profil, de ti shivljenje ohrani; on bo she vedel te isrediti.“

Moriz ga svesto poslušha, ni mu besedza odfhla. — Fridolin vstane, ino se she damo spravla. Ker pa se osre, ino strelza sadej vgleda, se mozhno prestrašhi. Moriz pa se mu prijasno nashmeji ino rezhe: „Nizh se ne boj, ljubi fantek! nizh ti ne bom storil! Slishal si vse, kak si se s' mladim fernjakam pogovarjal; k' meni si ga hotel peljati, pa jes ne vem kaj s' njim pozheti, zhe ga pa ispuštim, bo morlo poginiti. Tebi ga dam, ker veselje s' njim imash; lehko ga isredish, zhe si bošh persadel.“ Fantek od veselja ne ve, kam se djati; urno si vsdigne butarzo drazhja na glavo, vseme fernjaka pod ramo, ino sa strelzam skakla, ta ga na tanko poslušha, kar mu po poti perpoveduje, kako naj sverinzhe s' mlekan s' tretjim delam vode nameshanim redi. Sadnizh vseme strelz od nja slovo, ter mu rezhe: „Bog te ob-

vari, ljubo dete! bodi smiram tak poshten, ino dobro ti bo!“

II.

Fridolina poboshna mati.

Poln veselja Fridolin damo pertezhe. Ker pa nja mati mladiga fernjaka sagledajo, ga sazhnejo kregati, rekozh: „Ti hudoben fantej! sakaj si sverinzhe vjel? Glej, vkradil si ga, ino zhe strelz to sve, te vezh ne pusti v'hošto po derva; bosh moral po simi per merslipezh smersvati, in kakor tat bosh poshtrafan. Pa zhe se tudi ne sve, faj te je Bog vidil, kak si mogel pred njim tako hudoben biti? Per ti prizhi ga nesi v'hošto nasaj ravno na tisti kraj, ki si ga vjel, de staro spet najde! Si me sastopil?“

„„Nikarte, mati! se ne serdite,““ pravi pohlevno Fridolin; „„naj vam povém, kako sim ga dobil; glejte, stari Moriz sam mi ga so v'last dali.““

„To je kaj drujga,“ pravijo potolashena mati; „pa kako bodesh frotej sverinzhe redil, ko sam nimafh kaj jesti drujga, kakor vsak dan svojo skledizhko mleka, kofzhek kruha, pa kaj podsemlizalj (krumpirja).“

„„Ref je, de imam sam le malo,““ odgovori fantek pohlevno, „„pa faj previte, de mormo ed maliga tudi drugim deliti, in tudi

s' shivaljmi vsmilenje imeti. Bore sverinzhe ne smemo sapustiti, de bi poginilo, Bog sam nam lahko to dobroto poverne.““.

Prijasno so se mu mati nasmehljali, ino mu voljo pustijo. Fridolin pa mladimu sernjaku is sena v' enim koti na podi toplo leshifhe napravi, ino ga fkerbno redi, kakor je strelz mu sporozhil. Sernjak si ga kmalo pervadi, ga po glafi posna, ino mu vefelo naproti pertezhe, koljkokrat fantek domu pride. Kader gre v' hosto, jagode brat alj drazhje pobérat, hodi sernjak sa njim, kakor domazh kushek, fkazhe po hosti okrog, pa se spet k' njemu poverne. Zhe se fantek kje vfele, deb' si pozhil, se mu k' nogam vleshe. ino ga spremlja lepo, kader se na vezher s' drazhjam damo poverne. Vlak je vefel bil, to videti; nar vezhi vefelje pa so vefhki otrozi imeli, ter so pogosto nju do doma spremili.

Neki fant premoshnih sodedov je shelel od njega sernjaka kupiti; Fridolin pa mu na ravnost odrezhe, in pravi, de ga tudi sa sto rajnish ne da. „Si bosh she she premislil,“ mu rezhejo mati na to. —

Ozhe pa se smeje k' materi obernejo, rekozh: „„Pusti otroku vefelje! Vidiš, tak tudi nar vboshnejshi bres vefelja ni. Ti imash vefelje s' svojim vertam, jes s' svojim drevefami; naj se tudi fantek s' svojim sernjakam vefeli. Kdor do boshjih stvarí serzhno vefelje ima, ino jih pogosto s' poboshnostjo spremishluje,

je bogat sadoſti, naj bo ſhe s' tem tako reven, nedolſhniga veſelja mu ne ſmenka.““

III.

Fridolinov ſali ozhe.

Materi Fridolina je bilo ime Marjeta, ozhetu pa Miklavsh. Imela ſta na konzi veſi Leſkovza borno bajtizo, ſhi ſlo pirovo, ker je bila bleſo ene ſtarosti s' ſtoletno hrufhko, pod katero je v' ſenzi ſtala. Sa hiſhzoj ſta imela vertez, malo vezhiga proſtora, kakor je bila hiſhza, ki je bil s' ternjam lepo ograden. Kdor kolj je memo ſhel, je ſam per ſebi rekel: „Tu ſo pazh prav vbogi ljudi.“

Ino vender je bil Miklavsh ſkoſj nar bolj ſhidane volje. Marſkateri bogat kmet, ki mu je Miklavsh pomagal delati, ſe mu je zbudil: rekozh: „Kako ſi vender v' ſtani per ſvoji revſhni tako dobre volje biti?“

„Niſim tako reven, kakor miſlite,““ jim je Miklavsh odgoval; „imam bogatiga ozheta, ki me s' potrebnim previdi, — ſvojga nebefhkiego ozheta. S' ſeboj noſim ſaklad, ki ga ſa miljone ne dam — ſvojo mirno ne dolſhno veſt. Per vſim tem ſim, hvala Bogu, ſdrav, de ſi ſamore s' ſvojmi rokami potreben ſhivesh fluſhiti. Moj jopizh, perſtavi ſhe ſravn ſmejé, ino na komolz pogleda, je reſ nekajko okerpan, pa greje me vender tak

dobro, kakor imenitna fukna nar bogatejšhiga kmeta. Sakaj bi tedaj dobre volje ne bil?“

Neki lepi prigovori so bili, ki so Miklavsha, ker se jih je dershal, vedno per dobri volji ohranili. Od svojga dedeza jih je imel, in bili so sapifani na neki tabli, ktiro si je na steno namesto ogledala obesil.

Prigovori pa so bili leti:

Pervizh: „Boj se Boga! kdor se Boga boji, mu nikolj fila ni!“

Drugizh: „Delaj pridno! Kdor se s' svojmi rokami redi, ino je sadovolen s'tem, kar mu Bog podeli, on mirno, veselo shiví, ino to vezh velja, ko slato in frebro vsiga sveta!“

Trekizh: „Bodi poshten! Ljubi pravizo, sovrashi krivizo, tako bosh sdrav in vesel povfodi lahko pel; bosh lahko spal, in Bog te bo varval.“

„Leti terji prigovor,“ je Miklaush vezhkrat rekel, „vuzhijo, smiram dobre volje biti; kdor jih bo dershal, si bo skufil, kar sim si jes.“ —

Poshtena Miklavshovka, Marjeta is perviga ni mogla ravno tako vesela biti. Nja revshnja jo je vezhkrat prav možno skerbel. „Tebi pazh nizh na skerbi ni,“ rezhe neki vezher svojmu moshu, ki je pred hishzo koso klepal, de bi shel drug dan kosit, sravno pa veselo si shvishgal.

„Nizh ne?“ pravi Miklavsh, ino se ji posmeji; „alj ne kleplem ravno koso, de bi

mi jutre raj resala? Druge posebne skerbi sa sdaj ne vem.“

„V' zelmu premoshenju ne gleshtamo rajni-
sha dnarja,“ mu potoshi Marjeta; „kaj homo
pozeheli, ko bi naj kaka sila sadela?“

Miklaush pa pravi: „„Ako bi se hotli sa
vse previditi, nam shkrinja dnarjev sadofti ni.
Zhe nam Bog potrebe poshle, nam bo dal
tudi pomozhi.“

„Oh,“ sdihne Marjeta, „toljko je v' vesi
beteshnih, lahko de mi tudi sholimo.“

„„Vse je mogozhe,““ jo podvuzhi Miklavsh;
„„pa tvoja presgodna skerb ti sdravja ne oko-
vari, le bersh bi sholela. Ino zhe ref tud
sholimo, de si ne moremo kaj perflushiti —
le Bogu vso skerb prepusti; on to bolj sastopi,
ko ti. Njegova skerb saj tudi pomaga, tvoja
pa nizh ne velja.“

„Si pazh smiram star Miklavsh,“ mu ozhita
Marjeta, ki se ne da vtolashiti; „svojmu Fridolinu
tudi nimava kaj sapustiti, zhe mu odmerjeva.“

„„Nizh pravish,““ rezhe Miklavsh, ter
kladvo s' rok dene; „„motish se ljuba! Jes
rajtam mu boljlhiga sa doto pustiti, kakor kup
dnarja, ako ga kershanfko svuzhim, ino lepo
sredim. — Ni ga bogastva na sveti vezhiga od
straha boshjiga, delavnosti, sadovoljnosti, ino
pa poshtenosti. Glej, koljko doto sa njega
imava! Vezh mu bo teknila, kakor premo-
shenje zeliga sveta. Skerbiva ga poboshno
isrediti, ino ni mi skerb sa-nj. Kakor sim jes
per vfi revfshni vesel, je lahko tudi on. Veselo

ferze je nar boljshi na sveti; kdor tega nima, mu vse nizh ne pomaga. Le v' Boga savupajmo, ino hodmo veseli, ino ne bode nam file.“ —

IV.

Velika shalost.

Dolgo zhafa sta Miklaush ino Marjeta veselo ino sadovoljno fkupej shivela; poboshnost, delavnost, ino poshtenost, tri lepe zhednosti so jima posvetno blago in premoshenje domestile. Fridolin lepo posnema starshov isgled; bil je, kak oni, poboshen in priden, sravn pa tudi veseliga ferza, v' prelepi sastopnosti so fkupej shiveli.

Pa Bog, ki jih tepe, ktere ljubi, jim kmalo poshle shalost veliko. Eniga dne feka Miklavsh derva v' hosti; bliso njega podirajo sekazhi velik dob alj hrašt. Hrašt pade — pa ravno na stran, kjer je Miklaush sekal, tak de so ga veje pobile, preden sekazhi savpijejo, de se naj varje. Mozhno je bil rasranen, nar bolj pa na desni roki. Sekazhi bersh perletijo, ga spod vej islezhejo, mu s' svojmi rutami rane obeshejo, in ga damo nesò.

Marjeta in Fridolin, ker sagledata svojga skerhniga ozheta hudo raneniga, prestrashena na glas sajozheta, ino milo klagujeta Miklavsh pa nju tolashi rekozh: „Nikarta ne shalujta

prevezh! Bog sam nam je to shaloft naklonil. On, bres kateriga volje pero is drevesa ne pade, je tudi perpuftil, de so me hrastove veje sadele. Voljno sprejmimo od Nja to terplenje, On nam ga bo k' dobrimu ravnal. Kar Bog stori, vse prav naredi. Le v' Nja savupajta, bo vse she boljshi.

Fridolin hitro leti v' blishno vef po sdravnika. Sdravnik pride, ino najde szer rano na roki mozžno nevarno, pa vender njo vupa she izseliti. Rana pa, namesti se boljshati, od dne do dne le hujshi perhaja. „Morebit bo morla roka prozh,“ pravi sdravnik, rano odvesaje. Marjeta no Fridolin se filno prestrafhita. Marjeta se bersh napravi v' mesto tri ure hoda po sdravnika. Prav vuzhen je bil mestni sdravnik, pa le sa lepe duarje. Ker je flifhal, de je bolnik le vbogi teshak, se mu je toshilo tok dalez k' njemu iti. Pokashe Marjeti nekove roshe, ki si jih sama lahko nabere, naj jih na rano oveshe, ino ji rezhe, de bo she boljshi. Marjeta je njegovim besedam malo savupala; she enkrat roke povsdigne, ino is solsnim' ozhmi ga profi, naj se vsmili nja revniga mosha. Pa vse sapstoj. Vsa objokana pride damo, ino moshu milo potoshi rekozh: „Oh! sdaj vender vidim, de je revshina velika nefrezha!“

Poboshni Miklaush pa jo svari ino pravi: „Nikar tako ne rezi, ino nikar se ne sanefi na prasen dnar vezh, kakor pa na Boga. Bog nam bo she pomagat; On vse modro ino

dobro stori. Kakor o vrozhim poletji v' trude-
ne shenjize s' prijetnoj sapzoy hladi, tak bo
v' shaloſti nafhi tolashbo nam dal. Si pa ſkle-
nil ozhe nebeſhki!"" pravi dalej, ino ozhi
proti nebeſam oberne, ""de moram sdaj vmreti,
glej, perpravljen ſim, naj ſe ſgodi Tvoja volja.
V' lepi deſheli per Tebi bo meni boljſhi; ſa
ſheno mojo ino otroka bodeſh pa tudi ſkerbel,
dobrotlivi Ozhe nebeſhki!""

Tudi bore Fridolin je bil veſ ſhaloſten; vſe
veſelje je ſgubil, toljko de od ſhaloſti ſam
ſbolel ni; ſhe ſa mladiga fernjaka, do kteriga
ga je poprej toljkanj veſelilo, ſe sdaj kaj ſme-
nil ni, proſhtiga je puſtil po hribih in dolinah
letati. On pa je ſa ſvojga bolniga ozheta ne-
prenehama molil, de bi jih Bog per sdravj
ohranil, rekozh: „Preljubi Ozhe nebeſhki!
vſmili ſe naſ, ino poſhli ſvojo pomozh, dokler
je ſhe pomagati. Naj ſe ſpolni nad nami Tvoja
obljuba, ki ſi ſam rekel: Klizhi k' meni v'
potrebi, ino jeſ te bom reſhil, de me boſh
hvalil.“

V.

Zhudna pomozh.

Uro hoda od Leſkovza, ker je Miklavſh
s' ſvojmi prebival, je Zhinkov grad po imeni.
Nekiga dne po koſili grejo graſhinski goſpod
s' bratom ſvoje goſpé, kater je major (viſhi

poglavar) per sholmirjah bil, ino ravno svojo shlahto objiskat prishel, na lov. Tudi mali Ludvik, grahinskiga gospoda sin, sme s' svojoj pukshizoj s' njima. Dolgo hodijo po hosti, pa nizh ne najdejo, dokler pridejo nad Leskovez.

Ludvik se je prasniga lova she navelizhal. Moriz pa, stari strelz, mu je hotel veselje narediti, de bi faj kakiga sajza vstrelil. Sa to mu rezhe dobro pasiti, „tam v' germovji sa detelsham, pravi, so gotovo sajzi; vam dober stojim gospodizh, de bo kateri prishel.“

Strelz Ludvika dobro nastavi, gospoda gresta sa germovje, on sam pa po germovji proshi. Na enkrat sazhnejo psi goniti, ino ravno pred Ludvika Fridolinov fernjak perleti. Ludvik hitro pukshizo nastavi, — puf — pa ga vgrashi; fernjak pa splashen na dol sbeshi, ino zhes berv na ravnost v' ves skokama leti ino kakor bi bil navajen, v' hishzo Miklavshovo gre. Ludvik se zhudje ino ostermo gleda sa njim.

Gospoda prideta ino ga barata, kaj je vstrelil. Ludvik pravi zhudo, kako je mladi fernjak, ki ga sadel ni, v' uno bajtizo tam kraj veshi vbeshal. Ludvik she ni vedel, de se tudi sverina tako rekozh podomazhi.

Sdaj pové Moriz, kako je Fridolin mladiga fernjaka vjel ino sredil. Ludvik pa profi ozheta, de bi mu dovolili, sa njim iti, ino se ga nagledati, ker she nikolj zhisto bliso fernjaka vidil ni.

Ozhe mu dopustijo, on pa nagloma po bregi poskozhi, ino kmalo je v' borni pa zhedni

bajtizi. Bolan Miklavsh v' posteli leshi, Fridolin pa na klopi fedi, in od svoje male jushne fernjaku daja, ki mu je kofzhek sa kofzhekam is rok jemal. Od veselja nad sverinzhetam bolnika she videl ni, le gledal je, kak se fernjak gladiti da, ino kak je pervajen.

Med tem pridejo grahinski Gospod s' majorjam ino strelzam sa njim. Major ino strelz grefta po vesi ogledovat, gospod pa sa Ludvikam v' hishzo stopijo, ino ker bolniga Miklausha sagledajo, se jim v' serze smili, ter ga sprashujejo, kaj de mu je. Ludvik pa jih lepo na stran potegne ino jih na uho poprashta, alj bi fernjak na prodaj bil. „V' verti sa gradam, pravi, bi ga jes imel, ino prav vesel bi ga bil.“

Fridolin hitro ogoni skrivnost, ki jo imata, ino sam od sebe rezhe: „Pred tremi tednami bi ga ne bil dal sa nobene dnarje, sdaj ga pa rad prodam; nefil bom dnarje sdravniku v' mesto, de bo prishel mojga ozheta osdravit.“

Shlahni gospod so se savseli otrozhje ljubeshni Fridolina, ino reva nja bolaniga ozheta jih je serzhno ganila; sato podajo Fridolinu dva lepa tolarja v' dar. Fridolin, ki she nikolj toljko dnarjov imel ni, misli, de je neisrezhen bogat. Tudi gnadlivz, ki so proti svojim podloshnim toljkanj dobrotlivi bili, menijo, de je Miklavshu sa koljkor so ga revniga sposnali; sa sdaj pomagano. Sato se odpravljajo spet, de bi jih svak predolgo ne zhakal. Sa revniga Miklavsha je bil v' nja velki fili dobrotlivi dar vsmilenga gospoda le slaba pomozh. Pa Bog,

kilvse nar modrejshi ravna, tudi sdaj ozhitno pokashe, de je Nja roka nar bolj mila, kjer je nar vezhi fila.

VI.

Zhudapolna sposnava.

Med tem pa ravno major tudi v' hifhzo stopi, ino ker bolnika v' nji sagleda, si vsemi lefen stol, ino se k' njemu vfele, ter ga omi-
ljuje rekozh: „Vem de vam dvakrat hujshi stane vafha bolesen, ker ste tako revni videti; mende vam pa shlahte vafhe kteri pomaga?“

„Nimam nobene shlahte,““ odgovori na to Miklaush; „ptujz sim semkaj prifhel dvajset ur dalezh, is Besovize, kjer sim doma.““

„Dobro! vem sa ta kraj,“ pravi major; nekaj posebniga se mi je tam pergodilo; v' velki nevarnosti sim bil, pa neki Miklaush Koren me je otel.“

„Miklaush Koren sim jes,““ rezhe bolnik; „tako se meni pravi.““

„Miklaush Koren!“ savpije Major, kakor hi se mu bilo kaj sgodilo; potem prime bolnika sa roko, ino ga molzhé spregleduje. Zhes en zhas pa pravi: „Ste she vi ta pravi; jes sim vaf sfer svoje dni le enkrat videl, pa posabil vaf nikdar ne bom. Takrat ste bili ref lepfhiga obraza, sdaj ste možhno s-hudili; pa po vafhah prijasnih ozheh vaf lahko sopet sposnam.“

„Jes se ne vém spomniti,“ rezhe Mik-laush, „de bi val bil kedaj vidil“

„To se vé, de ste me vidli,“ mu spet major besedo povseme; ino se oberne proti gra-shinskimu gospodu, rekozh: „To she nisim pravil, bersh hozhem povedati, le poslushtaj tudi ti Ludvik!“

Potem sazhne mojar praviti: „Osemnajst let sim bil star, ko sim se namenil, nekaj mil dalezh svojga dobriga prijatla, ki sva se v' sholi sisnanila, objiskat. Jesdaril sim, svoj ronzhek pa sim sadej sa sedlo perpél. O mraku je she bilo, ko bliso Besovize po temni hosti jesdim, kar slishim is goshe na mé vpiti: „stoj! stoj!“ Jes se prestrahim, pa nozhem stati. Na enkrat tolovaj po meni pokne, ino kugla tik mojga ufhesa memo ferzhi. Bersh pa drugi vstreli, ino kugla v' ronzi obtezhi; she sdaj njo imam sa spomin. Jes konja spodbodem, tolovaja pa sa menoj letita, ino krizhita ob enim: „stoj! zhe ti je kaj sa shivlenje!“ Jes pa nju nisim poslushtal, temuzh sim konja le bolj she spodbadal. Srezhno bi jima bil odtekel, pa k'nefrezhi je bila zesta prav slaba ino nekoljko navdol. Konj pod menoj pade, ino jes se zhes nja na zesto prekuznem. Pobil se sfer nizh nisim, pa komej vstanem, she plane eden tolovajov na me, ino mi proti s' sabloj glavo raszepti. She sim mislil, sdaj bo po men'. — Pa h'frezhi pride is hoste moshak, butaro derv na herbti, v' rokah pa mozhno gorjazho. Viditi mene v' toljki nevarnosti, ko

bi trenil, breme odvershe, meni k' pomozhi leti, in tolovaja s' gorjazho po roki mahne, de mu sabla odpade. Od bolezhine savpije, ino v' gosho sbeshi. Drugi tolovaj pa je she tu, ino nizh bolji s'menoj ne meni. Jes sablo poberem, in se, koljkor morem, branim; moshak pa ga sadej po herbti prav dobro s' gorjazhoj namlati. Ker tolovaj vidi, de nizh ne opravi, odkozhi, ino se v' hosti skrije. Moshak pa — moj angelj varh, — je bil te bore Miklavsh. Povejte sami, Miklavsh! al mi niste vi pomogli tolovaja odpraviti?“

„Jes sim bil jes,“ Miklavsh poterdi. „Vem vam she nekatere snamnja povedati. Imeli ste takrat selen jopezh s' slatim portami, na glavi okrogel klobuk s' belim perefam. Fuf, ki ste ga jesdarli, je imel liso na zheli. Ko je pod vami padel, se je nad eno korenino spoteknil, ino je mozno shantoval, sato ste pesh do Besovize shli, ino jes sim vas spremil. Pa ne bil bi vas vezh sposnal; takrat ste bili zhisto tenki, ino belo — rudezhiga liza, sdaj pa ste bolj verli gospod, pa nekoliko sagoreli“

„Vash velik dolshnik sim,“ rezhe na to major ves ganjen; „ne samerite mi, de vas tak dolgo ne poplazham. Sapisal sim si vashe ime, pa mlad, ko sim bil, sim bil tudi lehkomihslen, ino redko per dnarjih. Potem sim v' sholnirski stan stopil ino na vojski veliko si skufil. Koljko-krat sim smislil na vas; hvala Bogu, de sim vas najdil.“ —

Miklavsh, ki sbe vedel ni, de je major gnadlivza svak, ino de je sa njimi sem prishel, pobara prijasno: „Pa kako ste vender sdaj sem v' mojo bajtizo prishli?“

„Mladi fernjak,“ pravi major, „nam je pot semkej pokasal! Boshja previdnost je to, de sim ravno sdaj k' vam prishel, ker ste pomozhi nar bolj potrebni.“

„Skerbno ga sdaj major sprashuje, kako se pozhuti; rano nevarno sposna, koljkor jih je na vojski dostikrat vidil; sato pravi: „ref je nagla pomozh sdaj potrebna, pa obvupati nam vender sbe ni. Vi ste poprej meni shivljenje oteli, sdaj vupam jes vas smerti oteti.“

VII.

Vse je sdaj dobro.

Sdaj major vstane rekozh: „Prezej bom poslal po sdravnika v' mesto, ino drago ga hozhem plazhati, ako vas osdravi. Kar vam bolj jesti ino piti dishalo bo, de spet k' sebi pridete, bom tudi jes vam preskerbel. Vesel sim, de saj priloshnost imam, se vam hvaleshniga skasati. Le savupajte, zhe bo Boshja volja, bote sopet osdravli.“ —

Med tem prinese vsa shalofna Marjeta rosh is polja, kakorshne ji je sdravnik nabirati svetval. Kader v' jispizo stopi, se filno savseme, videti saliga sholnirskiga poglavarja,

shlahniga gospoda ino pa njih gospodizhka. Ko pa zlo saflisli, kaj se je vmes zhudniga sgodilo, se ji je od vefelja ferze topilo. Pade na svoje kolene, in rezhe: „Sdaj vem, de she stari Bog shivi, ki vboge ino revne ne sapusti, ako le v' Nja savupajo. Boljsli je savupanje od srebra in slata. Vezhna hvala naj ti bo Ozhe nebeslki!“ —

Serzhna molitev poboshne shene je vsm prav dobro dopadla. Tudi Ludviku je bilo vse prav, le skerbelo ga je, kak bode fernjaka damo spravil. „Sa nesti je preteshek,“ pravi, „sa verv pelati pa, kakor tele, se tudi neda.“ Major pa, nja striz, mu dober svet dajo, nej ga Fridolin pelja; ino kakor ga Fridolin do doma spremi, tak fernjak lepo sa njim gre.

She tisto nozh je sdravnik is mesta prishel, ravno o sadnim zhafi; malo posnej bi bil moral roko odresati, kakor je sam rekel; sdaj pa je rano sazeliti obljudil. Sheft zelih tednev je sdravnik vsak den k' Miklavshu prishel, dokler je popolnoma osdravil. Sdaj gre Miklavsh s' Marjeto ino Fridolinam v' grad, sahvalit majorja, svojga velkiga dobrotnika.

Dobrotliv ino hvaleshen major pa ne plazha samo sdravnika prav drago, temuzh tudi, ker flisli, de Miklavshu roka, de si ravno sazeleni, sa teshko delo nikdar vezh flushila ne bo, vbogim ljudem od svojga obilniga premoshenja vsako leto potreben vshitek odkashe,

ino sa vselej sa nje skerbeti oblubi, posebno na njihovo starost.

Mladi fernjak se je v' grahinskih verti, ki je prostorn ino s' visokim sidam obdan bil, prav dobro pozhutil; v' enim leti je she došti srasil, nja verli rogovi so ga prav lepo salsali. S' ptujim ljudem je bil nekoliko odljuden, ino jih je rad bodil; posebno je nektire veshke fantine sovrashil, ki so ga pogosto prišli drashit. Koljkokrat je kteriga vgladal, je sa njim letel, ino ga s' rogami na tla vergel. Bil je prav po pravizi sa vertniga varha. S' grahinskim pa, ino tudi s' ptujim, ki so jih domazhi v' vert perpeljali, je bil zelo prijasen. Kader je poletni zhas gospôda v' verti jushinala, je verl fernjak perljudno k' misi pertekel, ino vsakiga sapored sa kozhek kruha poprofil. Tudi lovski psi, ki jih je gospôda s' seboj v' vert vezhkrat vsela, fernjaku niso kaj shaliga storili. V' zhash je s' njimi po verti norel, ino ozhitno veselje pokasal, de ga v' begi psi doжити niso mogli, kar je gospôda prav rada gledala.

She takrat, ko je Fridolin mladiga fernjaka s' Ludvikam spremil, ino se shaloſtno od nja lozhil; je Ludvik njega povabil, rekozh: „Nizh ne shaluj, saj nisi fernjaka slednokrat videl! Le pridi ga objiskati, koljkokrat se ti poljubi.“ Fridolin je to rad storil, kar mu je bilo dovoleno. Posebno ob nedelih, kedar je bilo lepo vreme, ino mu starshi

dopuštali so, je po kerfhanškim navku nar raj v' Zhinkov grad shel. Grafhinfke je vezh del she v' verti najdel. S' Ludvikam sta se prijasno jigrala, ino shlahnim pospodu ino gospej je dober fantek prav dopadel. Vidla sta namrezh, de je bil prav prijasen, prebrifane glave ino smiram veseliga serza. „Shkoda sa ljubesnivga fantizha,“ pravijo enkrat shlahna gospa, „zhe ne bo drujga is nja, kakor priprošt dervar, kaj boljshiga pa ga nja'reven ozhe ne bo mogel dati svuzhiti!“

„Kaj bi pa bilo,“ rezhejo na to shlahen gospod, „ko bi fanteka k' sebi vsela; s' Ludvikam bi se kerfhanškiga navka, ino pa brati, pifati, ino razhunti vuzhil; sravno bi kaj maliga pomagal delati, potem pa bi se she vidlo, kaj bi bilo s' njim pozheti.“

„Prav, prav,“ poterdijo shlahna gospa; „vezhi milovshne ne moreva fkasati, kakor zhe vbogiga fanta kaj svuzhiti dama, kar mu bo s' zhafama lahko prav dobro.“ —

Fridolin ino nja starishki so bili tega prav veseli. Hitro se je v' Zhinkov grad preselil, ino shlahen gospod so mu novo selenkasto obleko omislili, ki se je lepimu blagimu fanteku prav dobro prilegla. — Od dne do dne je bil Fridolin smiram bolj priden, svest ino perljuden, tak, de ga niso samo gospod in gospa, temuzh tudi vsi domazhi radi imeli; sa kaj pridni, poboshni otrozi so Bogu in ljudem ljubi.

VIII.

Hudobniga Briza otrozhje leta.

Nekaj mil od Zhinkovga grada je bilo mestize Dobrovnik po imeni. V' njim je shivel saftopen ino pravizhen mosh, Janes Golob; bil je prav saftopen sidarski mojster, ino vse je njega, kakor tudi nja sheno Magdaleno v' zhafti imelo. Hisha, ki sta jo v' mesti ime-la, je bila pred drugim hishami prav lepa, ino per svojim premoshenji sta prav lehko shivela.

Eniga samiga otroka sta imela, veseliga fantizha, bistrh zhernih ozhi, ino lepo rudezhiga polniga liza je bil. „Skerbni ozhe si je vse persadel, sineka dobro ino lepo isrediti; mati pa je smiram le shelela, de bi njeni Brizek nekdej sa nar imenitnejiga in zhestitlivga v' mesti flovel. „Skerbiva,“ jo je vezhhrat mosh vuzhil, „de bo nash Briz priden ino poshten, potem mu zhaft no imenitnost ne bo odishla.“

Dobro je ozhe vedel, ino sposnal, de se imajo otrozi she is maliga dobro rediti, de se jim mora terdovratnost ino svojoglavnost she is perviga odvseti; mati pa je le vezhskerbela, svojmu Brizeku sa lepo obleko; vuzhila ga je pred vsm drugim, lepo ravno stati, zhedno po shegi hoditi, ino po maniri

ljudem se odkrivati „»Lepa manira pazh zhloveka nar bolj perporozha,““ je vezhkrat rekla. „Prav je,“ rezhe na to njeni mosh, „de otrozi se vedo zhedno sadershati, pa sa otroke je smiram le boljshi, jih ojstro imeti.“

Mati pa od tega nizh ni mogla slishti, v' ferze se ji je vshalilo, ljubimu Brizeku kaj odrezhti. Kedar kolj je sazhel se jokati alj reshati, je she mati letela, mu dat, kar je hotel. Tako je ljubzheka is perviga rasvadla, ino ker ga is maliga strahvala ni, se kmalo ni nal vezh strahvati.

Nar vezhi nesrezha sa Briza je bila, de ozheta pogosto doma ni bilo, ker je mnogo sidanje v' mesti alj tudi dalejod mesta prevsel. Od jutra do vezhera ga ni bilo damo, rasen zhe obpoldan h' kofili; zlo po ze le tedne je bil is doma, le h' nedeli je prifhel nasaj. Briz je bil tedaj vezhdel le materi na fkerbi, mati pa premehka ga je zhisto rasvadla. Vezhkrat jo ozhe svari, rekozh: „Strahuj saj otroka, zhe te ne boga, kakor mene vidish. Ozhe ino mati moreta ene misli biti. Ako bodesh ti podirala, kar jes postavim, kdaj bodeva kaj pridniga postavila?“ Mati pa, defiravno sastopna, je bila od prevelike napzhne ljubeshni do svojga otroka tako osleplena, de tudi nja hujshi pregreshke ni vidla, alj saj jih spregledala.

She mali fantek je vezhkrat s' rokizo po materi vdaril; mati pa mu drugiga rekla ni, kakor k' vezhimu: „»Kak fi ti vender hud,

Brizek! „Enkrat she po ozhetu hapne, ker so mu ojster nosh is roke vseli. Ozhe pa v semejo shibo, ino ga prav mozhno po roki vderejo, rekozh: „Sapomni si, velki greh je, roke na svoje starshe poloshiti“ „Kaj le otrok vé, kaj dela,“ mati nato ozhetu rezhe, ki mu je tak ojstro svarjenje silno samerla. Ozhe pa nji odgovori: „Kar ne vé, naj pa obzhuti! Jes gotovo ne tepem rad; she ojstre besede ne dam, kjer dobra pomaga. Pa velika hudobija se mora sгодaj isruti, kakor moder kralj Salamon pravi: „Nespamet globoku v' serzi otroka tizhi, shiba pa njo isshe.“

Ako so malimu Brizu mati rekli, to alj uno pernești, jim je na ravnost le rekel: „Nezhem!“ — Mati pa ni dalej v' nja silila, ino si je sama prinešla. Alj zhe je bil Briz per drugih otrozih, ino so ga mati desetkrat posvali, se on sato smenil ni; materi pa je bilo tudi vse eno. Otrozi so se ji smejali ino so njo oponašali: „Bale Brizek! bale!“ Tudi Briz se je s' njimi smejal, ino sa mater malo vezh maral. She ozhe so ga morli enbart dvakrat alj trikrat saklizati, pa jih ni vbogal. Pa drujga niso storili, kakor vseli so ga sa roke, ino prav dobro so ga nashtrekali, de so vfi otrozi se sbali ino sbeshali, ter so mu rekli: „Bošh vedel drugokrat na pervo besedo starshe bogati!“ Pa tudi ni bilo potreba ozhetu vezh kedaj dvakrat ga klizati; na pervo besedo je vse popustil, ino shel jih prafhat:

„Kaj bi radi, atej?“ — „Vidish Majdalena! so rekli materi, „tako se nevboglivi otrozi pokorshine vuzhijo. Vedno jih tepsti alj kregati bi bilo sapstonj, eno samokrat jih ojstro kash-tigati, jih na dolgo alj sa vselej popravi.“

Enkrat se nameri, de ozhe poprej, kakor navadno damo pridejo. „Kje pa je Briz?“ hitro poprashajo mater. „Nevem“ — pravi mati. Ojstro njih ozhe posvarijo, ter pravijo: „Alj hozhesh dobra mati svojga sina biti, ni- kar ga ne pusti bres vedenja okolj lajnati. Naj si svunaj pred hisho alj pa tukaj v' hishi s' otrozmi jigra; zhe ga pa pustish, Bog ve kje se potepati, lahko med rasvujsdane, hu- dobne fantine pride, in bo sa vselej spazhen ino nesfrezhen.“ Mati pa ni porajtala na ozhe- tovo lepo opominvanje, raj je poslufhala Briza nespametne proshnje, ino milovanje, ino kolj- kokrat kolj ozheta ni bilo doma, je Briz vso prostoft imel, ino shel, kamor mu rado.

Eniga dne grejo ozhe, kakor sidarski mojster, nekaj svojih orisov alj ozhertov v' omaro jiskat, ki je v' Brizovi jispizi stala. Na dno sagledajo par shivo rudezhih jabelk, ino hitro sposnajo, de so is sosedoviga verta. „Kje si pa te jabelke dobil?“ vprashajo Briza. „Apotekarjov Franze mi jih je dal“ — je re- kel Briz. Na ravnost grejo ozhe Franzeta ba- rat. Ker pa Franz od tega ni kaj vedel, je moral Briz svojo lash obftati, ino povedati, kako je jabelke vkradil. Vidil je namrezh is spodne kamerze skos okno v' sosedovim verti

jabelke, ki so se v' travi fvetile, ko shivi ogenj, pa do njih ni mogel, ker so bili gatri na oknah. Pojifhe fi zhavel, alj shrebel ino ga na eno paljoz perveshe, ino tako jabelka is verta nabada, ino skos okno dobi. Mati se je k' temu fmejala, ino je bila vesela, de je njeni Brizek she tako snajden. Ozhe pa fo rekli: „Krafti ino legati je po tatinfko,“ ino fo ga prav ojstro otepli. Mati se rasjozhe zhes nja, ino pravi: „Sa en par jabelk, ki se sa en krajzer kupijo, otroka tak mozhno strahvati, pazh nimash sa kaj!“ Ozhe pa fo pametno odgovorili: „Ni-fim ga toljko sa del jabelk, kakor velikovezh sa to, ker ni poslufhal glaf svoje vesti, ino je raji po svojim fpazhenim poshelenju ravnal; ker ne porajta sa to, kar je dobro ino prav, temozh le posheli, kar je prijetno; ker ne mara sa Boshje sapovedi, ino se Boga ne boji, temozh kakor nevumna shivina po svojim hudobnim nagnenju shivi. Kdor tako dela, se na pot hudobije podaja. Po jabelki fo nash pervi starifhi vesel raj sgubili, po jabelki bi pa vtegnil tudi nash Briz svojo zhasno ino vezhno frezho napraviti.“

Vfako priloshnost fo ozhe jiskali, naj bi bil Briz svojo krivizo bolj fhe sposnal. Tako postavim fo o vezherji rekli: „Kdor krade ino lashe, ne sme s' poshtenim ljudmi jesti.“ V' kot na tla se je moral vsesti, ino drujga ni dobil, kakor malo kruha no vode. Mati pa mu je skrivaj pezhenke ino pogazhe dala, ino ga milovala rekozh: „Le jej Brizek! nizh se

ne jokaj. Atej so ti le prehudi! Pa le tiho bodi, juter pojdejo spet is doma, ti bo she boljshi.“ — Tako je nespametna mati vse so-pet s' svojoj potuhoj pokvarla, kar je moder ozhe s' ojstrojtjoj dobro napravil. Skerbno je fama od sdaj vse hudobije neporedniga Briza pred ozhetam sakrivala. Briz je videl svijazhe svoje matere, ino je sam she bolj bil savit in prekanjen.

De so ravno ozhe ga ojstro imeli, je vender Briz jih lepo sposhtoval, zlo raji jih je imel, kakor mater. Zhudila se je mati zhes to, ker ni pomislila, de ni je prave otrozhje ljubeshni, bres sposhtovanja svojih starishov. „Vidish, ljuba moja! je mati vezhkrat morla od ozheta slishati, „strah ino ljubesen sta na tenko sklenjena; otrok, ki se svojih starishov boji, jih tudi ljubi, kakor zhlovek Boga ljubi, ki v' boshjim strahu shivi. Strah Boshji je sazhetek modrosti, ljubesen do Boga pa je nje popolnamast.“

Ravno sato so se poboshen ozhe pogosto od Boga s' fantam pogovarjali, ino ga vuzhili dobro ljubiti, greh pa is serza sovrashiti. Pravili mu so mnogotere sgodbe is sv: pisma, is katerih bi sposnal, kako Bog dobre ljudi blagodari, hudobne pa shtrafuje; ozbitno mu je kasal, kako she dan danashen moder ino pravi-zhen Bog dobrimu kakor hudimu svojo plazhilo she na sveti poshilja. Serzhno je vezhkrat s' njimi molil, pa vselej le take molitve,

ki jih je fantek lahko sastopil. Mati ga je sama nekatere molitvize navuzhila, in ako je tiste bres premislika sberbral, ji je bilo sadoſti.

Ozhe ſo ga pa tudi ſpraſhovali, alj kar moli, ſaſtopi. „Skerbno ſo mu molitve raſlagali, de mu je bila vſaka beſeda ſaſtopna. Briz je bil veſel, tako lepe molitve ſaſtopiti, ino mati ſama ſe je zhudila, de malo beſedi, ki jih je s' fantam vred doſehmal bres premislika isrekala, toljkanj v' ſebi ſapopadejo.

Velika nefrezha je bila, de ſo ſkerbni ozhe le kratko zhaſa ſhiveſi. Prav dobro ino ſaſtopno ſo snali ſhtepihe kopati; v' nekim globokim ſhtepihi ſo ſe enkrat prehladili. Ko damo pridejo, ſe vleſhejo, ino v' kratkim prav nevarno ſbolijo. Smiram flableji ſe pozhutijo, ino ker vidijo, de jim ni vezh ſa osdraviti, ſhe ſadni zhaſ ſvojga ſhivlenja ſa ſvojga ſina ſkerbijo, ter mater opominajo, naj ga poboshno ino kerſhanſko redijo. V' ſvoji bolesni ſo ji mnogi lep navk dali, kakor po ſtavim :

„Isredi najniga ſina v' ſtrahu boshjim; ſakaj ſtrah boshji je podloga dobre otrozhje isreje. Kjer ſtraha boshjiga ni, tam ni nobene zhednoſti, ſato pa tudi ni frezhe, ne zhaſne, ne vezhne. Kakor hiſha bres fundamenta ſtati ni mozh, tak tudi zhlovek bres ſtraha boshjiga frezhen ne more biti. Poſhilaj ga pridno v' zerkev ino v' ſholo; ſtariſhi ſami ne snajo alj ne vtegnejo ſvoje otroke v' kerſhanſkim navki ino v' dru-

gih potrebnih rezheh sadoſti podvuzhiti; sato ſo duhovniki ino vuzheniki. Silno potrebno pa je, de ſe zhlovek v' mladosti kaj iſvuzhi. — Kar ſim te ſhe vezhkrat opominal, ti ſhe sdaj na ſmertni poſteli ponovim: imej, kar ti bo mogozhe, ſanta pred ozhmi, de ti v' ſlabe tovarſhije ne ſajde. Tudi med odraslene ga vſelej s' ſeboj ne jemli, vtegnil bi marſkaj ſliſhati alj videti, kar bi bilo mladimu ſerzu nevarno. Hudobni pogovori ino iſgledi zhloveka ſa zelo njegovo ſhivljenje popazhijo.“

„Nikolj ga ne puſti bres dela pohajati, lenoba je perva vſih gerdob. Snaſh mu dovoliti ſa kratek zhaſ vſak dan ſi jigrati; kadar pa iſſhole pride, daj mu kaj maliga poſla; tudi delo ſe ſna otrokam vezhkrat tako prijetno narediti, kakor kaka jiga. Kedar bo ſhe ſholi odrafil, daj ga pridniga rokodelſtva ſvuzhiti, pojiſhi mu poſhteniga ino ſaſtopniga mojſtra. Vuzhi ga, naj ſe nikar ne ſanaſha na najno doto alj erbſhino; ſakaj dnar ſe pomete kakor zeſtni prah, delo pa, ki ſe ga zhlovek navuzhi, mu premoſhenje ohrani. Ne gledaj ſamo na vunajno, ne ſkerbi mu ſamo ſa lepo obleko in zhedno maniro; zhlovek, ki je v' ſerzi dober, ſhe ſam od ſebe lepo ſadershanje ima. Jabelka ſvunej rudezha, ſnotrej pa gnila, nizh ne velja.“

„Skerbi pred vſim drugim, de boſh ſina dobro iſredila; ne perſanaſhaj mu prevezh, ino nikolj kaj hudiga ne terpi. Predober biti, je nevſmilten biti, ino ſhe mnogimu je rabelj

mezh brufil, ker je od starifhov premalo shibe okufil.“

Ker so ozhe mater tako alj enako modro podvuzhili, ino zhutili, de se smert perblishuje, poklizhejo she maliga Brizeka k' sebi. Njih obras je bil vef she spremenen, ino smertne frage so jim po zheli stale; pa vender se she nekoljko popravijo, ino Briza s' letimi milim besedami pozhasi, pa terdno ogovorijo: „Moj ljubi fin! kmalo se bom moral od tebe lozhit, kmalo te sapustiti. Boj se Boga, in nikolj kaj hudiga ne stori. Ne posabi nikolj, de Bog vse vidi, de tudi v' tvoje ferze gleda, de je pred Njim nozh svetla ko dan, ino de nizh hudiga Nja ojstri pravizi ne odide. Dershi se svetih navkov nashiga Isvelizharja. Ljubi Boga zhes vse, ispolnovaj Nja sapovedi, moli rad ino savupaj v' Boga. Ljubi pa tudi blishniga, kakor sam sebe; nikolj kterimu kake krivize ne stori, temozh skashi vsakimu, koljker morefh, le dobro. Mislim v' vlim ti dober isgled sapustiti, sato hodi po mojih stopinjah, de bodesh dobriga ozheta dober fin. Spofhtuj svojo mater, vhogaj jih lepo, ino sadershi se vselej tako, de jim bodesh veliko veselja napravil. Zhasno shivljenje je kratko; kakor se moja sadna ura perblishuje, tako bosh moral tudi ti vmreti. Vse posvetno moramo sapustiti, le kar dobriga storimo, vsememo v' vezhnost s' seboj, to je, kar nam oftane. Pa tudi hudo, ktero zhlovek stori, gre sa njim, ino ga vezhno pekli. Sato bodi poshten ino poboshen, shivi

hogabojezho, de se vidma v' vezhnosti so-
pet.“

Mater ino fina ozhe sdaj she blagoslovijo;
kmalo potem pa shivlenje sklenejo; shaloftna
mati ino sapufhen Briz se sa njim solsita, ino
ga s' bridkim serzam h' grobu spremita. —

IX.

Briz neporeden fholar.

Mozhno je nekaj zhafa Briz sa svojim lju-
besnivim ozhetu shaloval, pa kmalo mu je
bilo prav, de ga nihzher ni ojstro imel, de je
sam sa se pozhel, kar je hotel. Materi nam-
rezh se je tako dobro vedel perlisovati, de so
mu vse verjeli, kar je rekel, ino mu vse sto-
rili, ino dopustili, kar mu je bilo po volji. —
She ko so ozhe shiveli, so ga pridno v' fholo
poshiljali. Takrat se je tudi she dobro vuzhil;
sakaj vlak vezher jim je moral bukvize prine-
sti, ino ozhetu povedati, kaj se je zhes dan
navuzhil. Tudi so ozhe vuzhenika pogosto
vprashali, kako se Briz v' fholi sadershi; ino
zhe so zhes nja kaj slisnali, so ga ojstro kashti-
gali, tako de se Briz bolj bal doma kakor v'
fholi shtrafan biti.

Vse to je mati v' nemar pust la. Vzhasih
fzer ga je tudi poklizala, naj ji is bukviz kaj

bere, alj naj pokashe, kak je kaj pifal, pa zhe je she tako slabo bral alj pifal, ga je vender mati hvalila; sakaj vse ji je filno dopadlo, kar kolj je njeni ljubesnivi Brizek vzhinil. Briz je smiram manj veselja imel se vuzhiti; v' sholi ni drugiga, kakor sofholarje motil ino drashil. Sa vuzhenika je malo porajtal, jim odgovarjal, zhe so ga svarili, in se jim vstavil, zhe so mu kaj rekli. Nekokrat so morli neporedniga fanta kashtigati. To se je materi filno vshalilo. Bla je sa drugo vfa spodobna shena, le zhes svojga Briza kaj slifhati ni mogla terpeti. Sato je tudi vuzheniku nja ojftröst hudo ozhitala. Enkrat v' jesi zlo v' sholo perleti, ino vuzhenika v' prizho otrok nesnano smirja. She doma ga shpotuje, ino ker she drujga ne vé, ga oponafha, kak se dere ino seva, kedar na kori poje. Briz mater to videti, she bolj se pazhi, mati pa se mu smeji, namesti ga posvariti. Tako je Briz vfo zhaft ino sposhtuvanje do svojga vuzhenika sgubil. —

Vezhkrat so gospod fajmoshter mater k' sebi poklizali, ino jo savoljo njeniga fina svarili, ter so rekli: „Dobrimu vuzheniku, ki svojo dolshnost v' sholi svesto ino modro dopolni, se ima spodobna zhaft skasati. Starifhi, ki svoje otroke v' sholo poshiljajo, so dolshni vuzhenikam, kar jim je mozh pomagati, ino se jim hvaleshne skasati. Tako je vash rajni mosh delal, tako pa tudi vi storite. Kakor se otrozi v' sholi vuzhijo, tak se naj doma redijo, de bode kaj prida is njih.“

Ozhitali so ji Briza neporednost, ino njo vuzhili, kak naj ga jih odvadi. Mati pa vsa slepa, se je le sgovarjala, rekozh: „Je pazh otrok, vse otrozhjo, kakor drugi otrozi, komaj vredno sa tako male rezhi.“

Gospod fajmoshter pa ji ojstro povejo: „Redko kedaj so pregresški otrok res tako mali, kakor se starisham sdijo. Mali pregresški s' otrozmi vred velki srastejo, kakor bodo male zherke, ki jih v' mlade buzhe sarisash, smiram vezhi, kakor buzhe rastejo. — Brizovi pregresški pa so she sdaj veliki. On svojga vuzhenika, ki po ozhetovo sa — nj skerbi, slabo sposhtuje, mu je nehvalessen ino nepokorn. Svojim sosnolarjam, ki so bolj pridni kakor on, ino se lepshi sadershijo, je nevoshliv ino jih sovrashi, zhe bodo bolj hvaleni; dostikrat jim kako krivizo stori, alj kaj zhes nje lashe. Kjer je toljko ljulke v' ferzi, dobro serno lepiga navka obroditi ne more. Vsa hudobna ljulka se mora sгодaj isruti. Sadni zhas je, vashiga santa ojstro kashtigati, de hudobnesh ne israšte, ki se Boga ino ljudi bal ne bo, ki ne bo porajtal ne sa boshje, ne sa zhloveshke postave, ki bo drugim h' shkodi, sam sebi pa k' nar vezhi nefrezhi. Kar sim she vezhkrat rekel, she sdaj pravim: starishi, vuzheniki, duhovski ino deshelski gospodji si morajo na roko b ti, otroke skupej vuzhiti, opominati, ino svariti, tudi zhe si saflushijo, jih ojstro kashtigati, ako hozhejo, de bode is otrok kaj prida.“

Enako so gospod fajmoshter tudi Briza v' fholi vuzhili, ino prav po ozhetovo fvarili. Vfi otrozi so se fkorej folsili od njih besedi, tudi Briz si jih je h' ferzu vsel. Pa komej damo pride, je mati vse fpet pokasila. Na nobeno visho gospodu fajmashttru ni prav dala, rekla je, de njo ino Briza zhertijo, ino ker jim drugiga pregovarjati ni imela, se je njih baroke lotila, ino njo prizho Briza smeshno delala. Tako je bilo sa Briza vse fvarjenje gospoda fajmoshttra sapftonj, ino od sdaj tudi do njih nobeniga fposhtovanja ni imel. V' fholi namesti vuzhenika poslushati ino se vuzhiti, de bi ga bili veseli, jim je le klubval, pa tudi v' zerkvi se je nespodobuo sadershal, ino namesti poboshno moliti, je fhe druge otroke motil ino drashil; per pridgi je bil tako rastresen, de bi ne bil mogel povedati, kaj so pridgovali, ko bi ga bili mati sato prafhali, kakor se fzer starfham fspodobi.

She drugiga vezh napzhniga je mati s Brizam pozhela. Vadla ga je na vse forte sladkarije, de mu per kofili sa navadne jedi vezh ni bilo. Vsfak dan je vedel perlisnenz od nje kaki dnar dobiti, de si je kupil, kar se mu je ravno fpoljubilo. Ker je mati po smerti fkerbniga, ozheta vidla, de ji to ne nefe, temuzh de je potreba, dnarje varvati, ino mu jih je nekterokrat odrekla, je sazhel Briz sam na tihim jemati. Ne samo dnarje, temuzh tudi druge drage rezhi je materi kradil, ki jih je potem malopridnim ljudem, kakfshnih se dofti snajde,

sa malo zeno prodal. Mati je kerfhenzo alj kterga drugiga tatvine obdolshila, na Briza ji she misel ni prishla, de bi on tat bil; enkrat je zlo eno deklo is flushbe segnala, ker ji je kaj takiga rekla.

Posabila je mati skerbno svarjenje rajniga ozheta, ino hudobniga fanja, kak ino koder se mu poljubi, ga lajnati pusti. Doma je bil malokedaj, povsod pa, kjer je bil, je otroke alj shivino drashil, vse povsod je bil h' fhkodi. V' polji alj v' germovji je tizhje gnesda; ki jih je najfshil, rasdiral, ino nevsmifesh mlade ptizhize do smerti martral. S' nar hudobnejshimi fantinami se je pajdashil, s' njimi se po kotah potikal, ino kmalo vef spazhen bil. Poprej je bil lepo rudezhiga, sdaj pa gerdo sholtiga liza. Tudi nja obleka je bila vmasana ino vfa vdelana. Mati si je ref vse persadela, de bi bil Briz lepshi, kakor drugi mladenzhi oblezhen; pa zhe ga je she toljkokrat opominala, naj faj obleko bolj varje, vse nizh pomagalo ni. Kedar je na vezher damo prishel, je lepo alj novo obleko she vmasano damo prinesil, alj je bilo kaj rasparaniga, alj je kje knof se vtergal, alj komej ob niti she visel. Sanikarnost ino neporednost se mu je she od dalezh vidla; v' zelim mesti so ga sa hudobniga Briza imeli.

Tudi mati, ki so jo poprej vfi zhihlali, je sdaj vfo zhaft sgubila; vfi so jo sa slabo mater imeli, ter so rekli: „Star pregovor pravi: „Po vetri se vreme, po sadu pa seme, po detetu mati sposná.““

X.

Briz v' rokodelskim vuki.

Malo sfer se je Briz v' fholi navuzhil, pa vender je moral nehati v' fholo hoditi, ker je she toliko odrasil, de bi se lahko she kakiga rokodelstva vuzhil. Pa noben mojster ga ni hotel v' vuk vseti, vsak se ga je bal. Poshteni moshji so materi naravnost pravili, de is neporedniga fanta nizh prida ne bo. Sdaj je mati fama sazhela premishlovati, alj bi ne bila finetu prevezh prisanaftala; de ga nimajo sapftonj sa hudobniga Briza. Ni vedla kaj s' njim pozheti, ino se je vezhkrat bridko nad njim rasjokala. Sazhela ga je ojstro svariti, ino mu nja pregresfheke ozhitati; pa vse je bilo sapftonj; njemu je bilo malo mar sa materno svarjenje, she hude besede ji je dajal, ki so jo globoko v' serze pikale. Shaloftno je gugofito sdihvala, rekozh: „le pazh ref, kar star prigovor pravi: Mlado drevesze se mora nagibati, de ravno israfte, staro drevo se vkloniti ne da.“

Neki poshten kluzhar^u ki mojster, ki sta si s' rajnim Janesam is mladiga dobra prijatla bila, se je revne shalofstne matere vsmilil, ino je bil per volji, hudobniga fanta v' vuk vseti. Vse si je persadel, de bi bil spazheniga fanta popravil, ino ga svojga rokodelstva dobro isvuzhil. Prav poshteno ino po ozhetovo je sa nja skerbel; Briz pa je bil smiram she savit ino

potuhnen. Ker ga mati nikolj ni ojštro h' delu perganjala, mu tudi sdaj delati ni dišhalo. Imel je szer sa vse vmetalske rezhi dobro glavo; de je vse hitro vmel, pa je filno len ino sanikern bil. Ker je bil na sladkarije navajen, ni bil sadovolen s' navadnim jedmi; ker pa dnarjov ni imel, si kaj posebej kupiti, je sazhel ismikati alj dnarje, alj kar je mogel v' dnar spraviti. Od vse kluzharije se ni nizeh boljšhi navuzhil, kakor vsake sorte kluzhavnize bres kluzha odpirati. Sam si je na skrivnim nekaj vetrihov (ditrihov) naredil, ter jih je vezh del s' seboj nosil.

Eniga dne sta bila kluzhar ino nja shena na gostijo povablana. Briz je bil sam doma. Svoje vetrihe poskusiti gre, ino gospodinji shkrinjo odpre, ter eno freberno ketno, ino nekaj starih kron vkrade. Drugi dan pospravla kluzhariza obleko ino lepotijo, ki je je na gostiji imela, ino freberno vervizo pogreshti. Silno se savseme, ino na tihim mojstru pové. Mojster gre gledat kluzhavnizo, ino vidi, de je bila s' vetriham odklenjena. Kdo bi bil drugi to storil, misli, kakor Briz; gre ino prejishe nja spavnizo, ino najde v' nja pošli pod flamoj ne samo ketno ino krone, temuzh tudi eno slato uro, dve freberne shlizi, ino vse forte sladkarije sravno.

Mojster se filno preštrashti. Bil je s' Brizam per nekim bogatim kupz. ovavzu ene nove vrata nabijal. V' sgornim rasdelu tiste hishe je is saperte jishize kupzhijškiga flushza ena

slata ura, ki je na steni visela, prejšla; Briz jo je bil vkradil. Mojster jo je po popisu kmalo sposnal. Sreberne shlizi pa je mojster dobro vedel, so bile apotekarju is saklenjene omarze vsete. Mojster namrež je Briza pred nekaj dnemi s' nekim razhunam h' apotekarju poslal; apotekar je imel v' apoteki, apotekarza pa v' kuhni opravti, ino Briz je nekaj zhafasam v' jifbi na plazhilo zhakal. Nagloma gre mojster v' kluzharnijo nad Briza. Briz si je menil s' lashnivim ino perlisnenim besedami pomagati, kakor mu je per materi vezhkrat sneslo. Jokaje sazhne persegati, de je nedolshen, ter pravi: „Mi je she kdo vse te vkradene rezhi v' mojo posflo skril, de bi me bil mojmu ljubimu mojstru sovrashniga ino nefrezhniga storil; saj vem, de mi jih je dosti nevosfhlivih, de se mi per vas tako dobro godi.“

Tako hinavsko govorjenje je mojsterno mozžno raskazhilo; od jese je sazhela nad njim vpiti: „Ti nefrezhen lashnivz! ti tat ti, ki si sa galge srel!“ Nesnano ga je smirjala ino sdelavala, kar je mogla, de so sosedji vkup leteli prafhat: „Kaj pa je? alj vam je hudoben Briz spet kaj naredil?“ Mojsterna jim perpoveduje, kar se je ravno sgodilo, ino kar je Briz she od nekaj per hifhi hudiga storil. Mojster pa molzhé sravn stoji, ino ne vé kaj pozheti. „Kaj mi je, pravi, sdaj storiti? Ko bi bil hudobnesh famo naj okradil, bi is prijasnosti do nja rajniga poshteniga ozheta nizh

od tega gosposki ne povedal; sagnál bi ga, drugja nizh, saj sa kljuzharstvo tak ne velja, ker poshtenja nima. Pa ker je tudi po drugot kradil, ino jih she vezh sato vé, moram, ko bi prav ne hotel, kar se je sgodilo na snanje dati. Neposhten vuzheniz bi vtegnil na sadne she svojga mojstra ob dobro ime spraviti.““

Prime Briza sa roko ino ga v'njegovo kamerzo pelja, ter ga v'njo dobro sapre. Potem gre h' gosposki: ino zhes nekaj zhafa s' berizham nasaj pride. Sofedni otrozi so sa njima fhli, ino veliko ljudi je pred hifho stalo ino zhakalo, de bi hudobniga Briza vunkaj perpeljali.

Mojster odpre jisbizo, ino berizh stopi v' njo, de bi Briza prijel, ino s' seboj vsel; pa bla je prasna, ino Briza nikjér ni bilo vezh. Berizh ga jishe pod posteljo ino vse povfodi, ko bi se bil kje skril, pa sapstoj. Briz se je po rjuhi, ki jo je od svoje postle vsel ino na okno pervesal, v' vert spuстил, ino sbejshal. Berizh pa pravi: „Zhe je tudi sdaj fhel, vendar pravizi ne bode odifhel; kader je tat srel, pride sam v' roke.“ Ljudi, ki so svunaj stali, flifhati, de je Briz vbejshal, so zhes to goderjali, ino she bolj ga fhpotvali ino smirjali: Po zelim mestu se je od hudobniga Briza flifhalo.

Mati Brizova je bleso omédlela, kedar je to svedla; od framote se je saperla, de bi bili ljudjé mislili, de je doma ni. Vse to je

misllila, kako bi mu bilo sŕe pomagati. „Pa kaj,“ sdiŕuje ino pravi fama per sebi, „zhe tudi vŕi ŕhtrafengi odide, na ŕhpoti ino ŕramoti vender smiram oŕtane.“

„Skrivaj na vse kraje raspohle, svojga Briza jiskat, ino veliko dnarjov mu obljudi, kteri bi ga najŕhil. Vŕo nozh ni mogla saŕpati; ker je mozhno deŕvalo, jo je smiram ŕkerbelo, kje kaj bore Brizek prenozhiti mora. „Sama ŕposnam,“ je rekla, „de ŕim sebi ino svojmu Brizu veliko ŕhaloŕti kriva, ker ŕim ga preŕlabo isredila!“

Briza pa nikjér ni bilo najti; od ŕkerbi je bilo materi sa vmreŕi. Bala se je, de bi ne bil kje v' vodo ŕkozhil. Od ŕhaloŕti je mozhno ŕbolela. Zele nozhi je jokaje preŕdihvala, rekozh: „Jes ŕim pazh prav neŕrezhna revna mati! Kak ŕim jes ŕanta rada imela! Vŕe, kar ŕi je poŕhelél, ŕim mu ŕtorila, vse, kar je hotel, ŕim mu dala alj kupila; ŕvoje ŕhivljenje bi bila sa — nj dala! Sdaj mi pa tako vrazhnje! Nadjala ŕim se, veŕele dni per njém doŕhiveti; sdaj mi pa toljkanj ŕhpota ino ŕhaloŕti napravlja! O kak ŕo bridke ŕolse, ki jih ŕtarisŕhi nad otrozmi tozhijo!“

Vezhkrat pa je tudi rekla: „Sama ŕim ŕi tega kriva, ŕakaj ŕim mu toljkanj perŕanaŕhalla, ŕakaj ga niŕim bolj oŕŕtro imela! Modro me je opominal ino vuzhil nja ozbe, moj rajni mosh, de premeŕka reja sa otroke nizh ne velja. Doŕtikrat je hotel on Briza poŕhtrafati, jes pa ŕim ga ŕagovarjala ino branila. Vŕa

kokrat mi je pravil besede modriga Salomona, ki jih sdaj sama poterdim: „Shiba zhloveka smodri; otrok pa, ki svojo voljo ima, materi framoto napravlja!“

XI.

Briz pride med divje jagre.

Is verta, s' katerga se je Briz po rjuhi spustil, sbeshi v' blishno dobrovo. Bila je vsa sarashena, ino ker pota ni bilo, je zel dan po njoj plasil, de ni vedel, kod hodi. Sazhelo je deshiti, ino od drevesl možhno kapati; kmalo je bil do koshe moker. S' nozhjoj se je she vezhi tema po gofhi storila. Lazhen je ske bil tudi, ino seblo ga je, de se je vel trefil. Bal se je, de bo moral v' hosti konez vseti, ino se prav pridno rasjozhe. Grevalo ga je, kar je storil, ino si je naprej vsel, ne vezh krafi; pa vse to le is strahu, ne de bi se bil Boga bal.

Sdaj ga frezha mosh v' rasterganim oblazhili, na herbti butaro bresja, na eni strani kofitarfko flasheko, na drugi nabafano torbo obesheno, v' roki pa prav debelo gorjazho. „Alj sva vkup, ti tat!“ mu vpije nasproti moshak, ino mu s' gorjazhoj proti. „Ravno prav si mi prishel! Lepe rezhi sim slifhal od tebe

v' melli, kjer sim metle prodajal. Vse povsod te berizh she jifhe, zhakaj, she nizoj bosh v' vosi (ljukni) spal!"

Briz od straha ves trepezhe, na kolena pred moshaka pade ino ga profi, rekozh: „Imejte vsmilenje s' menojo, ino nikar me gosposki ne isdajte! Glejte, kako sim slakan ino truden, de komej lasim. Dajte mi kak kofzhek kruha is svoje torbe, ino vsemte me zhes nozh s' seboj, de v' ti strahni gosfavi lakote ino mrasa ne poginem. Nikarte, vas prosim; se mi tako ne serдите!"

„No, no“ pravi mu mosh smeje, „nisim vse tako v' refnizi menil. Nizh ti ne bom shaliga storil, she pomagat ti bom, kar je mogozhe.“ Seshe v' torbo po kruha, in mu ga da, potem nastavi flasiko s' shganjam, sam nar prvo pije, ino she fantu piti poda. Briz prav shelno je ino pije. „Sdaj pa s' menojo pojdi,“ mu rezhe mosh, „doma ti bom dal sa vezherjo dobre pezhenke ino shlahniga vina, ino v' listji na mahu bosh sladko spal, kakor na mehki pirnzi.“ Brizu se je zhudno sdalo, kje bi neki razzapan mosh pa pezhenke ino vina vsel; sa to ga vprasha: „Kdo ste pa vi?“ „Jes sim,“ pravi, metlar. „Josht, dalezhi okolj dobro shan. Slushim imenitniga gosfoda, ki tu okolj lov v' najem ima. Le pojdi, saj ti bo dopadlo per nas.“

Briz, ki se je s' kruham ino s' shganjam spet nekoljko pokrepzhal, se bres pomiselka s' nesnanim moshom na pot poda.

Stese nobene ništa imela, po mokrim germovji šta morla plasiti, de šta se zhišto premozhila. Tema je bila terda, de se ni kaj vidlo. Briz se mosha dobro dershi, de bi ga ne sgubil. Sdaj mu kaka veja v' lize shtrekne, sdaj se na kakim ternji naveši, sdaj na kako shtorašto vejo s' glavoj bunkne. Tako šta eno zelo uro hodila. Briz, ki ni bil nizh hudiga navajen, se je jokal, kakor malo dete. Sadnizh prideta do sterma ga pezhovja; en zhaš med tištim hodita. Ko do kraja prideta, se je Brizu sdelo, kakor bi zelo hošto goreti videl. Bil je namrezh sa obrašhenoj skaloj velik ogenj, ino od nja plamena so se dobi (hrašti), bukve, smreke ino hojke, ki so bile od jeseni lepo prishaste, kako blisihile, kakor de bi jih pisan ogenj obdajal. Tudi kaple, ki so od drevja kapale, so se kakor jiskre svetile.

„Sdaj sva per kraji,“ rezhe metlar, ter fanta she sa vogel skale pelja, kjer je velik ogenj bil. Tam na skali je stonil zherni mosh, lepe ino velke postave; roke je krisham deršhal, no pa sterma je gledal, de so se nja zherne ozhi shivo svetile. Sravno nja je bila njegova podvojka (dvojna puksha), ino bolj per kraji je leshal mertev jelen s' svojmi dolgimi shpizhaštimi rogami. Ko Briz bliso pride, ga mosh ojstro pogleda, kakor bi ga mislil s' ozhmi nabošti, ino Briz se nekoljko ostrashu, de se ravno sploh nobenga zhloveka ni bal.

Drugi belkasti mosh je per ogni fedel, ino kof jelenine na lesenim koli obrazhal ino pekel. Nekaj stopinj prozh na trati je bil sodzhek, ino namesto kupze sravno nja sajasti pisfer. „Sim mislil, de te ne bo, Josht!“ pravi metlarju ta, ki je pezhenko pekel. „Kje si pa tega ziganskiga poba dobil? Alj mu je kaj vupati?“ „„To se vé,““ odgovori Josht, ter svojo butaro dolj poloshi. „„Naj se po prej s' vinam nekoljko okrevam, potem vama bom vse povedal.““ Natozhi si vina v' sajasti pisfer, ga naglo ispije, ino rezhe: „„Ha, to se prileshe!““ Potem v seme torbo is rame, ino njo isprasni, rekozh: „„To sim vama prinesel kruha, tu soli, ino sira, tu tabaka dobriga, ino novih kvart; pa tudi nar potrebnejshi, svinza ino pulvra nisim posabil. — Le vsedi se sem k' ogni,““ migne Brizu, „„de se bo sh sagrel in posushil. Le bodi vesel, vidish tam imamo sodzhek vina, ino pezhenka bo skorej naredna, pomagaj njo she ti obrazhati, de bo prej pezhena.““

Briz se vsede ino pezhenko verti; Josht si pa s' unim mosham fajso nadeva ino sashge; potem jim sazhne od Briza praviti, ino sadnizh perstavi: „„Ni tako hudoben Briz ne, kakor ljudje pravijo, sato sim ga s' seboj vsel; jes ga bom vuzhil metle vesati, on pa, ki se je kluzharskiga vuzhil, nam bo kluzhanze per pukshah popravljal. Kak vam kaj dezhko do-

pade ?“ vprašha na to Josht moshia, ki je na skali flonel. Mosh s' ramami migne, ino befedze ne sine. Josht pa pravi: „„Les fim miflil, de vam bom s' njim bolj vstregel. Pa vse eno, ti ostanesh pazh per naf; bofh videl, de bofh nove flushbe vefél. Pa naj tí tudi povém, h' komu prishel si v' flushbo. Vidish tam tisti mosh, ki na skali flonijo, tobaka ino vina ne pijejo, ino malo govorijo, so tvoj gospodar; Hodín se jim pravi, so neki imenitniga stanu ino so v' fholo hodili““

„Kdo pravi to?“ se sadere Hodín, ino metlárja jesno pogleda; „kaj je dezhku to mar? Vinen si, ino ne véfh, kaj govorish. Molzhi, alj!“ ino se stransko na svojo pufsho osre. Josht se prestrašil ino pravi: „„Ne samerte mi, pazh prerad govorim, kedar fim nekoljko pjan. Ne smesh mi Briz vse verjeti, kar pravim, véfh, de vezhkrat sa norze tud kaj povém.““

„„Vidish,““ se Josht dalej s' Brizam pogovarja, „„uni mosh le, ki s' menojo poshteno vinze kluka, ino kako fajfzo tobaka skadi, pa ni tako nagel. Shpes mu je ime; bil je nek-daj bogat ino imenitno se je nosil.““

„Povej mu raj, kaho tebi pravimo,“ se mu jesno Hodín sareshí. „„Saj mu povém,““ pravi Josht, „„Kluk mi pravijo, ker rad vinze klukam. Ref, de mi to delo malo nese; nek-daj fim bil bogat, de bi bil uni barivzhek s'

tolarji napolnil, sdaj pa nisim drujga, kakor vboshen metlár. Pa je she vun,““ se tolashi ino po barivzhki feshe, „de le tega she imam.““

Med tem je Shpef svojo fajso skadil; vstane ine gre gledat, alj je pezhenka she dobra, ino ker vidi, de je she pezhena, jo rezhe Joshtu is kola vseti, ino na neko plosho polo-shiti. On sam pa od studenza mersle vode pri-nese, ino jo pred Hodína na skalo postavi. Hodín si odreshe nar prvi kos pezhenke, jo stojé pojé, ter koszhek kruha pergrisne, po tem en kosarz vode popije, ino se gre v' do-lino h' reki sprehajaj. Drugi pak so se per ogni dobro gostili. „Zhuden mosh je to,““ pravi sdaj Josht, „pa vender dober mosh. Dobro, de se je odtegnil, sdaj smo lahko prav veseli.““ — Permekne si barivzhek, na-lije pisfer, ino Brizu napije, ter ga vprasha: „Povej mi odkrito, kako ti kaj per nas do-pade?““

Briz po eni strani od desha ves moker, po drugi od ognja na pol pezhen, se ni ravno kaj dobro pozhutil; glava ga je tudi od bunk bolela; shalofno se po njej potipa, ino rad bi se bil rasjokal, pa vender pravi: „Komu bi tu ne dopadlo? Menim, de na sveti ni ve-seljshiga kraja!“

XII.

Briz med rasbojniki. *lv*

Ogenj, per katerim se je Briz s' Joshtam ino Shpešam goštil, je pogasnil, deshovati je nehalo, ino luna je lepo peršvetila. Hodin pride is doline nasaj, ino jim rezhe: „Alj mislite do polnozhi vkup fedeti? Le napravte se na pot! Ti, Shpeš! jelena s' smrezhjam pokrij; Josht pa škerbi, de ga bodeš jutre prodal. Na barivz tako ne bodeš posabil. Le hitita! Lehko, de pridem sa vama, alj pa tudi ne.“ Obesi pukšho na ramo, ino po dobrovi gre.

Josht ino Shpeš sta vse storila, kakor jima je vkasal; potem se s' Brizam na pot podata. Sdaj šhe le pridejo prav v' pušti kraj; po temnih gošhab so morli hoditi, sterme hribe ino skale preplasiti. Briz ves vhojen nju skorej ni mogel vezh dohajati, ino se je spet sazhel jokati. Josht ga tolashi rekozh: „Le poterpi šhe eno malo, kmalo boš videl verli naš grad.“ Zhes nekaj zhaša vgleda ref štar na pol podert turn, štariga nekdanjiga grada oštanek. Krog is posipa so ga višoke jelke ino hojke obrašle, ino bela luna ga je ravno grosno osvetila. Briz se ga sboji, ker se štariga grada spomni, od katerga so mu mati pravili, de ponozhni zhaš v' njemu štrašhi, ino svoj štrah Joshtu potoshi. Josht pa mu pravi: „Si pazh

bedak, de se bojish; vesh, de nobeden drugi ni strashil, kakor mi, de bi ljudi od svojga poslopja odplashli, ino de bi nas tukaj nihzhe ne drashil.“

Pridejo do gravbe, ki je nekdam grad obdajala, sdaj pa drujga ni bila, kakor s' bizhjam sarashena lusha. Mosha sta dobro vedla, kodi skos bizhje priti, Bili so kameni vloshe-ni, po katerih je moral svesto stopati, kdor ni hotel v' lushi obtizhati. Po rasvalini skos veliko kopinja ino ternja pridejo do stariga sidovja. Shpes nekatere kamne odrine, de so se mogli vsi terji skos splasiti, potem pa spet lukno sadela. Strashno temno je tukaj bilo. Po voskim dolgim hodihi pridejo v' neko podsemljensko zhumnato, ki je per raspipu stariga grada she ostala; nobeden ni vedel sa njo, kakor leti moshji. Shpes pojishe kresalo, ino luzh vkreshe. Sdaj je videl Briz vse sorte rezhi, hrane, ino posodo po zhumnati krishem leshati. Na steni so visele mnoge oblazhila, ino sravn tudi pufshe, pistole, no sable. V' koti je bila postela is bizhja, listja ino maha naredna. Vsi sa pored se vleshejo, ino se s' starim plajsbami sagernejo, ter spiyo, de she is visokiga neba sonze skos neko luknjo v' zhumnato luka. S' tem moshami je od sdaj Briz shivel, in de mu ravno per njih ni kaj dopadlo, se jim je vender kmalo pervadil; le visharja Hodina se je she smiram bal. Bil je namrezh posebni mosh, ves drugazhen, kakor nja podloshna. Smiram temniga obrasa,

je malo govoril, ino nar raji je bil sam. Po dnevi je mnogo uro na posipi stariga sidovja pod temnim temnim hojkami presedel, ino neke stare bukvize bral. Enkrat jih je bil tam posabil; Briz v' nje pogleda, ker pa so bile gershko pilane, ino on gershke zherke ni poznal, je menil, de so kake zoperske bukve.

Na vezher je Hodin po zele ure v' pušto goro proti sonzhnim is ~~—~~ hodu stermo gledal. Nobeden mu ni smel takrat bliso, rasen Shpes. Onedva sta pogosto vkup sedela, ino vezhkrat se zel vezher pogovarjala. Briz je vezhkrat ji salesaval, de bi bil kaj slishal, kar se pogovarjata; pa vselej ga je Hodin prezej sagledal, ino mu rekel: »Poberi se! Te bom she poklizal, kedar bo treba; »ino Briz je nagloma heshal. Le redko kedaj je Hodin v' zhumnato prishel, ino kedar so drugi kvartali, pili, noreli, ino s' smeham hrushali, se on she nasmejajal ni. Mnogokrat, kader je mesenz svetil, se je sam do polnozhi med sidovjam sprehajal, ino vezhkrat ga je na skrivnim Briz strashno sdihvati slishal.

Spal Hodin nikolj ni s' drugimi; imel je svojo lastno skrivno stanovaljshe, kjer je sam prebival, kedar ni s' Shpesam na nekatere dni kamo shel.

Briz pa se je Joshta dershal. Josht mu je dal lepo puksho, ino ga je strelati vuzhil, kar je Briza prav veselilo. Dalezh po hosti okolj sta skupej hodila, ino se prijasno pogovarjala. Vezhkrat je Josht kaj od tatije ino tolovajstva

sazhél, pa spet svoje besede obernal, kakor de bi bil sa norza govoril. Le kedar je bil vinjen, je kaj bolj tenko povedal. „Menish, pravi enkrat, de sim jes saref metlár? Kaj she! Met le le sato prodajam, de is hoste med ljudi smém, ino posvém, kje bi kaj sverine kupili. Per ti perloshnosti pa tudi gledam, kjé bi se kaj sa naf dobilo. Bogatinzi, ki od mene sverino kupujejo, niso nizh bolj poshteni, kakor mi, ker véjo, de tako rekozh vkradeno rezh kupijo. Sa njih poshtenost jim pa mi vernemo, kakor si saflushijo. She vem nekaj, kje nam bo spet neflo; de bodo le daljshi nozhi, bova shla s' Shpefam. Hodín je sfer preofshaben s' nama iti, pa kedar ga s' Shpefam neke dni damo ni, tudi nista le na sprehodi. Mnogiga popotnika sta she isflekla. Ti si snajden sadošti, de ti kaj takiga ne odide. Le zhaj, s' kratkim greva s' Shpefam na rop, snash pa s' nama iti.“ Hudoben Briz, ki je she od mladih nog kradil, se ni trohe isgovarjal, temuzh je veliko vezh mu obljubil, s' njima potegniti.

Kar so sklenili, so tudi speljali. O temnih deshovnih nozheh so v' blishne vesi ino terge planili, v' hifne premoshnh ljudi sterli, ino s' obilnim ropam v' hosto nasaj sbeshali. Vselej je Briz od njih veliko dobil. Bres dela okolj ziganiti je rasvajenmu dezhu prav dopadlo. Prav priloshno se mu je sdelo, drugim bres truda vseti, kar so si s' trudam pripravili.

Pa tudi teshav ino straha sadoſti ſi je ſkuſil Briz v' hudobnimu djanju. Vezhkrat nam-rezh tolovajam ni ſneſlo, kakor ſo miſlili. Pogosto je krizh vſtal, de ſe je vſe po veſi ſbu-dilo, ino tolovaje podilo, de ſo s' velkim ſtra-ham komej vtekli. Briza je enkrat neki velki hiſhni peſ ſa vrat popadel, ino vlekel, ino ſhe raſtergal bi ga bil, ko bi ga Shpeſ s' ſvojoj ſabloj ne bil odpodil. Vender je bil Briz možhno ranen, ino je hudo kervavil; groſne bolezhine je obzhutil, ino dolgo zhafa ni os-dravil, ker ſe h' sdravniku ni vupal, de bi ne bil raſodét.

Vezhkrat ſo jih ſholnirji, lovzi ino be-rizhi po hoſti jiſkali, ino ker niſo mogli tolo-vaji vſelej v' ſvojo ſkrivno ſtanovaljſhe ſbêsha-ti, ſo ſe morli pogosto po vezh dni s' velkim ſtraham v' goſhi ſkrivati. Zhe je le kaki ptizh preletel, ſo ſe ſhe sbali. Vezhkrat ſo morli na mokrim prenozhiti. Po dnevi ni nobeden vezh v' kako veſ ſmel, ker ſo Shpeſa ſhe po popiſi poſnali, ino tudi Joſhtu niſo vezh vupali. —

Teshko! jim je bilo ſi ſhivesha nakupiti; doſlikrat niſo drugiga imeli, kakor kak terdi koſ ſtariga kruha. Vezhkrat ſo v' hoſti per ogni ſedeli, ino ſo ravno menili ſverinjо pe-zhenko is kola vſeti ino pojeſti; kar ena tru-ma lovzov ino ſholnirjov na nje plane, de ſo morli lazhni vſe popuſtiti, ino ſhe veſeli biti, de ſo jim odſhli.

Koljkokrat je sato Briz sam per sebi rekel: „O kako puſto ino teshavno shivljenje je to! Kako dobro ſim pa per ſvojmu vuzheniku alj mojſtru nekdaſ imel! K' pokriti miſi ſim ſe lahko vſedel, ino po nozhi v' mehki poſteli dobro ſpal. Kaj je vſe, kar ſim takrat opraviti imel, proti teshavami in ſtrahu, ki jih tu preſtati moram.“ Soſebno ſe je jezhe ino galg bal. Tudi veſt, ktera nar hujſhimu hudobneſku nikolj zhiſto ne omolkne, ga je vezhkrat ſvarila. „Briz, Briz,“ je takrat ſam ſebi rekel, „ti ſi vender prav hudoben. Ko bi te, kar bi prav lahko bilo, v' tvojim hudobnimu ſtanu kdo vſtrelil, kaj bi bilo ſa tvojo vbogo duſho!“ She ſi je naprejvſel, tolovajam vjiti, ino v' poſhteno ſluſhbo ſe podati. „Raj hozhem,“ je rekel, „kakor ſgubleni ſin ſvinje paſti, kakor dalej tako revno shiveti.“

Kedar je pa ſpet kak veſel dan, ino vſiga ſadoſti imel, ino kedar je s' Shpeſam ino Joſhtam pil, ino nepoſhtene peſmi pel, je vſe ſpet poſabil, kar ſi je naprejvſel, alj ſaj odloſhil, ſe poboljſhati. Ni ſe ſpomnil prigovora, ki ga je doſtikrat od ſvojga rajniga ozheta ſliſhal: „Kdor ſtorjeno naprejvſetje odlaga, ſi pot v' pogublenje napravlja.“

XIII.

Namenjen rop.

Tolovaji sopet stradajo; Jofht she eno freberno tobakiro ima. S' njo gre kraj hoste h' nekimu ofhtirji, ki je bil neposnten sadofti, de mu je vezhkrat she kako vkradeno rezh prekupil, alj pa s' shivesham smenil, Briza vseme s' seboj. Sa vkradeno freberno tobakiro dofti shivesha dobita, ino veselo se verneta na vezher v' svojo skrivno stanovaljshe.

„Veseli se, Shpes,“ mu klizhe Jofht na-proti; glej prinesem vsiga sadofti — vina, tobaka, ino kar nar raji imash, nove kvarte. Sdaj bova spet pila, kadila, ino kvartala, de bo veselje.“

Hodin se je po navadi ravno med sidov-jam sprehajal. Shpes ga k' vezherji povabi, pa molzhe Hodin odkima, ino kakor po prēj, gor in dolj gre. Shpes mu od vsake jedi nekaj nese, ino ponudi; on je sam vezherjal, drugi pa so bili skupej toljkanj bolj veseli. Kedar tako veselo skupej sedijo, sazhne Shpes; „Donef nam je ref dobro, pa menim, de nam bo redko kedaj vezh tako. Kar she imamo, nam bode kmalo poshlo, kaj nam je pa potem pozheti? Sa prodati nimamo kaj vezh, ino ropati se bo tudi teshko kaj dalo. Mi smo tu okolj she prevezh snani, nizh ne opravmo vezh. Nar bolji bi bilo, she en poseben rop

storiti, potem pa v' kako daljno deshelo pobegniti, kjer naf nobeden zhlovek ne posna. Kaj, ko bi se Zhinkovga grada lotili?"

„Kaj ti v' glavo ne pade!“ pravi Jofht; „vesh, de je Zhinkov grad filno mozhen grad, ima shelesne gatre, ino shelesne vrata.“ „Je she prav,“ mu odgovori Shpes; vse dobro vém; pa verjami mi, tudi v' nar mozhnejshi grad se lahko pride, zhe je kdo v' njem, kateri od snotrej duri odpre. Sato bi bil pa Briz ravno dober. To bi se dalo tako narediti. Sdaj v' jesen hodiyo grafhinski s' otrozmi vred na vezher nad klunazhe. Na poti h' domu nasaj mora Briz obleshati, ino se bolaniga narediti, kakor bi dalej ne mogel. Lehko jih bo vnoril, ker je smiram bled ino fuh, kakor trefka. Ker nobene hishe ni bliso, se ga bo o vsmilili, ino ga prenozhili; po nozhi pa, kedar bo vse dobro spalo, nam Briz kake stranske vratze odpre, ino naf noter spusti.“

Ves samishlen ga Jofht poslussha, potem pa pravi: „Dobro je ismishlena ta rezh, pa ni od tebe, Shpes! uni vuzhen ino snajden gospod tam gor v' sidovji jo je moral isluhtati. Pa zhudim se, de grefh meni kaj takiga rasedet; jes ti ne morem pervoliti. Vesh, de sim na Zhinkovim gradi she veliko dobriga prijel, ino grafhinski so ref prav sali ljudjé. Mene bi shalilo, ko bi se njim kaj shaliga sgodilo!“

„Ej, kaj to,“ pravi Shpes; „Zhinkovski imajo dnarjov ko tozhe, ino jim sa dnarje tudi ravno veliko ni. En par tavshent tolarjov

vezh alj manj, kaj pa to. (Saj imajo tako vfiga prevezh.“

„Je she ref,“ mu Josht odgovori, „pa Zhinkovski shlahnik se ne bode tako hitro vdal. S' starin junafhkim Morizam se bota v' bran postavila, ino vtegnila bi huda biti.“ „Bodi ti sa to bres fkerbi,“ mu rezhe Shpef. „Hodin bo sam s' nami shel, ino on bo to rezh tako modro speljal, de se nobenimu ne bo nizh shaliga sgodilo; morebiti, de she vedli sa to nizh ne bojo poprěj, kakor drugo jutro, kader bojo zekine ino tolarje pogreshili. Nekaj oroshja moramo she sa strah s' seboj vseti, pa tudi bres nja bi prasni ne odjishli.“

„Zhe je tako,“ pravi sdaj Josht, „sim she tudi per volji. Jes se pazh zhisto na Hodina sanesem, on je she moder ino svit sadošti.“

Hudoben Josht je bil sdaj tega prav vesél; sazheél je sopet noreti, si je natozhil, ino je sdravizo napil, rekozh: „Dobro sdravje Hodinu! vuzhenost je le lepa rezh.“ Dobro ga potegne, potem pa pravi: „Naj vam pa jes sdaj svojo povem! Tudi jes imam she kaj v' glavi, kedar se napijem. Jes sim nekdam na Zhinkovski flushil, ino grad tako dobro posnam, kakor svojo kozho, ko so mi jo na boben prodali. Od svunej je Zhinkov grad zhern ino odljuden, snotrej pa je lepo bel ino prijasen. Od sgor je vse novo postavleno, le od spodej so she neki stari hrami tako ostali, kakor so pred sto letmi bili. Jes vem, kje imajo shlahen gospod svoje dnarje, ino gospa svojo lepotijo

hranjeno. V' spodni lopi so mozhne vrata v' vert. Imajo dva shelesna rigelna ino pa navadno kluzhanzo. Rigelna bi nam Briz odri- nil, kluzhanzo pa, kakor je vajen, s' vetrihi odpérl.

Povej mi, Briz! ali se hozhesfh tega pod- stopiti? Ko sim te pervokrat v' hosti sagledal, sim si rezhno smislil, de nam bofh dober sa duri ino fhkrinje odpirati, kjer ne homo klju- zha imeli. Sato sim se tudi vsmilil, ino te v' nasfo flushbo vsel. Sdaj se mi lebko sa to hvalessen skashefh. Povè, ali si per volji to storiti, ali ne?"

„Sakaj pa ne,“ pravi Briz; „bom pazh poskufil, bom she videl, ali bo fhlo.“

„Tak je prav,“ ga pohvali Josht; Shpef pa pravi: „Jutri vezher she hozhemo to ispel- jati.“ Ino obedva sta Briza per vezherji she bolj na tenko vuzhila, kako se ima sadersshati ino kaj storiti.

Drugi dan grejo tolovaji dalezh okolj po temni hosti proti Zhinkovzi. Hodin ino Shpef sta imela vsak svojo sablo, ino en par pistolj per febi; Josht je nefil vrezhe alj shakle sa ro- pano slato ino frebro; ino Briz je spilene kluzhe ino vetrihe, zelo svojo orodje, kakor je rekel, s' feboj vsel. Proti vezheri pridejo kraj hoste na en sarashen grizhek, nekih sto korakov od grada. Skerbno se v' gosfi poskrijejo, ino grafshinske zhakajo.

XIV.

Briz, hudoben potuhnenz.

Neki lep jesenski vezher grejo grahinski gospod s' gospoj ino otrokama, Ludvikam ino Lojsiko, se sprehajat, ino otrokam sa veselje klunazhe loviti. Stari Moriz s' pukshoj zhes ramo je shel sh' njimi, ino lovski fant je nefil mresho sa ptizhe. Pridejo v' navaden log, kjer so kljunazhi radi sedali. Shlahen gospod ino gospa se vfedeta na zhedno klop, ki je bila pod visokoj hojkoj is maha nareta, ino v' fredo gospodizhno Lojiko posadita. Moriz pa s' fantam seleno mresho raspreshe, ino Ludvika na kraj postavi, kjer je bila mresha sa potegniti, kedar bi se kateri kljunazh v' njo saletel. Moriz pa sa Ludvika stopi, de bi prav zhas mresho potegniti ne samudil. Vse je bilo tiho, ino otroka s' vperim ozhmi v' mresho gledata. Dolgo ni bilo kljunazha videti. Sonze je she sa goro shlo, in mesenz se je na nebi pefsvetil; pa vender ni bilo she nizh zhutiti. Shaloftna sta otroka she sazhela obvupati, de bi se kaj vezh vjelo. Na enkrat perletita dva kljunazha, ino s' klunam v' mreshne sanke sabodeta, kakor de bi jo bila hotla odnesti. „Sdaj!“ — je rekel Moriz. Ludvik pa mresho hitro potegne, zhuda, de jo rastergal ni, ino klunazha sta bila vjeta. Otroka sta bila tega prav vesela.

Potem, so se vsi nasaj damo odpravili. Otroka gresta naprej, vsak svojga kljunazha v' rokah. Shlahen gospod so gospo sa ramo pelali, in sa njimi sta lovza fhla. Hudoben Briz pa je dolgo she sa nekim germovjam nekaj stopinj od pota leshal. Bos je bil, ino na eni nogi do kolena debelo s' zapami ovesan. Pod zapami je imel svoje ispilene kljuzhe ino vetrihe. Grafinski she pridejo bliso, ino Ludvik na pervo sagleda, de se sa germovjam nekdo mesi. „Kdo je!“ hitro vprasha. Briz se po palzi pozhasi vsdigne, ino prav revno nasproti krevlja. Obesano nogo je smiram fkluzheuo dershal, ino se delal, kakor de bi komej o palzi kvishko stal.

Shlahen gospod ga vprashajo: „Od kod prideš tak posno, fantej, ino kamo she misliš nizoj?“

Hinavski hudoben Briz globoko isdihne, ino usta na stran vlezhe, kakor de bi she toljke bolezhine obzhutil ino sazhne jamrati: „O jes bore, boln frotej moram po sveti krevljati, v' bogajme profit, ker nimam svojga doma, ne ozheta, ne mater. Ker sim krulov, me nihzhe v' flushbo ne vseme, de bi ravno rad delal, kar mi je mogozhe. Tri ure dalezhdaj pridem, kjer mi je mosh neki flafhter na nogo obesal, ki me pezhe, kakor shivi ogenj. Rekel mi je, de mora tako biti, de divje meso prozh pride. V' hosti sim se sajshel; she od poldne plasim po germovji okolj, de nisim nizh jedel ne pil. Do Pristove sim menil nizoj she

priti, pa she vidim, de bom mōral lazhen ino shenj pod milim nebam prenozhiti.“ Potegne is shepa eno rastergano ruto, ino si s' njo na vides ozhi obrishe, kakor deb se bil jokal.

Shlahna gospa so ga milvali, rekozh: „Ti bore fantej! do Pristove mu ni mozh nezoj vezh priti. Kaj mislish, Lojsika, kaj nam je s' frotejam pozheti?“ Mala Lojsika s' folsnimi ozhmi pravi: „S' feboj ga vsemimo, de bo kaj vezherjal, ino zhes nozh per nas ostal.“ Ludvik ji pergovori: „Tako, tako! kaj ne mama? Atej pa se ga bojo vsmilili, ino mu nogo szelili dali, kakor striz roko vbogiga Miklavsha.“

Shlahen gospod Briza oistro pogledajo, kakor de bi mu vse ne verjeli, kar je govoril.

Briz pa rezhe: „Naj jim, shlahen gospod ino gospa! faj svojo nogo pokashem. De si ravno mesenz slabo fveti, bodo vender sadofti videli. Sazhne preveso, s' katero so bile zape savesane, rasvosljati. Svit gosjuf se je sanesil, de gospoda ne bo hotla rane pogledati. Ino ref mu shlahna gospa hitro s' rokoj mignejo, rekozh: „Le pusti le; jes ne morem ran videti. Ti she tako verjemem. Le pojdi s' nami!“

Grashinski grejo na prej, ino Briz sa njimi krevlja, kakor de bi jih teshko dohajal; na skrivnim pa se je smejal, de gospoda tako rada verjame.

Grashinski pridejo do grada, ino dva sfresheta jim s' ljuzhmi na srebernih svezhnikah naproti hitita. Shlahna gospa vkashejo revnimu dezhu vezherje dati, ino povejo,

kje mu naj pošteležo, drugi dan pa rezhejo po sdravnika iti, ki je Fridolinoviga ozheta tako frezhno osdravil, ino grejo s' gospodam ino s' otrokama po lepih, kamnitih stopnjzah v' sgorno stanovaljshe. Briz je per vratarji vezherjal, ino se prav dobro pozbutil. Sravno pa ni posabil, v' zhasih sa nogo potipati, ino reshati, kakor de bi ga mozžno bolela. Po vezherji vratar luzh pri hge, ga s' seboj poklizhe, ino ga spat pelja. V' neki velki, visoki stari kamri mu je bila postela pripravljena. „Tukaj boš spal,“ mu rezhe vratar; „luzhi ti ni potreba, ko mesenz sveti. Lehko nozh! Le dobro spi!“ On gre s' luzhjo, ino vrata sa seboj sapre. —

XV.

Hudobniga Briza nepokojna vest.

Komej je Briz v' svoji kamri bil sam ino varn, hitro si nogo odveshe, kluzhe pa ino vetrihe vkupej povesh, de bi jih loshej nesil. Potem se oblezhen, kakor je bil, na postelo vleshe, ino mirno leshe, dokler je menil, de v' gradu vse spi. Na to vstane, tiho duri odpre, ino po lopi okolj tipa. Vrata v' vert s' shelesnim rigelnama, ino staro kluzhanzo je

dobro videl, ko ga je vratar spat peljal. Do njih je hotel sdaj priti. S' enoj rokoj se je smiram sida dershal, v' drugi pa je svesano orodje nefil.

Res kmalo vrata spet najde, ino rigelna tihoma skerbnno odrine. Tudi kluzhanzo je lahko odklenil, ino vrata so bile odperte. Mozhen veter je bil, ino v' verti je po listji zhudno shumelo. Mesenz se je she sa gore nagnil, ino le tu alj tam se je na oblazhnim nebi kaka svesdiza videla. Briz je hotel pred vratmi tolovaje zhakati; pa sazhelo ga je tako filno v' noge sebsti, de ni mogel dalej oftati. Sato vrata tiho perfloni, ino nasaj v' svojo kamro gre. Duri pa na pol odperte pusti, de bi bersh flishal tolovaje priti, ki so mu rekli, de mu bojo sa snamje v' pisfhalko sashvishgali. Vleshe se spet na postelo, ino se na roko nafloni, de bi ne saspal. V' kamri je bila terda tema. Vse krog njega je bilo zherno, drujga ni videl, kakor nekajko okna temno blefkiti. Sdaj je ura na grafhinskim turni ednajst vdarla; med ednajsto ino dvanajsto uro so imeli tolovaji priti. Briza zhudna grosa obide, ni mogel smifiti, kaj se ima v' kratkim sgoditi. Koljkokrat kolj je s' svojim pajdashami na rop shel, nikolj mu she ni bilo tako. Oni namrezh so ga vselej vedli pregovoriti. Sdaj pa v' samotni kamri, v' grosni temi ino strashni ponozhni tihoti je bolj na tenko flishal glaf svoje vesti. Smifilil je, kako ljubesnivo so ga grafhinski sprejeli. „Kako vsmilen,“ pravi sam

per sebi, „je bil mladi gospodek proti meni, ino mala gospodizhna je imela savoljo mene zlo solsne ozhi. Ino njih plazhilo bi bilo, de bi starishi ob vse svojo prishli, alj de bi morebiti ozheta she tuto uro zlo umorili? Sakaj s' starim Morizam se bota gotovo dobro v' bran stavla, Hodin pa, ino Shpel tudi nista sapstojn fable ino pistole s' seboj vsela. Bres smerti ino moritbe ne bo ta rezh isfhla.“ She je hotel vstati, ino vrata spet sarigliati, de bi toljkanj hudiga ovarval.

Na enkrat pa sta mu freberna svezhnika, s' katermi sta sfresheta s' vezher grafhinski svetila, tako rekozh pred ozhmi sablisketala. „Lepa svezhnika sta bila,“ je rekel sam per sebi; „kako lepo sta se fvetila! Morta she tudi teshka biti. Slata ino frebra mora v' tim gradu nesnano biti, ino kak lehko se dobi? Kaj bi moji pajdashi s' meno pozheli, ko bi jih ob toljkanj bogatije spravil? Ne, tega nikakor ne storim. Tudi, kar bo na mene prishlo, nozhem ispustiti.“ Tako je shelja po zhasnim blagi ino premoshenju v' njemu vestni glaf spet sadushila.

She je obleshal. Sdaj pa mu pridejo nja rajni ozhe na misel; sdelo se mu je, kakor bi jia vse blede na smertni posteli videl. „Oh,“ sdiinne ino rezhe sam per sebi, „koljkokrat so mi moj ozhe she shivi, ino she na smertni posteli hoshje sapovedi perporozhali! Koljkokrat so mi ojstro rekli: Ti ne smesh krafi! Ti ne smesh vbijati! — Ino sdaj bi jes pomagat tu-

kaj kraſti! alj ko bi zlo [kdo graſhinskih obſhivljenje priſhel, bi ſhe jes tega bil kriv! Kaj bi bilo s' menoſ v' vezhnosti? Kako ſtraſhno ſo mi moſ ozhe pravili od pekla, od zherva, ki vezhno grise, ino od ognja, ki vezhno ſhge!« Nesnanagrosa gapreleti; ne more dalej leſhati. Hitro gre vrata ſapirat, ino pred tolovajami okovarit.

Sred kamre pa ſpet poſtoſi, ino ſam per ſebi miſli: „Alj ſe hozhem ſam tukaj vjeti, ino ſam goſpoſki v' peſt iti? Jutre pride ſdravnik, mi nogo obesat; tu ſe bo vſe ſvedlo, de ſim legal. Vſe moſe hudodelſtva od ſlate ure do ſdajne hinavſhne boſo ozhitne. Nar manj deſet let me hoſo v' jezho ſaperli. Nar boljſhi bi reſ bilo, de bi ſe nikolj v' take ſmote ne bil podal; podobne ſo mreſham (ravſhelnam) v' katire rake lovijo; noter ſe lahko pride, vun pa ne vezh. Sdaj ſi nemoram vezh pomagati; moram ſhe ſpeljali, kar ſim ſazh el.“

She enkrat ſe mu je ſdelo, kakor de bi ga bil deſni angelj varh opominal: „Ne puſti tolovaje noter; hitro pojdi, ino vrata ſapri; jutre pa pred goſpoda ino goſpo poklekni, ino jih ſa odpuſhanje proſi. Saj ti boſo odpuſtili, te pred tolovajami varvali, ino ſa te ſkerbeli, de ſi boſh enkrat ſhe poſhteno ſvoj kruh fluſhil. Tako ſe lahko s' boſbjo pomozhjo ſhe zhaſne ino vezhne neſrezhe ovarjeſh.“

Briz pa ni poſluſhal opominliv glaſ ſvoje veſti; ker je ſam nevſmileniga ino ſavitiga ſerza bil, tudi do nobeniga zhloveka ni ſavu-

panja imel. Nikolj ni mogel verjeti, de bi mu grahinski kedaj odpustili, ino mu persanesli. Vse misli na Boga ino vezhnost si je is glave isbil. „Sam sebe je jiskal goljfati, ino namen rop se mu je kaj maliga sdel. „Ne bo tako hudo, ne,“ je rekel, „kakor si mislim; saj mi je Shpes povedal, de she kaple kervi ne bo prelite, ino de so grahinski tako bogati, de male sgube she zhutili ne bojo. Kaj se bom sdaj sam revniga jetnika storil, alj se sam na galge vlekel, ko imam priloshnost obogatiti? S' éno besedo, jes bom moje tri prijatle noter spustil.“ Tako je bilo mladimu hudobneshu vezn sa zhasno blago, kakor sa nebefa; ino zhasnih shtrafing se je bolj bal, kakor pa pekla.

XVI.

Zhudna perkasen.

Briz se je spet na postelo vlegel, ino glavo s' rokoj podflonil, de bi bil tolovaje perzhakal. Na enkrat flishti neko tulenje, okna so se trefle, ino duri so bile mahoma do kraja odperte. Briz se is perviga prestrašhi, kmalo pa si spet serze dela, rekozh: „Saj ni druga, kakor veter, ki po dimnikah tuli, po oknah shkrabozhe, ino je duri odpér!.“ Kmalo pa flishti svunej po logi nekaj tiho teptati, ino

smiram blishej priti. „Kak to zhudno stopa,“ pravi, „tako zhlovek ne hodi. Kaj je le nek?“ Sdaj pride skos duri noter, ino Briz vidi proti okni eno zherno poshaft s' rogami. Ravno pred postloj pa obstoji. Briz je smertno groso obzhutil, ino hitro odejo zhes glavo potegne: „Gotovo,“ je mislil, „je to hudi duh, ki ima oblast zhes hudobne ljudi!“ Kar se mu je pa hudi duh sdalo, ni bilo drugiga, kakor sernjak. Skos vertne vrata, ki jih je veter od perl, je v' grad prishel, kjer je hudobniga fanta obvohal, in mu je toljkanj straha naredil.

Od strahu se Briz ni vedel kam djati. Domishlen hudi duh ga je nekoterokrat prav dobro sunil, de je tudi skos odejo zhutil. She na postelo je skozbil, ino je s' rogami v' odejo hodil, kakor bi ga bil hotel naboiti. Sdaj se Briz ni vezh savedel. Is vse mozhi is postle poskozhi, ino skos duri vun leti ino krizhi, de se je po zelim gradu oglaf slishal, ker je grafsinske ljudi na pomozh klizal. Sernjak pa sa njim poskozhi, ga na tla vershe, ino s' nogami tepta. Vezhkrat je Briz se vsdignil, de bi mu vsfel, pa vselej ga je sernjak spet potlazhil, ino ga dolgo po lopi okolj gonil. Briz pa je sa eno vreshal, kar je mogel: „Me she ima, sdaj me bo vsel, pomagajte! pomagajte!“

Zhes dolgo vender nekdo s' luzhjo na shtenge pride. Stari lovz Moriz, streshaj shlahniga gospoda je bil. Briz vel v' strahu po shtengah poskozhi, ino pred nja na kolena pade ino ga prosi: „O reshite me, reshite!“

saj bom vse obstal!“ „Obstal bosh?“ pravi Moriz; „dobro! tak le pojdi ti,“ ojstro sernjaka spodi. Sernjak se hitro oberne, ino po shtengah leti, ker se je lovza bal, ki ga je she vezhkrat is gorniga rasdelja spodil. Briz pa, ki se she osreti ni vupal, je she smiram menil, do je sam hudi duh is pekla prishel, ga sa del nja hudobniga namena pokorit. Eled je bil kakor smert, komej si je dihati vupal; lovza se je prijel, kar je mogel, ino pa ves 'e je trefil. Sernjak ga je hudo sdelal, toljko de od slabosti ni omedlel.

She enkrat mu Moriz ojstro velevala: „Obstoj!“ Pa preden Briz besedzo sgovoriti samore, so she od vsih strani streshaji vkup prishli. Tudi hishna, kuherska ino druge dekke so perletele. Sadnizh she pridejo shlahen gospod ino gospa s' otrokoma. Na strashno vpitje so se vsi grafhinski sbudili ino prestrashli. Shlahna gospa so vpili: „Sa boshjo, voljo, kaj pa je? alj morebiti grad gori?“ Ludvik vidi Briza per nogah lovza leshati ino ga vprashal: „ali te je noga tako mozhno bolela, de si tako strashno vpil?“ Mala Lojsika pa je rekla: „Saj se ne vidi ne flajshtra, ne rane vezh na nogi; tak je sdrava, kakor druga. Zhudno se mi sdi, kak je tako hitro osdravla!“

„Kaj pa je bilo Moriz!“ vprashajo shlahen gospod lovza, „povéj mi, kaj se je s' fantam sgodilo?“ „Kmalo bojo flishali, shlahen gospod!“ pravi Moriz. „Pové pobin! pokaj si prishel sem v' grad? kaj si hotel? Le vse obstoj, alj vesh, de se ti ne bo dobra godila!“

Jokajé Briz obstoji, de so ga lovski tatovi pregovorili, de se naj reven ino kruljov naredi; ker se je svojih pajdashov bal, jim je vertne vrata odperl; pa namesti lovzov je sam hudi duh prifhel, ino ga je hotel s' svojmi rogami nabosti, ino s' seboj vseti. „Saliga klunjazha smo snozhi vjeli,“ rezhe serdito Moriz; „le zhaj, vem ti sdravnika, de te bo sravnal!“

Dober Fridolin je ravno shlahnimu gospodi svetil. Pogleda Briza bolj na tenko ino pravi: „Kaj si ti? Te she posnam! Tam v' hosti sim te pervokrat vidil, kjer si mladimu fernjaku mater vstrelil. Si she ti pravi. Jeli, de bi ne bil verjel, de ti bo fernjak sa tisti hudoben strel she kedaj tako hudo vrazhoval; alj te v' jezho alj zlo na galge spravil? Bog sam je tako vravnal. On, zhe ravno pozhasi, pa gotovo plazhuje.“ Briz ga terdno pogleda, ino ne vé, kaj on meni. Moriz pa ga na vse spomni, ino mu pové, de je mladi fernjak, ki mu je mater nevsmileno odstrelil, v' gra-shinskim vertu israštil, ino de hudi duh, ki ga je preganjal, ni nihzh drugi bil, kakor ravno tisti fernják.

Briz se sazhne po glavi tolzhi, rekozh: „O nespamet zhes nespamet! de sim fernjaka pa sa hudiga duha imèl. Misli sim, de ga ni bolj snajdeniga ino svitiga zhloveka na sveti, kakor sim jes; pa tako nevumno, brespamet-

no sverinzhe me je vnorilo, de fim tak vresh naredil ino vse obstal. Od jese bi si vse lafe spipal!“ Vsi hlapzi ino dekle so se zhes nja smoto na ves glas smejali.

Shlahen gospod pa prav ojsiro povejo: „Ni ga tolikanj smota strashila, kakor veliko vezh nja huda vest. Kdor dobro vest ima, se ne bo hudiga duha bal. Le hudobnesh globoko v' svojim serzu obzhuti, de ga she kaj hujshiga zhaka, kakor zhasne posvetne shtrafinge, strashen peklenški bresen namrezh, kater je hudizhu ino njegovim slushavnikom pripravljen.“

Gospa pa poboshno roke sklenejo, ino jih proti nebesam povsdignejo, rekozh: „Vezhna hvala naj ti bo, dobrotlivi Bog! de si nas tako zhudno reshil! Ti si hudobniga hinavza she o pravim zhasu s' potrebnim straham napolnil, de je sam sebe rasodel. Bres skerbi smo mi spabi, tvojo previdno oko pa je nad nami zhulo. Ko bi Ti nash varh ne bil, ne mogli bi se hudobnih ljudi ovarvati. Sato bodimo Bogu hvaleshni, ino savupajmo she sa naprej v' Nja.“

XVII.

Hudoben Briz pervokrat na
sodbi.

Shlahna gospa vkashejo sfreshajam, hitro vrata sapreti, ino sariglatti, de bi hudobneshi v' grad ne planili. „Stari strelez Moriz pravi: „Ravno prav nam pridejo sdaj gerdi tatovi, sdaj nam ne bodo vfhli. Vlak svojo oroshje vsemimo, ino jih noter pustimo, de jih bomo vjeli, alj pa postreljali.“

„Nikar“, rezhejo shlahna gospa, „nikar tega ne perpušti, ljubi moj mosh! Gotovo tudi tolovaji bres oroshja ne pridejo. Lehko bi kteriga nashih svestih slushavnikov kaj poshkodvali, alj zlo vmorili, kar bi meni vse moje dni veliko shalost delalo.“

Shlahen gospod ji prav dajo, rekozh: „Prav imash, ljuba moja! Jih she she drugazh tudi dobimo. De le mladiga hudobnesha imamo, nam stari odjishli ne bojo. On sam nam bo moral povedati, kje jih najti.“

Hitro so vrata saklenili. Moriz pa nevolen pravi: „Ni ravno mi prav, de nam tako odidejo, saj pod noge bi kteriga posmodil, de bi dalje ne mogel.“ Gre ino pojishje si en par puksh, ino se s' njimi k' odpertimu oknu proti verti vstavi, ino na tolovaje preshi. Pa ni jih bila

ne fluha ne duba. Prifhli so fzer proti polnozhi do grahinfkiga verta; ker so pa Briza nesnano vpiti slifhali, ino veliko luzhi po gradi videli, so menili, de je njih namen rasodet, ino so nasaj v' hosto pobegnili. „She shakelj, ki so ga sa slato ino frebro s' seboj vseli, so tam popustili.

Briza pa so med tem v' vratarnizo peljali, ino dobro okovarli. Grosno mu je bilo sdaj shal, de ni vbogal svoje vesti. „O,“ pravi, „ko bi bil jes vrata saklenil, ino sam hudoben namen rasodél, bi sbe bil morde milost sprosil; gotovo bi se mi ne bila tak huda godila, kakor tako.“

Bersh pa je spet mislil ino tuhtal, kako bi si sbe s' lashmi pomagal.

Per ti prizhi poshlej shlahen gospod v' Pristovo po sodnika. Med tem pa se s' svojmi sbe pogovarjajo, koljki ne varnosti de so odjishli. „Spati tako od strahu nobeden vezh ni mogel.

„Je le dobro bilo,“ pravi Ludvík, „de nisim takrat mladiga fernjaka sadél; ko bi ga bil sadél, bi huda sdaj sa nas bila.“ „Prav imash,“ mu atejpoterdijo. „Takrat si bil shloften zhes to nesfrezho, tvoja majhna nesfrezha pa nam je sdaj k' velki frezhi. Vselej, kedar nas kaj shaliga sadene, bi imeli misliti: kdo vé, h' zhemu nam sbe to bo? Tako bi dosti bolj mirni ino sadovoljni bili. „Sakaj Bog 'gotovo tudi nar manjsi rezhi h' nasimu pridu oberne.“

Mala Lojsika rezhe: „Gotovo li sernjak saflushi, de bi mu lep, rudezn ino poslazhen ovratnik naredili; sakaj she dvakrat se je dobro skasal. Pervokrat je Ateja, striza ino Ludvika h' bolnimu Miklavshu peljal, de so revnimu moshu na pomozh prishli; sdaj pa je hudobniga Briza dobro nadregal, ino naf ropa alj zlo smerti reshil.“ Mama pa se ji nasmeji-jo ino pravijo: „Sverinzhe samo sa se nizh ne vé, de je kaj dobriga storilo, le dober Bog je vse tako perpustil, Njemu smo hvalo dolshni.“ —

Spet rezhe Ludvik: „Kaj ne, atej! Ako she kterokrat kteriga na poti najdemo, ga ne bomo vezh na svoj dom vseli?“ Atej pa ga posvarijo, rekozh: „To bi bilo pazh nevsmileno, moj Ludvik! Ref, de smo se sdaj prenaglili, ino Briz naf je goljfal, de bi nam nasha dobrotlivost lahko hudo bila plazhana. Pa smiram bi bilo hudo, sato, ker smo bili enkrat goljfani, popotniga revesha ne vsmilti se. Boljsi je nevrednimu dobro storiti, kakor pa vredniga sapustiti. Sravn pa she moramo sanaprej bolj skerbni sa se biti, ino kedar kolj homo nesnaniga ptujza prenozhili, bom dal duri sa njim dobro sapreti.“

Sdaj pride sodnik s' svojim rozhnim pifarjam, ino berizh s' njima ketne sa Briza prinese. Briz je bil hersh v' ketne djan, ino is vratarnize perpeljan. Sodnik namrezh ga je hotel prizho shlahniga gospoda isprashovati. Gospa pa niso hotli sravn ostati, ino so tudi

menili, de bi sa otroke ne bilo dobro, toljkanj hudiga slishati; sato so nji s' seboj v' svojo jifbo vseli.

Briza se je v' ketnah prav zhudno sdelo; smiram se je jokal ino pa profil: „Le shivljenje mi fhe pustite, saj vam bom vse povedal, kar od trojnih goljufov vém, ki so me v' tako nefrezho perpravli.“ Briz jih saporedama imenuje, ino de bi mu raji verjeli, tudi nekatere njih tatvine rasodene; od ropov pa, per katerih je sam sravn bil, besedze ne pové.

Prav hinavsko se je zmeril ino rekel: „Jes sim bil le njih hlapzhek, ino sim moral vse storiti, kar so mi vkasali. She sam ne vém, kako sim v' njih flushbo prishel. De bi si bil poshteno svoj kruh flushil, sim se namenil, metlarfkiga vuzhiti. Is dobre volje, kakor je rekel, me je Josht v' vuk vsel. Vse dobro mi je obetal, ino jes si nisim' nizm hudiga domishloval. Pa ravno to je bila moja nefrezha. Josht me s' Hodínam ino Shpesam sisnani. Jes sim menil, de so poshteni lovzi, ker so mi pravili, de so lov najeli. Potem pa sim se preprizhal, de niso bili drujga, kakor tatovi ino tolovaji. Pa kaj sim hotel pozheti, ko sim v' njih oblasti she bil? Jes sim jim hotel vjiti, pa so me kakor jetnika okovarli, ino protili so mi, me vmoriti, ko bi se le bil genil. Bog mi je prizha, de mi ni nikolj na misel prishlo, jim pomagati, leti grad preshladne go'pode oropati, pa svoje pistole so mi na perse namerli, ino so me hotli vstreliti, ko bi jim po

volji ne bil storil. Kar imam laf na glavi, me greva, de se nisim dal raji vmoriti, kakor de sim h' temu pervolil. Rad vam hozhem njih fkrivni kot rasodeti, vém, de niso nikamor drugam fhli; prav jim bo, de bojo po svojim saflushenju obfojeni. Le meni she prisaneste, preljubi gospod moj sodnik, ino pa shlahni grafhinski gospod!“

„Sodnik ni shal besede Brizu rekel, le she zhes nekatere rezhi [ga] je vprashal; Briz mu je nekaj po pravizi povedal, she vezh pa se slegal, kakor je pazh sa dobro sposnal. On je rekel, de je svoje starishe, ki so bres domovine okolj po sveti hodili, komej posnal. Ni hotel povedati, odkod je doma, de bi se nja poprejshe hudobije ne bile svedile. Na to je bil spet v' vratarnizo peljan. Nadjal se je, de je s' svojmi lashmi vse dobro opravil, pa le hujshi si je storil. Komej je odjishel, rezhe sodnik: „Kaj je te fantin sa en vrashni potuh-nenz! de bi sebe otél, je svoje pajdashe satoшил. Skorej vse, kar je pravil, je ozhitna lash. Bedak misli s' svojmi lashmi saftopne moshe goljfati“

Grafhinski gospod pa pravijo: „Prav srel hudodelnik je to. Ko bi bili vi vidli, kako svito se je fnozhi na poti potuhn timer! Alj bi se bil tolovajov bal, bi mu ne bilo tak dobro od rok fhlo; sam naf je hotel naprejevsetno goljfati, ino vidi se, de je she dolgo v' tem sapopaden. Alj bi ne bil hotel ropa deleshen biti, sakaj nam ni poprej vse rasodél? Ni se mu

bilo bati, de bi ga tolovaji dobili, dokler je v' nashim varstvu bil. Skos to je svojo hudobijo le she bolj odkril. Zhe si hudodelnik s' lashmi hozhe pomagati, se she bolj sapreshe, ino v' svoje lastne sanke vlovi.“

XVIII.

Lov nad tolovaje.

Sodnik je bersh, kakor je od nameneniga ropa v' Zhinkovskim gradi svedel, lov nad tolovaje vkasal. Rezhe strelzam, lovzam ino berizham, kakor tudi nekoljko kmetam pred gradam se sbrati. Komej je sodnik Briza isprashal, so she bili vsi naredni. Naravnost proti starimu gradu, kjer so tolovaji svojo stanovanje imeli, so se namenili. Sodnik je pred njimi jesdil. Briz je moral s' njimi iti, jim kraj pokasati. Ko ga neki shelesnar is Pristove sagleda, pravi: „Glejte, to je neporeden fantin, ki je sa del tatvine od kluzharja v' Dobrovniki sbeshal!“ Sdaj je Briz sposnal, de mu ni nizh pomagalo legati. Star Moriz, ki je tudi s' lovzami shel, mu je en shtrik na vrat obesil, ino mu protil: „Nesrezhen lashnivz! zhe nam ne bofh po refnizi skrivni kraj tvojih pajdasfov rasodel, te bomo na pervo drevo obesli.“ Peljali so vos s' seboj, ko bi se kaj permerlo,

de bi bil kter tolovajov možno ranen alj pa zlo vbit. Briz, ki ga je fernjak tako nesnano sdelal, se je smel pelati. Ravno ob dveh po pol nozhi so se vsdignili. —

Sred hoste neki pol ure od stariga grada rezhe sodnik lovzam pošati; potem jih rasdeli, ino jim vелеva, kar je mogozhe tiho se gradu blishati ino ga ostopiti. S' vosam so nekateri sadej ostali. Briz jim pokashe skrivno lukno v' njih stanovaljshe. Nekaj mosh je pred osidjam ostalo, drugi pa so se s' možnim oroshjam v' turn podali. Na tihama pridejo v' skrivni hram. Tolovaji so vsi terji terdo spali. S — hojeni, kakor so damo prishli, so se vlegli ino saspali. Sam Josht se je she en zhas s' shganjam tolashil, de jim je njih rezh tako slabo snefla, kmalo pa tudi saspal. Na ves glas jih berizh sbudi, rekozh: „Alo! vstan-te, napravte se, ino pojte s' nami! ste she vjeti!“ Hodin je nar pervo po konzi; ker je pa toljko ljudi s' pukshami, pistolmi, mezhami ino s' drugim oroshjam videl, je jesno Briza stransko pogledal, ino se vdal. Shpes je rekel: „Pazh neumno je bilo, de smo femkej shli. Sim she rekel, de potuhnenmu Brizu ni vupati. Pa je she vun; nasha ura je prishla.“ Josht she zelo pijan ino saspan, je sazhel Briza kleti ino rotiti; she eno sablo je is stene vsel ino je hotel s'; njo mahati. Hodin pa ga nasajdershi, rekozh: „Naj! shkoda de bi se branil!“ Tako so bili tolovaji na svojim domi vjeti, kjer so se nar bolj v' varnosti mislili.

Svunaj per lukni jih zhaka fodnik s' drugim moshmi. Nar pervo pride eden berizhov vun, ino veselo rezhe: „Jih she imamo vse tri; ravno pridejo sa meno.“ Na to so vfi, ki so na lov fhli, pred is hodam se sbrali, de bi le hitro tolovaje videli. Hodin nar pervi pride, se bistro okrogosre, ino fodniku prijasno perklone, pa besedze ne rezhe. Mirno se da sve-sati, kakor tudi Shpes. Josht pa je klel ino se rotill, ino se po nobeni vishi ne da vkleniti. Pa kaj pa je pomagalo se braniti; bersh je bil v' shelesji. Kar so v' berlogi alj v' hrami najdli, so vse na vos djali. Briz ino pa Josht, ki je sne smiram od shganja shvedral, sta se vkup peljala. Vso pot je Josht Briza smirjal ino mu protill, per pervi priloshnosti vrat saviti, pomislil pa ni, de je njegov vrat she v' vezhi nevarnosti bil.

She pridejo bliso Zhinkovza. Naprej jesdi fodnik; sa njim peljajo Hodina ino Shpesa vklejena, Briz ino Josht se sa njima peljata; sadej pa je fhla truma kmetov s' sekirami, vilami, ino gorjazhami. Gospôda Zhinkovska je ravno per okni vun gledala; per vratah so she bili streshaji, ino ljudi vse polno je prishlo tolovaje gledat.

Fridolin, ki je s' Ludvikam skos okno gledal, mu rezhe: „Uni mosh le, ki se s' Brizam pelja, je bil s' Brizam takrat, ko je ferno vstrelil, ino njo je domoril. Kakor sta skupej hudo storila, bota vkupej plazhilo prijela.“ Nekateri is ljudi, ki so perhruli, so menili Joshta

posnati, ino so rekli: „Al ni te Josht, ki je v' gradi sa kozhijasha bil?“ „De bi tak ne bil!“ jim Moriz poterdi. Vse se je zhes nja rasferdilo, ino vpilo: „Oj ti nehvaleshen hudobnesh! Koljko dobriga si ti od Grafhinskih tukaj pri-jél! Ino sdaj si jim hotel tako vrazhvatil!“ S' kamenjam bi ga bili posuli, ako bi ga vbrani-
li ne bili. Sodnik je shel gor Grafhinskim od tolovajfskiga lova pravit; tolovaje pa so v' Pri-
stovo h' sodni gosposki gnali, ino vsakiga po-
sebej saperli.

Od ropa, ki je bil Zhinkovzu namenjen, se je kmalo dalezh okolj slifhalo; pa zhe dalej prozh, vezh je bilo lashy perstavlenih. Vse forte so pravili. Eni so rekli, de so roparji saref v' grad sterli; drugi, de so ves grad oro-
pali; she drugi, de niso samo vse poropali, te-
muzh tudi grafhinske pomorili, ino pa grad poshgali. Vse te lashy je slifhal tudi gospejni
brat, sholnirski poglavar alj major. De je
ravno malo kaj tega verjél, je vender mislil,
nekaj bi vender lahko ref bilo, „morebiti jim
snam kaj pomagati?“ pravi, ino se skokama na
svojga konja vsede, ino proti Zhinkovzi jesdari.
Veselilo ga je, Grafhinske vse she sdrave najti,
oni pa mu hvalo vejo sa toljkanj skerbi.

„Med drugim rezhmi,“ perpoveduje sdaj
sodnik grafhinskim, „sim, kakor se je zhuditi,
tudi latinške ino gerfske bukve per tolovajih
najshil, ino pa she prav imenitne; Hodín jih je
pogosto bral, kakor vé Briz povedati.“ „Kako
je vender mogozhe,“ pravi na to major, „de

se zhlovek, ki imenitne vuzhene bukve bere, tako dalezh sgubi! Hodín mora poseben zhlovek biti, zhe je ravno tolovaj. Sa druge mi ni ravno, njega bi pa vender rad videl, ko bi bilo mogozhe, de bi me ne sagledal, ino ne mislil, de sim ga, nja nesrezbe vesel, prishel gledat.“ „To je prav lahko,“ méni sodnik. „Jutre bom Hodína ino pa Shpefa isprashoval, is tik jisbe ga lahko vidite ino slishte.“ — Drugi dan gresta s' grahinskim gospodam h' sodniku. Hodína ino Shpefa vklenjena v' sodno hisho pripeljajo. Grahinski gospod majorju na tihim povejo: „Toti le s' zhernim kodrastim lasmi je Hodín, uni pa je Shpef.“ Ko Major nju vidi, se savseme, nju en zhasek gleda, potem pa grahinskimu gospodu migne, de bi shla.

„Vesh, brate! kaj ti povém,“ sazhne major, kader she is sodnize stopa; „ravno onedva tolovaja sta, ki sta mene nekdej bliso Besovize hotla obropati. Hodín je bil, ki je na mene planil, ko je Miklavsh Shpesu sablo is roke isbil, de je moral v' hosto sbeshati. Pa kar ti povém, nikomur ne pravi; saj sta revna sadoosti, nozhem nji she bolj nesfrezhne storiti. Nebom nji besedze satoshil; hvala Bogu, de sim bil reshen; jes sim jima vse she odpustil ino posabil.“

„Shlahno misel imash, moj ljubi!“ rezhejo grahinski gospod, „prav hvale je vredna; pa teshko de bi jima kaj vezh pomagala. Toljkanj hudobij sta she dopernesta, de bota tudi sa to saflusheno plazhilo prijela, kar sta tebi

namenla. — Zhuda polno je, kako pogosto boshja previdnost skos nekako malo rezh hudobnesha pravizi isda, dobriga pa ravno tako k' saflushenimu plazbilu perpelja. Oboje se tukaj vidi. Mladi fernjak je tebi priloshnost pripravil, pridnimu Miklavshu, ki te je ro-parjov refhil, se hvaleshniga skasati; — mladi fernjak je pa tudi tolovaja bres tvojga prisadevanja gosposki v' pést spravil. Ozhitna je boshja pravizhuost, ki pogosto she na sveti dobro s' dobrim, ino hudo s' hudim plazhuje.“

S' perviga so bili tolovaji bleso vsak dan isprashovani. Potem pa so is Pristove na vse sodne gosposke pisali, pod katermi so se tolovaji potikali, ali katere so jih s' popisam isvedovale. Eno zelo leto so bili v' jezhi, preden se je vse na tenko svedlo, kar so hudiga storili. Vse je bilo svešto popisano ino vishi sodni oblasti sporozheno, de bi jih obsodila. —

XIX.

Popis, kako je Hodín shivel.

Hodín je bil prav prav shlahniga rodu. Svoje pravo ime li je sam smenil, de bi bolj na skrivnim ostal. Nja ozhe so bili prav imeniten zefarski flushavnik, prav blagi zhestitlivi gospod, ino nja mati ravno tak zhestitliva go-

spá. Hodin je bil njih starejši sin; le eno starejšo sestro je imel, drugih troje otrok pa je bilo mlajših kakor on. Hodin, Karl po imeni, je bil še v' prvi mladosti prebrisan glave, ino pa prav sali fantizh. Nja starishi so ga s' vso skerbjo isrejali. Komej osemnajst let stariga poshležo ozhe v' neko slovezho visoko sholo. Vse se je prelepimu ino silno snajdenimu mladenzhu zhudilo. Skosi se je pridno vuzhil, ino kmalo vse svoje sholarje presegel. Sravno se je tudi lepo sadershal, de so ga vuzheniki vsim mladenzham sa lep isgled postavli; pa tudi vuzheni vsi so ga shimali, ino zlo v' zhafti imeli. — Samo nekaj napzhniga je imel, silno nagle jese je bil. Nekaj ga je to napihnilo, ker ga je vse tolikanj hvalilo, ino pa mislil je, de je neki posebna zhaft, ki se v' lakimu junaku spodobi, nizh shaliga prisanešti. Vender je vezh let, bres sosebniga boja, na visoki sholi se slovno vuzhil, ino še prihodno jesen je bil menil sa doktorja sposnan ino povsdignen biti.

Neki poleten dan ga ni ravno veselilo se vuzhiti; sa kratek zhaft gre s' nekaterimi svojih prijatlov v' blishno ves, kjer je bil prav prav lep vert, v' katerim se je vse po volji jesti ino piti dobilo. Vsi so bili prav veseli, ino vsak ga je en glash zhes potrebo pil. Per eni misi s' Hodinam je sedel neki mlad knes; prav prekanjen mladenzh je bil, pa nesrezhno veselje je imel, druge drashiti ino sasmehvati.

S' Hodinam sta si bila dofehmal prav prav dobra prijatla, ino njega se she nikolj ni lotil. Donef pa je she vino storilo, de je tudi nja' sazbel prav mozno pikati. Sa Hodina pa ni bilo nizh hujshiga, kakor sasmehvanje: She vezh od jese, kakor od vina je gorel, ino se penil. Po nefrezhi sta vsak svoj mezh opasan imela, kakor je bila takrat shtudentam snega. Hodin knesa povabi, de bi se shla poskusit. Sploh vsm je to dopadlo, ker so menili, de se spodobi; de mu nja saframuvanje poplazha. Tudi knes je bil per volji. Grefta v' gojsdik sa vertam, ino nekaj tovarshov s' njima. Vsi so mislili, k' vezhimu bo eden alj drugi nekoliko ranen, pa bo vse dobro. En zhas sta se bojvala. Pa Hodin, ki je bolj urn, ino silno jesen bil, knesu mezh globoko v' perse sabode, de kar savpije: „Joj, po meni je!“ omedli, pade ino kmalo mertev obleshi. Hodin kervav mezh v' roki dershi, ino bled kakor sid pred njim nepremaknen stoji. Vsi mu svetjejo, se naglo v' bege podati; nekateri mu hitro dnarjov dajo na pot. Ino on, koljkor more, beshi. — „Oh, je djal kerzhmar, to je shalofstna pergodba! Eniga je saframvanje vmorilo, drugimu bo huda jesa shivljenje vsela.“

Starishi samorjeniga mladenzha so bili staro — shlahniga rodu, silno bogati, ino nar imenitnejshi rodovine so jim bile v' shlahti. Vsi so nesnano shalofst obzhutili, kedar so to nefrezho saflisnali, ino zlo na zefarskim dvori so s' njimi shalvali. Vse povsod so gosposke

povelje dobili, morivza salesovati, ino veliko
dnarjov je bilo temu obljubljenih, kateri bi ga
najšhil. Hodin je dobro vedel, de v' domazhi
desheli mu ni dalej varno ostati, sato je, kar
je mogel, zhes mejo hitel. Jaderno prehodi
dolgo dobrovo kraj potoka, pa she drugi dan
vidi sholnirje ino lovze s' pesmi hošto prejif-
kati. Spleshe na neki hrašt alj dob, ino se
med gostim vejami skrije. Vidi jih memo
hrašta iti, pa h' frezhi nobenimu ni na misel
prishlo, na hrašt pogledati. Temna nozh se je
she naredila, potem je she le is hrašta splesil
ino dalej shel. Sdaj pa je bilo dobrove kraj,
moral je po prostim polji hoditi. Le po nozhi
se je dalej vupal, po dnevi se je po sternenim
poskrival, ki je visoko she dorastlo, ino bliso
dosorelo. Jestli si ni drujga dobil, kakor sernje,
ino zel vbogi dan je v' vrozhini shejo terpeti
moral. Le po nozhi si je v' kakim potoki
shejo ogasil. Eno jutro, potem ko je she vfo
nozh prehodil, pride na prosti kraj, kjer je
bilo sterneno she posheto. Dalezh okolj ni
bilo ne gojsdeka, she germeka ne. Od dalej
pa sagleda trumo kojnikov lepo se blifketati.
Skriti se nikamor ni imel; letel je, kar je
mogel, de bi bil odshel; pa do shiroke reke
pride, ino zhes ne more. Po okrajnim sa vo-
doj potuknen naprej lese, dokler pride do
mošta, ino pod moštam se skrije. K' frezhi ni
bila voda ravno visoka, de je she na suhim
stati mogel. Kojniki pridejo sa njim do mošta,
flifhi jih pogovarjati se. „Zhes mošt nam ni

mogel vjiti“ rezhe eden, „saj smo ga smiram pred ozhmi imeli.“ „Dalez pa vender ne more biti“, pravi drugi; „ruta, ki smo jo po poti najdli, zbigava bi bila drujga, kakor njegova? Njegoviga imena perve zherke so v' njo vshite. „En tretji pravi: „Jesilo bi me, ko bi nam odshel; sto zekinov, ki so na nja postavljeni, niso norzi.“ — Hodin si je komej dihati vupal; serze mu je nesnano terkalo. Konjiki so en zhal sem no taj premishlovali, potem pa vender zhes most odjesdili. On pa je zel dan pod mostam ostal. Kakor je poprej v' sternenim shejo terpel, tako ga je pod mostam glad prejemal. She vezh pa ga je njegova vest martrala. Pomislil je, koljkanj straha ino grose je svojim ljubim starisham, bratam ino sestram naredil. Sdelo se mu je, kakor bi videl knesa vliga blediga s' smertjoj rinjati, ino kri po njemu leteti. Vse to mu je pred ozhmi bilo. Mozhno se je kefal, od shaloſti ni mogel vezh kaj.

Prihodno nozh pride Hodin frezhno zhes mejo, ino ker se ni vezh hal, de bi ga bili tam prijeli, je tudi po dnevi naprej shel. Pervi vezher pride v' neki terg; tam stopi v' pervo taberno, ino si v' gostivnizi sa miso vsede. Vesel je bil, de bo zhes dolgo spet enkrat dobro vezherjal ino sladko spal. Pred vezherjoj pogleda novize, ki so na misi leshale; pa kak se prestrashti, ker v' njih popis najde, ki je njega na tenko popisal.

Sdaj je videl, de ga tudi po ptujih deshe-
lah jifhejo, ino de si nikjer ni svest. Kakor
druge vezhére so se tershani she sazheli v' ta-
berni sbérati, vender Hodína ni nobeden prav-
tenko pogledal. Tudi se je sazhelo she možno
mrážhiti; preden pa so luzh v' gostivnizo pri-
nesli, rezhe Hodín ofhtirki, de mu ni prav
dobro, de se bo prezej vlegel, naj mu v' spal-
nizo nekajko juhe prinese. Oblezhen se na
postelo vershe, ino zelo nozh ozhefa ne satifne,
ker je smiram poslušhal, alj kdo ne pride.
Vrata sa seboj je svesto saklenil, ino ves se
je pripravil, skos okno odskožhiti, ako bi kdo
prišel. Vezh ko stokrat je rekel: „Alj bi hu-
dobno delo drugih nastopkov ne imelo, kakor
te vedni nepokoj, sadofti bi bilo, she savoljo
nja; se ga varvati.“

Vender je bila vfa nozh mirna. Drugo ju-
tro sгодaj poplazha Hodín, kar je bil dolshen,
ino se naprej poda. Od sdaj je le na stranke
vesi hodil. Duarji so mu s' zhasama poshli,
ino moral je svoje sreberne ofstroge nekimu
Judu, ki ga je frezhal, prodati. Pa tudi s'
tem ni dolgo is- hajal. Suknja, ki jo je nozh
ino dan na sebi imel, ino ki je bila praha ino
desha polna, je sazhela she losna biti. Tudi
fhkorni so bili rastergani. Si kaj boljshiga
perpraviti, ponudi v' neki vesi ofhterju svojo
uro na prodaj. Ofhterju se je zhudno sdelo,
de popotnik v' obnosheni fuknji ino rasterga-
nih fhkornaih slato uro ima. Nizh drujga ne
rezhe, kakor de slata prav ne posna, de mora

poprej uro svojmu sosedu kupzhvarju pokasati. Hodin mu to dopusti. Oshter pa uro na ravnoft h' sodezu alj rihtarju nese, kater jo je per tej prizbi sposnal, ker je bilo v' popisu rezhenó, de je Hodin v' bege tako ino tako uro s' seboj vsel. Sodez pervseme nekatere moshe, ino s' njimi v' oshterijo po Hodina grè. Hodin pa jih vidi od dalezh priti, zhuti bersh, kaj ima to pomenti, ino per sadnih vratah v' hosto sbeshi. Ure pa ni videl vezh.

Hodinu se je sdaj prav hudo godilo. Na begi bres krajzarja dnarjov, bres prijatla, v' ptuji desheli ni vedel kaj pozheti, alj kamo se podati. Hotel se je sa pifarja kje ponuditi; pa ker so ga povsod she popisaniga imeli, se je grafhinj she od dalezh bal. Rad bi se bil shel rokodelstva vuzhit, de je ravno bil ime-nitniga rodu, ino pa odrashen; pa kaj, ko kerstniga lista ni imel, je bilo to sa njega so-pet nevarno. Nar rajshi bi bil she v' sholnirski stan stopil, pa se je bal, de bi ga bili sposnali ino isdali. Od dneva do dneva je bolj shivo zhutil, koljko hudodelnik prestat mora. „Jes sim sdaj revnejshi, ko nar vboshnejshi berazh,“ saj od hishe do hishe profiti smé, jes pa ne. Moja nagla jesa me je v' nesrezho spravila, de ne vém, kako si pomagati.“

Tako ves samishlen Hodin eniga dne po hosti gre, ino frezha vosnika, alj surmana, ki je s' vosam v' blati obtizhal. Vosnik se dolgo vpenja, vos vun spraviti. Hodin pa naglo perfkozhi, ino mu ga pomaga isriti. Vosnik

se mu sahvali, ino kerga vidi flabo oblezlieniga, mu kaj maliga v' dar podeli. Hodin maikni dar veselo brani, ino gre dalej po hosti. Pride do neke prijasne flabe taberne, ino shenj gre v' njo, ino si kruha ino ova prinesti da. Na to pride mosh seleno oblezhen, ino pukfho zhes rame v' hisho, se sa miso k' Hodinu v'fede, ino ga dolgo spregleduje. Hodinu je bilo zhudno per ferzi. Selen mosh pa rezhe ofhterji vun stopiti, ino potem Hodina ogori: „Jes vas dobro posnam,“ pravi, „ino vse vem, kar se je s' vami sgodilo. Veliko je oblubleno temu, kateri vas dobi. Pa mene se nimate nize bati; she veselilo me bo, zhe vam samorem s' zhem v'streshi. Saj bi me vi tudi imeli posnati! Se she veste spomniti rajniga shkkrinarja alj tishlarja Valentina, ki je sravno vashiga doma stanoval? Koljkokrat ste she fantizh v' njegovo delavnizo prishli, ino tam sebi ino svojim sestrizam gospodizhnam jigrashe is lesa delali! Njegov sin sim jes. „Hodin se sazhudi, ino pravi: Peter si ti, ki sva si nekdaj skupej jigrala?“ „Ravno tisti“ poterdi Peter. „Sa boshjo voljo,“ pravi Hodin dalej; „kako si ti v' leti obleki pa tusem prishel?“ „Tud mene kakor vas,“ rezhe Peter, je neka nespamet permorala, domazho deshelo sapustiti.“ „Kaj pa takiga?“ vprasha Hodin. Ino Peter sazhne: „Ker sim bil odraстил, so me h' sholnirjam dali, kjer sim se na vojfski dvakrat prav dobro skasal. Moj gospod stotnik so me prav radi imeli, ino sa svojga streshaja vseli. De

sim se v' fholi dobro pisati navuzhil, mi je sdaj ravno prav prishlo. Stotnik so mi mnogo prepisati dali, de sim si vsak dan nekaj dnarjov saflushil. Hvaleshno sim se pogosto nashiga nekdejniga shkolnika spomnil, ki je svoje sholarje toljkanj lepo pisati vuzhil. Sajga posnate, ko je tudi vaf hodil na dom vuzhit. — Sa vse mi je bilo dobro, ino vse bi bilo prav, ako bi se le nefrezhnijigri ne bil tako nesmasno vdal. Stotnik mi dajo enkrat nekaj denarjov, osemdvajset ino pol rajnish je bilo, de bi jih nekimu kupzhvarju nesil. Jigrali smo, ino vse svoje sim sgubil. Menil sim, ako bi she dalej jigral, bi vse sgubleno spet nasaj dobil; v' ti nefrezhni misli sim se sporozhenih dnarjov lotil; alj namesto kaj nasaj dobiti, sim she lete dnarje do krajzarja sajigral. Meni je bilo sa obvupati; od strahu neismerno shtrafan biti, sim pobegnil. V' domazhi desheli mi ni bilo varno, sato sim se v' ptujo deshelo podal. En zhas sim sa tishlarja delal, poletni zhas pa kmetam sa teshaka. Na enkrat pa pride povelje, vse pobegneshe nashi desheli isdati. Nikjer tedaj nisim bil vezh svest. Nekaj maliga sim si od svojga saflushka perhranil, ino od tega sim si puksho, torbo ino druge potrebne rezhi kupil, ki so lovzam potrebne, ino sdaj sim lovski tat. Res je to slab in nevarn perflushik; pa kaj sim hotel pozheti!“

Hodin, ki mu je she sa obvupati bilo, je hitro sklenil, tudi Petru se perdrushiti. Peter ga je sfer odgovarjal rekozh: To ni sa vaf;

jes sam, ki sim vender dela in terplenja nava-
jen, bi se raji svojiga rokodelstva podstopil,
ako bi mi bilo mogozhe. „Hodín pa pravi:
„Teshko bi mi djalo, ako bi mi ti moje shelje
odrekel. Vesh Peter, de sva si she is mladiga
prijatla. V' veliki fili sim sdaj, de si ne vem
pomagati. Vsmili se me, ino vsemi me s' se-
boj, grosno mi vstreshesh.“ „Zhe ste terdno
per volji“ rezhe Peter, „sakaj pa ne. Vashi
starishi so moji materi, bo'leni revni vdovi ve-
liko dobriga storili. Vi sami ste mi vezhkrat
kaki krajzar, alj kako staro obleko dali. Ni-
kolj ne bom tega posabil. „Sam sim szer re-
ven ino le neposhteno se shivim; pa dobrot-
nika svojga vender ne posabim. Zhe si dru-
gazh ne veste pomagati, pa pojte v' boshjim
imeni s' menoj.“ Hodín je bil tega prav vesel.
Tudi Petru je dal drugo ime, de bi se tesheji
svedil, „Shpes“ mu je rekel, „bosh“; ino od
sdaj sta fkupej hodila. —

XX.

Kako sta Hodín ino Shpes shivela.

„Shpes je bil s' mnogim oshtirjam ino kme-
tam v' hosti alj sa dobrovoj snan. Kmeti niso
zelo ne bili tatinskim lovzam sovrash, ker so

jim shkodljivo sverino postrelalii. Shpeš je tudi Hodinu pukšho preskerbel, ino vsak dan je vedel, kje bota jedla alj leshala. Res je moral Hodin, ki je bil od maliga navajen imenitno stanovati, ino drage jedi s' frebernoj shlizoj jest, le po vmasanih bajtah se potikati, flabe jedi s' lesenoj shlizoj jesti, ino na goli flami spati; pa vender je vezhkrat Shpesu rekel: „Rad bi svoje shive dni samo polivko jedel, ino na goli flami spal, ako bi si tesho odvalil, ki jo sa del mojga mora obzhutim.“

Hodin ino Shpeš sta bila prav dobra strelza. Mnogo sverinzhe sta vstrelila. Nekateri kmetji so od nji sveri kupovali, ino drugam prodajali. Kmalo pa je gosposka sa to svedla, ino kmete ojstro poshtrafala, de se nobeden ni hotel vezh s' njima pezhati. Onadva sverino nista vedla kamo, ino sta sazhela filo terpeti. Hodinu je teshko stalo, smiram rastergan ino vmasan hoditi, ino nikolj se preoblezhti. Sazhela sta popotne napadati. Ravno ob tem zhasu sta brata Zhinkovske gospe napadla. Nar raji bi bil Hodin platenine imel, ki jo je v' ranzheki zhutil. Zhes nekaj zhafa frezha Hodin v' hosti gosposkiga lovza. Lovez mu pukšho nastavi, ino klizhe nasproti: „Stoji! alj te vstrelim!“ Hodin pa je bil bolj nagel, ino mosha ostreli, de je v' treh dneih smert storil. Drugi mor ga je ravno tako pekel, kakor prvi. Obvupati je hotel, ino per ti prizhi s' Shpesam tajisto hosto sa vselej sapustil.

Prideta v' goro, kjer je bil stari poderti grad. Krog ni bilo drujga, kakor pezhovje ino pa hosta. Hodinu je tukaj prav prav dopadlo. Prejifhe fkerbno vef grad, ino ker v' njem dva fkrivna hrama najde, nji sa svoje stano-
vanje isvoli. Tudi Shpef je bil per volji, tu oftati; vse mu je bilo prav, kar je Hodin nar-
redil. Zhifto mu je bil vdan; is hvaleshnosti mu je kakor sa hlapza flushil. Per sholnirjah se je kuhati ino prati, ino per svojmu ftofniku tudi kakiga gofpoda poftrezhi navuzhil. Bil je revnimu Hodinu lepa pomozh; sa njega je delal, letal no kradil.

S' Joshtam se je Shpef v' neki ftranski taberni v' hosti sisnanil. S' Hodinam fta ga k' febi pervsela; pa malo fta mu savupala; sa drujga jima ni bil, kakor de jima je vftreleno sver prodajal. Josht pa je moral sverino do-
ber kup dajati, ino fne od tega, kar je dobil, je pol sapil, ter je rekel, de ni vezh fkupil. Hodinu ino Shpefu se je fpet fila godila, ino fpet fta kteriga popotnika obropala. Enkrat vidita Josht ino Shpef lepo, dobro nabafano kuzhijo po dobrovi peljati. Josht Shpefa pre-
govori, jo napasti. Kupzhovavza pa, ki fta v' nji fedela, fta imela oroshje, ino fta se dobro branila, tak, de fta tolovaja dofi opvraviti imela, de fta le s' kervavim glavami odjifhla. Pa tudi eden kupzhovavzov je bil mozno ranen, de je moral zhes nekatere dni vmreti. Kedar je Shpef to svedil, se je filno prestra-
fhil, ino od shalofsti se je bridko rasjokal. Ho-

din pa mu je prepovedal, kedaj vezh popotne napasti. Pa tudi perloshnosti k' temu ni bilo veliko vezh. Popotni, ki so kaj imeli, so se tega kraja sogibali, ino sholnirji so pogosto dobrovo obhodili, de bi bila zesta bolj varna.

Sa filo sta si, Shpel ino Josht kaj drugiga smislila. Kedar so bile temne nozhi, sta tam okolj v' hishe stirala; Josht pa je moral poprej vse dobro posvedeti. Hodin jima tega ni branil, sam pa s' njima nikolj ni shel. Eno samokrat je unadva nagovarjal, de bi v' Ternovski farof sterli. Shpel se mu sazhudi, po sebnost, ker so imeli dnarjov ino drugja potrebniga sa sdaj sadošti. Tudi Josht s' glavo smaguje ino pravi: „Ternovski fajmoshter so nek prav vuzheni, dnarjov pa vem, de per njih nizh ne dobimo, ker so sami vbogi.“ Hodin pa smeje pravi: „Jes pa mislim vezh tam dobiti, kakor se vama sdi; pa she nezofsbno nozh moramo taj iti.“ Kmalo so bile slabe vrata na farofi strene. Fajmoshter ravno ni bilo doma, sa to je Hodin dobro vedel.“

Stara kuharza pa se je fkerbno v' svojo kamro sariglala, ino se ni vupala geniti. Na ravnost gre Hodin s' tovarshama v' jisbo, kjer so bile bukve fajmoshtrove, si nekatere pojishe, ino arshete s' njimi nadeva, nekaj jih pa she tovarshama nesti da.

„Kaj pa, de si fame male isbirate?“ pravi Shpel; „raji si tistih velkih ino debelih na-

berte, saj vam jih nefem.“ Josht se mu smeji ino pravi: „Kaj menish, Shpes! de je s' bukvami tako, kakor s' govedno; kjer vol vezh velja, kakor tele?“ Tudi Hodin se posmeji, ino jima prepove, kaj drugiga vezh vseti, le hitro iti, jima vkashe. On je bil sadovoljn s' tem, kar je najshil; Shpes pa ino Josht sta se potoshila, de ni fo nizh dnarjov dobili. Hodin pa jima rezhe: „Gotovo vama povém, mene te bukve bolj veselijo, kakor vaj kup dnarjov. Od tod tedaj si je Hodin bukve dobil. Kar je bilo posebniga kaj, ino kar Josht ino Shpes nista vedla, je Hodin toljko dnarjov namesto bukev poloshil, koljkor so bile bukve vredne. Ime pa sajmoshtra, ki je bilo v' bukvah sapifano, je toti rop rasodelo. Briza takrat she ni bilo sravno, nekaj zhafa posnej je v' njih drushbo prishel.

De si je ravno Hodin s' bukvami veliko zhafa kratil, je vender od dné do dné smiram bolj zhutil, de je nefrezhen. Spomin toljkanj hudodelstva, posebno pa dvojniga mora, ga je grosno pekel. Teshko tudi mu je djalo, she toljkanj let od svojih starishov, bratov ino sester nizh svédeti. Enkrat pa pride Shpes v' hosti na kraj, kjer je bilo vezh dobov posekanjih. Saliga mladenzha vidi od dobov shkorjo lufhiti. Strojarski delavz is Pristove je bil. Shpes ga ogovori, ino obema se dosdeva, de sta is eniga kraja doma. Bolj na tenko se spregledujeta; na enkrat Shpes veselo rezhe: „Lej-

ga! lejga! ti si Naze Korp, jes pa tishlarjov Peter, saj sva vkup v' sholo hodila.“ Tudi Korp ga sposna, ino prav vesela sta bila, spet se viditi. Shpeš ga skerbnno po svoji materi, bratih ino sestrah posprahuje. „She vfi shivijo,“ pravi Korp; „pa ne morem ti povedati, kako so shaloštni, de si pobegnil. Mati so skorej od shalošti vmerli; v' enim leti so se sa deset let pošturali.“

Shpeš si solse obrishe, ki so se mu zhes to po lizi vderle, ino Korpa she sa drugo shlah-to ino snanze, posebno po starim shkolniku vprasha. „Lete,“ pravi Korp, „je she v' svoji livi starosti smiram sdrav ino vesel. Drugih snanzov pa je dosti pomerlo.“ — Na to ga vprasha Shpeš sa Hodinove ljudi, pa mu besedze ne pové, de Hodin ni dalezh prozh. Korp mu s' milim glasam pové: „So pazh vfi, de se Bog vsmili! njih starej fin Karl jih je vse nefrezhne storil. Saj vesh, kaj se je s' njim sgodilo? shaloštna prigodba je nja starishe naglo v' semljo spravila, nja brata pa ino sestire ob dobro ime, ino prijasnost nekdejnih imenitnih prijatlov pripravila. Vsim se prav shaloštno godi. Stari knes ni posabil she shaloštnne smerti svojga sina, ino sato ne samo na Karlna, temuzh tudi na nja brata ino sestire ferd ino jeso ima, de si ravno oni sa hudobijo svojga brata ne morejo. Vfo rodovino Hodinovo tudi Karlna, vfi dobri sosedji is serza omilujejo.“

Sdaj vprašha tudi Korp Šhpefa, kako se kaj njemu godi, ino ker vidi, de mora tatvinski lovez biti, kar tudi Šhpef tajil ni, ga lepo opomina, rekozh: „Pusti, moj ljubi! lovstvo; raji b' dervarjam pojdi, se bošh saj poshteno shivél. Lovzi, ki krađejo, radi sazhnejo tudi ropati; kdor pa ropa, se kmalo tudi moriti ne boji.“

Šhpef ni drujga, ko sdihnil, ino od nja svoj pot shel. Naravnost gre k' Hodínu, ino mu vse pové, kakor je slishal. Bridko se Hodín rasjozhe, kedar slishti, de so mu ljubi starishti she odmerli, ino de se bratu ino sestram shaloftno godi, mu serze hozhe pokniti. „Vsi-ga tega sim jes kriv,“ je rekel, „na sveti ga ni hudobnej zhloveka! Koljkanj hudiga ena sama hudobna rezh stori! Vse to bi ne bilo, ako bi se zhlovek nikolj strasti ne vdal!“ Dosehmal je she smiram vupal, de bo s' zhasama vse posableno, ino de bo spet smel v' svojo domovino; sdaj pa je sklenil, s' Šhpefam v' Ameriko se podati, de bi nobeden zhlovek sa nja vezh ne svedil; pa vedil je, de bres veliko duarjov mu to mogozhe ni. Sato je storil nefrezhen namen, Zhinkovez oropati. S' zhasama je mislil v' Ameriki toljko si pridobiti, de bo vef rop poverniti samogel. Gre ino svoj namen Šhpefa pové, Šhpef pa Joshtu ino Brizu. Posebno se je Briz Hodínu potreben sdel, ker je vedel kluzhanze prav dobro odpirati. She so menili svoj namen ispeljati, kar je bilo njih ropanja konz.

XXI.

Obsodba Hodína.

Sodba zbes vse shtiri jetnike je bila od višhi sodne oblasti poterjena, ino sodniku nasaj poslana. Bersh ko je sodbo prijel, gre sodnik s' svojim pifarjam ino berizhami v' sodno hišho, kjér je bilo she sbrauih dvanajsetero starih perfeshenih moshov, ino veliko drugih ljudi. Nar pervo perpelajo Hodína. Vse je bilo tiho, kedar v' sodnizo po svoji navadi moshko stopi. Vse ga je sterma gledalo. Sodnik mu sodbo naprej bere, de mu bo sa volj ropa ino morstva s' mezhnam glava odsekana.

Stanovitno Hodín svojo obsojenje do konza poslušha; potem pa rezhe: „Gospod sodnik! sodba, katero ste mi brali, je pravizhna. Jes sposnam, de sim jo saflushil, ino se ji rad vdam. Vse dolshnosti do ljudi ino do Boga sim hudobno sanemaryl; sato dolshnost hozhem dopolniti, de sa svoje hudobiye voljno shivlenje dam, de bi ljudem ino Bogu, zhasni ino vezhni pravizi po mozhi sadošti storil.“ „Pre-lubi sodni gospod!“ pravi dalej; „snano vam je zelo moje shivljenje, vi veste, de sim se na višhi sholi smiram dobro vuzhil, ino tudi lepo sadershal, rasen de sim se rad tepel ino bojvoval. Sa drugo smem rezhti, sim bil bres vse graje. Lehko bi bil sdaj tudi jes tako

imeniten gospod, kakor ste vi. Pa moja nagla jesa, ki jo nisim po dolshnosti krotil, me je tako spazhila, ino v' toljko nefrezho pripravla. Gotovo vam povem, od tiste dobe, ko sim svojga prijatla vmoril, nisim imel miru vezh. Mojo hudo delo mi je bilo nozh ino dan pred ozhmi. Koljko nozhi nisim ozhefa satifnil! le gorezhe folse sim pretakal. Ker mi je takrat vino moje vrozho kri fhe bolj sagrelo, sim si naprej vsel, ne vezh vina piti. Malo szer pomeni to naprejevsetje, pa vender sim ga svefsto dopolnil. She bolj pa sim si naprej vsel, nikolj nobeniga vezh vmoriti. To svoje naprejevsetje sim grosovitno prelomil. Szer sim se le branil takrat, ko sim lovza vstrelil. Bres prevdarka sim bil to storil. Pa vse to me ne isgovarja. Lovez je od gosposke povelje imel, tatinske lovze, ino druge zhudno nesnane ljudi prijeti. Jes sim dobro vedel, de tudi do mene pravizo ima. Moja dolshnost je bila, se mu vdati, ne pa vstavljati. Jokal sim se, de sim ga vstrelil, ino moj drugi mor mi je vest ravno tak obteshal, kakor prvi. Sa drugo mi je Bog prizha, de nisim nikolj ljudi napadil, rasen od gladu, alj v' preveliki fili, vselej pa sim se dobro varval, kteriga raniti, alj zlo vmoriti.“

„V' svoji pushavi sim pogosto pretezheno shivljenje spremishloval. Pusti kraj okrog je bil enak pushavi mojga ferza, ino rasvalina podertiga stariga grada mi je bila podoba moje sgublene frezhe. Vezhkrat sim tu, soper na-

vado roparjov ino morivzov, Boga gnade ino milosti profil. She bolj pa me je v' jezhi, kjer mi je smert ino vezhnost pred ozhmi bila, mojo hudobno shivljenje peklo !“

„Bog sam vé, kako soperno mi je bilo tolovajsko shivljenje. Prav strahno je, med divjoj sverinoj shiveti, nikolj med ljudi si upati, nikolj se s' njimi veseliti, sdaj lazhen, sdaj shenj biti, simo ino mokroto terpeti, nikolj ne pokoja imeti, ino tako rekozh vedno se bojvati. Nikolj si zhlovek sam po pameti tako shivljenje isvolil ne bo; le nespamet ino hudodelstvo ga morata, kakor mene, k' temu persiliti. Tolo-vajsko shivljenje se samo sadošti she shtrajfa, ako bi tudi jezhe ino smerti ne bilo. Alj kaj je bilo vse to strahno ino teshavno proti neisrezhenim nepokoju, ki sim ga v' svoji vesti obzhutil. Tega revniga shivljenja ho sdaj, hvala Bogu ! konez ! De bi le tako nesramno ne konzhalo ! Alj de bi faj s' njim tudi mojga dushniga terplenja konez bilo ! de bi se v' vezhnosti she vezhiga terplenja bati ne imel !“

En zhassek pomolzhi, pa sopet sazhne : „Nikolj bi ne bil v' svoji mladosti verjel, de bom moral kedaj tako nesramno smert storiti. Vse me je takrat shimalo. Moji rajni starishi, dober moj ozhe, ino preljuba mati so toljkanj savupanja v' mene stavili ! brat ino sestre so me toljkanj radi emeli ! Vselej so me bili veselii, kedar sim vsako leto is shole damo na vakanze prishel. Kar je bilo mogozhe, so si persadevali, meni kako veselje narediti. To

je strašno!“ je globoko isdihnil, ino folse so se mu vlile; „hvala Bogu! de niso preljubi moji starifhi mojga shivlenja konez dozhakali!“

Od shaloſti ni mogel dalej govoriti. Zhes dolgo zhafa ſpet pravi: „Preljubi moj ſodni goſpod! Prav vſmileno ſte ſ' menoſj ravnali, ker ſte mi v' ſhaloſtni jezhi koljkor mogozhe pomagali. She ſmerti oteſi bi me bili, ko bi bilo mogozhe, ino ako bi ne bilo zhes vaſho dolſhnoſt. V' ſerze ſim ſe vam vſmilil; zlo ſdaj imate ſa del mene ſolſne ozhi, zhe jih tudi hozhete perkriti. Bog vam naj plazha ſa vaſhe vſmileno ſerze. Hvaleſhno bi vam ſvojo roko podál, pa nezhaſt bi vam bila, tolovaju ino morivzu v' roko ſezhi. Sato ſe vam le ſ' beſedami prav ſerzhno ſahvalim!“

„Po ſvoji neismerni dobrotlivoſti, ki jo ne ſaſluſhim, dopuſtite mi ſhe nekatere proſhnje.“

„Nar pervo proſim vaſ ſa ſamiro, de ſim ravno v' vaſhi obſegi hudobije dopernafhal, ino vam, ki imate ſmiram doſti opravi, toljkanj nepotrebniga dela naredil.“

Drugizh vaſ pro ſim, de bote v' mojim imeni ſhlahniga Zhinkovſkiga goſpoda ino goſpo ſa odpuſhanje proſili, de ſim jih ſ' ſvojim namenanim ropam nadleſhval ino ſtraſhil. Povejte jim, de ni nikolj moja miſel bila, kteriga graſbinskih vmoriti, ſato tudi pijanimu ino neſpametnimu Joſhtu oroſhja ſ' ſeboj vſeti ni ſim puſtil. Jes ſim miſlil ſamo ſ' protenjam ino ſtraham, alj tudi na ſkrivnim, ko bi bilo mogozhe, jih obropati. Le toljko dnarjov ſim

shelël, de bi bilo mi mogozhe, na vselej od Jofhta ino Briza se lozhiti, s' Shpefam pa v' drugi kraj sveta se podati. Menil sim, de mi bo kedaj mogozhe, ves vkraden dnar jim poverniti; sdaj sposnam, kako nespametno je bilo, to misliti. Tudi namenjen rop je bilo hudodelstvo, nikolj ga nozhem isgovarjati. Saj bi mi tudi nizh ne pomagalo, ker sim she obsojen. Samo to shelim, de me vi, sodni gospod, ino pa grafhinski ne bote sa hujshiga imeli, kakor sim ref“

„Tretjo, kar vas prosim, nikarte mi ne odrezhte. Veste, de sim si ime Hodin pervsel, de ni moje pravo ime. Sa boshjo voljo vas prosim, kedar bote dali mojo sodbo natifniti, samolzhte moje pravo ime, ino imenujte me po imeni, pod katerim sim svoje hudobije dopernafhal. Ne savoljo sebe to prosim, temuzh sa del moje shlahte, ki je dosehmal she smiram v' dobrimu imenu slovela. Grenko shaloft sim po nedolshnim svojmu bratu ino sestram skos svojo prvo nespametno hudobijo naredil; do smerti pa bi jih shalilo, ko bi slishali, de je njih lasten brat kakor rasbojnik ino vmorivz od rabelna smert prijel. Sato she enkrat prosim, ne savershte moje proshnje, ino refhte moje nedolshno shlahto toljkanj framote. De bi se pa tudi noben poshten mosh, ki se mu Hodin pravi, ne pertoshil, de sim si jes po krivizi nja ime pervvojil, pristavite v' sodbi, de Hodin ni bilo moje pravo, temuzh pervseto ime.“

„She eno proshnjo do val imam, — de bi mi dopustili, she enkrat s' Shpesham govoriti. De je ravno priproft, ino s' menoj vred rasbojnik ino vmorivz, mi je vender smiram bil sveft ino vdan, de nizh bolj ne. „Sto zekinov hi bil lahko dobil, ino kakor pobegnesha in sverinskiga tata bi ga bili zlo proftiga spustili, ako bi bil mene isdal. Pa ni hotel. Raji je meni reveshu pomagal, ino mi skerbno stregil, de je s' menoj v' nefrezho sapatil. Moja vest mi ozhita, de ga nisim h' boljmu napeljal. Sato dovoljte mi, de ga she enkrat pred smertjo vidim. Hozheni ga sahvalti she sa nja svetobo, ino pa nekaj besedi mu h' ferzu govoriti, de svoje hudobije obshaluje ino frezhno smert stori. Mislim, de ga bodo moje besede she narprej genile, ki sim nja prijatel ino s' njim v' enim obsojenju.“

„Sadnizh val she prosim, preskerbite mi dobriga spovednika, de se s' njihovo pomozhjo vredno s' Bogam spravim. She dolgo let nisim v' nobeni zerkvi bil, ker sim se sam skos svoje hudobne dela od kristjanov lozhil. Ker sim dolgo nekerfhanfko shivel, bi saj rad kerfhanfko vmerl.“

„To je tudi moj svet,“ rezhe sodnik, mu oblubi vse nja proshnje dopolniti, ino mu svojo roko poda. Hodin pa ga s' solsnimi ozhmi milo pogleda, se naglo oberne, ino se da v' eno posebno jisbo peljati, de hi se k' smerti perpravljal.

XXII.

Shpeš v' jezhi ino na obfodbi.

Shpeš je v' jezhi vedno shaloval. Škos malo oknize, ki je bilo s' shelesjam dobro okovarjeno, je ravno na zérkev videl. Dostikrat so ga svonovi s' svojim milim glasam serzhno genili. Kedar kolj je s' zerkve ktero snano pešem slišhal, se je rasjokal. Grôbi ino mertvashki krishi na britosi per zerkvi so nekatero shaloštno misel v' njem obudili; koljkokrat kolj je videl pokopavati, ga je grosa preletela, ker je mislil, de bo tudi on v' kratkim vmreti moral. Enkrat je videl neko mater pokapati, ino njene otroke mило sa njo plakati; smislil je na svojo mater ino rekel: „Kako bo neko moji materi per serzu, kedar bojo svedli mojo shpotljivo smert!“ Sklenil je, pred smertjoj she enkrat jim pisati; pa malo dni pred obsojenjam od matere písmo dobi, kteriga se zelonizh nadjal ni.

Mati mu pishejo: „Preljubi moj fin! Jes sim si savoljo tebe v' velkih škerbeh, ino od shalošti ne morem ne jesti, ne saspiti. Svedla sim, de si v' Pristovi sapert, ino de je morla gosposka od nas v' Pristovo pisati, kako si se kaj doma sadershal. Pisali so, de je bilo tvoje sadershanje v' mladosti hvale vredno, de si bil mirn ino priden, ino de si se tudi per sholnijah dobro škasal. Morli so szer povedati, de si neke dnarje sajigral, ino na to pebegnil. Pa

perstavleno je bilo, de so dnarji she sdalno poverneni, ino, ako te, kakor se sanesejo, sa nedolshniga sposnajo, te s' veseljam spet nasaj v semejo, ker bo v' kratkim osnaneno, de je v' fim pobeshanam persanesheho."

Tega fim se tudi jes veselila, ino ker ni bilo is Pristove kaj vezh slishati, fim se nadjala, de so te nedolshniga ispuftili. Rekla fim sama per sebi: Nafhiga Petra sva s' mojim rajnim mosham poboshno ino kerfhanfko isredila. Sappeljalo ref ga je preveliko veselje do jigre, pa v' vezhi smote in pregresfhke ga gotovo ni pripravilo. Tako fim djala, ino nozh ino dan fim sa te molila. Ino kedar je bilo tukaj ino povsod preklizano, ino na snanje dano, de se naj pobeshaji bres straha vernejo, mi je od veselja serze trepetalo, ino vsak dan fim savupala, te objeti."

„Kmalo po tem pa pride Nazel Korp, ki sta skupej v' fholo hodila, is ptujfhine damo, ino tudi mene objifhe. Solse so mi v' ozhi stopile, kedar fim vidila saliga mladenzha, zhedno oblezheniga. Slifhala fim, de bo po ozhetu domazhijo prevsel, ino se sheni. „O, de bi vender,“ fim rekla, „tudi moj Peter kmalo damo prifhel, ino se domazhije lotil.“ Jokaje pa mi Korp pove de si she smiram v' Pristovi sapert, ker te ropa ino mora dolshijo; de vse meni, de te bojo ob glavo djali. Hotel te je v' jezhi objifkati, pa nihzhe neki h' tebi ne sme. Zhe ti shelim pifati, naj ti hitro pifhem, drugazh te pismo vezh shivigna ne najde.“

„O preljubi moj Peter! kaj bi si neki mislila, alj kaj bi rekla? Jes mu nisim mogla verjeti. Ni mogozhe, sim rekla, de bi bila s' rajnim mosham rasbojnika ino morivza svojga fina isredila! Od shalosti mi je bilo sa vmreti! Tudi tvoj brat Janes, ino sestra Miza, ki sta obedva frezhno porozhena, nista hotla tega verjeti. Obedva sta prishla me tolashit ino sta mi she vupanje dajala.“

„Ino ref she nisim zelo obvupala. She smiram vupam, de si poshteno na ptujshini svoj kruh flushish, de bosh v' kratkim damo prishel, se oshenil, ino svoji bliso sedemdeset let stari materi veselje naredil!“

„Preljubi moj sin! ne morem ti samolzhati, de sim od tajiste dobe, kar si sholnirstvo ino domazho deshelo sapustil, veliko tuge ino shalosti vshila! Skerbela sim, kar mi je bilo mogozhe, de bi gospodu stotniku dnarje povernila. Nozh ino dan sim predla, ino s' solsami sim prejo smakala. Kar sim bila ostan, sim si pertergala, ino drugiga jedla nisim, kakor polivko. Komej sim pol dnarjov vkup spravila, sim jih she gospodu stotniku nesla. Bili so mi prav milostlivi, ter so rekli: „Bore Peter! se mi prav vsmili! Bil je dober sholnir, ino svesto je mene flushil. Ves sim se na nja sanesil. Ko bi le nefrezhne jigre ne bilo. Pa vem, de bi se dnarjev ne bil dotaknil, ako bi jih jes bil sapezhatil. Greshil sim, de sim jih proste mu v' arshat vteknil. Jigravzu dnarje vupati se pravi, mu priloshnost dati, krašti. De bi mi

le bil odkritoserzno vse povedal! Gotovo bi mu jes bil odpustil, ino dnarje bi si bil s' pisanjam lahko spet saflushil. Pol krivize na mene pride, sato po pravizi tudi polovizo dnarjev sgubim.“ Gospod šotnik so mi drugo polovizo dnarjev pustili, ino ko sim od njih shla, me prav serzno tolashili.

„Tako je bil tvoj dolg poplazhan. Pa she vezh sim sa te skerbela. Lehko bi bila rokodelsko orodje ino vezh drugih rezhi od hishe prodala, pa vse sim she sa tebe perhranila. Tudi sim šlo rajniš, ki sim jih s' trudam vkup spravla, na obrest dala, de bi ti, kedar damo prideš, kaj v' roke vseti imel! Alj kaj bi bilo, ako bi se vender v' svojmu vupanju goljsala! Peter, Peter! zhe je gotovo ref, de te bojo ob glavo djali, saj to te prosim, skerbi sa isvelizhanje svoje revne dushe, ino stori pravo pokoro! Sa mene si bil she sdalneje sgubljen ino mertev! Naj, de bom saj v' vezhnosti s' svetim pismam rekla: Le ti moj sin je bil mertev, ino je spet oshivel, sgubil se je, pa se je spet najshel.“

„Sdaj pa, ljubesnivi Peter! naj te Bog ovarje v' shivlenji ino v' smerti! Vesh, de bi v' svoji starosti ne bila mogla sama toljkanj pisati, posebno ker nisim pisanja navajena. Po pisanji pa lahko posnash, de so ti v' mojmu imeni tvoj she 80 let stari shkolknik pisali. Od jutra do poldne sva skupej sedela; jokajé so oni pisali, kar sim jim s' solsami narozhila. Lepo te posdravijo, ino te opominajo, de hi ne posabil, kar so tebi ino vsm uzhenzam svojim

vezhkrat rekli: „Varujte se greha; kdor pa je gresnil, naj se od greha k' Bogu verne; sakaj Bog je milostliv ino persanesliv, ino ne sheli smerti gresnika, temuzh de se spokori ino shivi.“

„Bog te obvari, ljubi Peter! bodi si na sveti alj v' vezhnosti, enkrat vupam te sopet videti, Bog hotel, de bi se veselilo snidla! Tvoj brat ino sestra, svak ino svakinja te prav perferzhno posdravijo, ino s' menoj sa tebe vedno molijo. De ravno nisim pismo sama pisala, se vender s' svojoj rokoj podpisem

Tvoja

skerbna mati

Kristina.“

Gorezhe solse so se Shpesu vdirale, kedar je to pismo bral, potem se s' obrasam v' flamo, kjer je leshal, skrije, ino bridko rasjohne. Ljubesniva skerb matere ga je v' serze genila. „O moja ljuba mati.“ rezhe sdihvaje, koljko ste sa mene skerbeli, kar sim vas sapustil; sa mene ste delali, sa del mene si dosti pertergali, de bi sapravlene dnarje gospodu stotniku povernili, ino meni domazhijo ohranili. Kmalo, kakor mi bode perpusheno, vam bom pisal, ino pred vami zelo moje serze rasgernil!“

S' milim solsami se je spomnil svojga nek-dajniga stariga shkolnika, ino prelepih navkov, ki jih je navadno sholarjam dajal; le shal mu je bilo, de si jih ni bolj globoko v' serze vtisnil, ino bolj svesto spolnoval.

Posebno ga je tudi genilo, da so bili stotnik pripravljeni mu odpustiti, ino prilosnost dati, spravlene dnarje saflushiti. „O ko bi bil jes to poprėj vedel,“ je rekel, „nikolj bi ne bil pobegnil; sposnal bi bil, da sim gresnil, ino sa samero bi bil profil. Sdaj vidim, kak so resnizhne besede, ki sim se jih she v' sholi navuzhil: „Kdor svoje grehe sakriva, se mu hudo godi; kder jih pa obstoji, ino sapusti, bo milost najshel.“ Sploh se je Shpesu v' jezhi nja shivljenje vse drugazhno sdalo, kakor poprej. „Nevumnesh jes,“ je rekel, „ki sim smiram ktero novo pregreho dopernesil, da bi bil pervo popravil. Nar pervej sim bil jigravez, potem nesvest flushavnik, savolj tega sim pobegnil, sim bil tat in tolovaj — ino na sadne zlo obijavz. O ko bi bil jigro, kakor sim bil pogosto opominan, opustil, ino bi se ne bil dal od dobizhkarije flepiti, vse te nefrezhe bi sdaj ne bilo! Ako bi bil gospodu stotniku svojo nesvestobo sposnal, bi bili meni odpustili, lahko bi se bil she sholnirstva isflushbil, ino bi sdaj na svojim domu gospodaril. Alj bi bil tudi pobeshan sam nasaj prishel, ino saflusheno shtrafingo prestal! lahko bi bil potem svoj pregreshek she popravil. Ko bi se bil namesto svirine krafi, kterimu poshtenimu kmetu v' flushbo vnudil, bi saj ropati ne bil sazhel, — ino ko bi se she tolovaj na pravo pot bil nasaj podal, kakor me je pogosto moja vest opominala, bi si saj roke ne bil s' zhloveshkoj kervoj ofskrunil! — Moja nefrezha je bila, da tako dolgo nobene

pridge stisfal nifim. Zelo zhlovek vdivja, ako ne bo nar manj enkrat v' teden na Boga ino Nja svete sapovedi opominan.“

Kmalo po tem, ko je bil Shpes pismo svoje matere prebal, so ga v' sodnizo peljali, ino sodnik mu je sodbo predbral. „O moja mati! moja ljubesniva mati!“ je she takrat rekel; „le sa vas mi je, sa sebe malo alj nizh ne porajtam; jes sim hudoben zhlovek, ino sim si smert stokrat ino tavshentkrat saflushil. O vrashne kvarte! nefrezhna jigra! Pa — saj rad vmerjem! Naj se Bog le moje revne matere ino moje vboge dushe vsmili!“ — Tudi njemu odlozhijo poseben kraj, se k' smerti pripravti.

XXIII.

Shpes ino Hodin se k' smerti pripravljata.

Komej Shpes v' svojo kamro stopi, hitro pade na svoje kolena, si obras s' rokami sakrije, ino na ves glas jozhe. Sholnirju, ki je pred durmi na strashi stal, se je v' serze v' smilil. „Nikar se toljkanj ne jozhi,“ mu rezhe, „kakor nekajni sholnir bi se ne imel smerti toljkanj bati.“ Shpes pa pravi: „Ne jozhem se, ker moram vmreti, temuzh ker sim toljko pre-

greslino shivel. Jokajê prosim Boga sa odpufhanje svojih grehov, ino sa frezhno sadno uro.“

Zhes nekaj zhasa pridejo gospod fajmoshter is Pristove k' njemu. Shpes vstane, ino jih prijasno posdravi. Rezhejo mu festi, ino se k' njemu vledajo, terga tolashijo ino opominajo, is serza se h' Bogu oberiniti, ino pravo pokoro storiti. Jno Shpes na ravnost rezhe: „Zhasi vreden gospod fajmoshter! Kar sim v' leto kamro stopil, is katire ne pridem vezh, dokler me bojo k' smerti peljali, je bila moja perva misel, is zeliga serza h' Bogu se verniti. Bog mi daj svojo pomózh, saj sadne tri dni mojga shivljenja k' isvelizhanju oberiniti, ker sim tako dolgo hudobno shivel.“ Gospod fajmoshter so bili veseli, tako sgrevaniga najti; de bi zhas imel svojo vest na tenko sprashati, ino svoje grehe is serza sgrevati, ino se tako k' spovedi ino svetimu obhajilu vredno pripraviti, so ga samiga pustili, ino mu obljubili spet priti. Na vezher pridejo kakor so obljubili, rezhejo sholnirju en zhas svunej pred durmi ostati, ino Shpesa spovejo. Zele dve uri so bili per njemu, ino bil je she terdi mrak, kedar so od njega shli.

Kedar so bili gospod fajmoshter odjishli, prinesel jezhar luzh, pogerne miso; ino Shpesu dobre vezhirje ponudi. Biloje namrezh navadno, jetnikam, ki so bili k' smerti obsojeni, sadne tri dni prav dobro postrezhi. Shpes pa ni drugigavsel, kakor nekoljko juhe, de ravno zel

dan ni nizeh jedel, ino je profil jezharja, de bi mu papirja, tinte ino pero prinesil. Pisal je namrezh she svoji materi nasledno pismo:

„Preljuba moja mati! Ljubesnivo Vasho pismo sim prijel, ga vezh ko stokrat prebral, ino vselej se rasjokal. Moj Bog vender! na novo sim is vashiga pisma sposnal, kako radi me she smiram imate! Serze mi hozhe pokniti od shalosti, de sim Vaf ob lepo vupanje, ki ste ga na mene stavili, ino she sdaj stavite, tako nehvaleshno spravil. — She sim v' jezhi, ino oklejen Vam sdaj pisnem. Zlo k' smerti sim she obsojen, ino kedar bote to moje pismo brali, kateriga s' solsam smakam, bo she po meni, roka, ki ga pishe, bode she v' grobi trohnela. Prihoden petek med deveto ino deseto uro bom ob glavo djan“

Ljuba mati! smert ki me zhaka, me toljkanj ne strashi, veliko vezh me serze boli, kedar pomislim, kako shalost sim Vam naredil. O kako nehvaleshno sim Vam vasho ljubesen plazhoval, katiro ste is maliga do mene imeli. Vse skosi ste mi bili dobra mati, vedno ste me h' dobrimu opominali, v' sholo ino v' zerkev pridno posbiljali, ino pred hudim skerbno svarili; tudi shtrajsali ste me, kakor sim si saflushil, kedar sim Vam naganjal. — Koljkanj bridkih sols ste prelili, kedar so me h' sholnirjam vseli! koljkanj lepih navkov, inc she sadni krajzar, ki ste ga imeli, ste mi na pot dali, Koljko krat ste mi po tem dnarjov poslali, katere ste Vi ponozhni zhas s' trudam pripredli, ki sim

jih pa jes nehvalešno sajigral. Shivo se spominim še tajske dobe, kedar sim Vaf slednokrat videl. Od kugle, ki me je bila sadela, do smerti ranen, sim v' bolnizi alj v' špitali leshal, ino malo se vezh savedel. Na enkrat mi pravijo moji tovarshi, (sdi se mi, de jih še slislim): „Peter, glej tvoja mati so tukaj!“ vse ofolsene sim Vaf vidil pred menoj stati. Sa del mene ste dalno pot storili, mene objiskat, ino tolashit, ino v' bolesni postrezh. Koljkokrat ste per moji posteli s' povsdignenim rokami Boga profili, de bi mi dal še enkrat osdraviti. Pazh je ref, de zhlovek vezhkrat ne vé kaj profi; zhlovek naj bi nikolj drugiga ne profil, kakor kar Bog sa dobro sposna. O ko bi bil vender jes ta krat vmerl! Zhaštito smert bi bil storil, ne pa v' take pregrehe ino hudobije sabredil; ne bi bil Vam toljkanj shaloſti naredil, ino tako rekozh sgodno jamo kopal.“

„Sdaj ljuba mati! storjeno ni mozh vezh nestorjeno biti. Drujga ne morem vezh, kakor svoje grehe obshalvati, ino saflusheno shtraſo voljno terpeti. Jes sim se s' Bogam spravil; ravno nizoj sim se spovedal, ino jutro bom sveto refšno telo prijel. Moj spovednik so mi tega prizha, ki so mi obljubili, toto pismo Vam pošlati, ino sami poterđiti, de sim se spokoril, ino do sadne dobe v' isvelizharja svojga savupal. Perferzhno hozhem jutro per svetim obhajili Jesusa profiti, de, kakor je nedolšno jagne grehe sveta odvsel, bi tudi mene mojih grehov miloſtlivo reſhil. Terđno savupam, de mi je

odpuštil, ino de mi bo, ker bom v' kratkim pred njim stal, milostliv sodnik. Zelo se sanesem na boshjo milost, ino neskonzhno ljubesen Jesusa, ki je prishel grešnike isvelizhat, ino tudi mene pogubil ne bo.“

„Sdaj pa tudi Vaf preljuba mati! sa odpufhanje prosim. O ko bi Vaf she enkrat videti mogel! Na svoje kolena bi pred Vaf padil, ino Vaf sa samero profil de sim svoji dobri skerbni materi tako nehvalessen, hudoben sin bil, ino s' svojim slabim sadershanjam toljkanj shalosti Vam naredil. Vi mi moje nesfrezhe zelo nizh niste krivi. Saj ste vse sa me storili, kar dobra mati sa svojga sina storiti samore. Bog naj Vam poverne, kar sim jes Vam tako nehvalessno plazhoval. She enkrat Vaf jokaje prosim, odpustite mi! Ne bom sfer vezh slishal, de ste mi odpustili, pa vender se terdno sanesem, ker mi je Vafshe pismo, ki me je shivo genilo, Vafhiga vsmileniga serza, vesel porok.“

„Sa spomin, ljuba mati! Vam drugiga poflati nimam, kakor medaljo svojo, ki sim jo per sholnirjah dobil, kjer sim se enkrat toljkanj dobro skasal. De bi ji ozhitno nezhaft s' svojim hudobijam ne bil delal, sim jo smiram na skrivnim nosil, ino she v' jezhi sim bil sprofil, de so mi jo pustili. Vam naj bo sa naprej veden spomin, de je Vafh sgublen sin svojo smoto sposnal, se spokoril, ino sgrevano vmerl!“

„Solse so se mi vlile, kedar sim v' Vafhim pismu bral, de me gospod stotnik, ki sim jim tako nesvest bil, ne sanizhujejo, temozh she

smiram v' nesaflusheni ljubeshni pomnijo. Lepo hvalo jim vém, de so Vam polovizo dolga pustili, Vaf pa perferzhno sahvalim, de ste jih do polovize poshteno poplazzhali.«

„Ravno tako mi je serze genilo, v' Vashim pismu brati, de se moj nekdejni ljubeshnivi shkolknik mene she spomnijo. O sakaj sim tudi njim v' njih visoki starosti tako shalost napravil. Is serza jih posdravim, ino tudi njih sa odpushanje profim. Naj sa svojga nekdejniga nesfrezhniga sholarja molijo!“

„Ljubeshniva mati! to pismo sim zelo nozh pifal, ker sim vse to mislil, kar Vam pifati bi imel. Sdaj se she svita, ino dan se perblishuje. Potreba je, de se grem sa sveto sadno popotnizo s' molitvijo pripravljat. Sa to svojo dolgo pismo shklenem. Mojga ljubiga brata, ljubeshnivo sestro, svaka ino svakinjo, ino vse svoje prijatle, sosebno pa she svojga stariga, zhastni vredniga vuzhenika prav perferzhno posdravim. Kar bi bil posabil pifati, Vam bojo moj spovednik pifali, ki me bojo na sodnishe spremili. Sdaj pa Bog Vaf obvari! preluba zartana moja mati! Zhe se tudi na sveti vezh ne vidva, savupam, de se bova v' nebefih sopet vidla. Do svoje grosne smerti pa ostanem

Vafh

hvaleshen svesti sin

Peter.“

Kedar je bil Shpes pismo dopifal, je sazhel gorezhe moliti, ino is bukviz, ktire so mu

gospod fajmoshter dali, se h' fvetimu obhajilu poboshno pripravljati. Sdaj pride jezhár, ino mu pové, de bi Hodín she rad s' njim govoril. Vstane ino gre, ter tudi Hodína na kolenah v' molitvi najde. Hodín mu naproti stopi; objameta se, ino bridko rasjozheta. Potem rezhe Hodín: „Moj ljubi Shpeš! she fim slishal, de si se is ferza h' Bogu spreobernal; tudi jes fim tako storil. Sdaj je she dobro. Ker sva pregresšno shivela, hozhva faj spokorno vmreti; drugiga ni nama vezh mozhi. V' mnogo hudo fim te bil napeljal, ne bil bi ti tako nefrezhen, ako bi meni tako vdan ne bil. Odpušti mi, preljubi moj pritatel! ki me sam v' moji nefrezhi sapustil nifi.“ Shpeš se je na ves glaf jokal ino plakal. Vkup se vsedeta! ino en zhaš she pogovarjata, ter eden drugimu sposnata, de bres shive vére v' ljubesni polniga Jesusa, ino bres terdniga savupanja v' vezhno shivljenje ni mozhi v' smerti terden ino vesel biti.

Sdaj pride jezhár, miso belo pokrije, ino dve svezhi prishge, ter jima osnani, de ji gospod fajmoshter obhajat pridejo. Hodín she rezhe: „Dolgo, ljubi Shpeš! sva bres Boga ino isvelizharja svojga skupej shivela, skupej hozhva tudi sdaj se s' Njim na tenko sdrushiti.“ Solse resnizhne pokore sta takala, kedar sta sveto reshno telo prijela, ino s' poboshnim serzam s' duhovnikom molitve po svetim obhajili molila.

En zhassek she vsak sa se na tihim moli; po tem pa so Shpeša spet odpeljali. Preden

se lozhita, vsemeta flovo, ino Hodin pravi:
„Pojdi sdaj v' boshjim imeni? Bodiva terdna
do smerti v' véri in savupanju v' Jesufa! Ju-
tre ob devetih naji bo smert lozhila; pa kma-
lo se bova spet vidla. Bog te obvari she kra-
tek zhaš na sveti! Bog te naj tudi v' smert
spremi!“

XXIV.

Popis, kako je Josht shivel.

Kako hitro se zhašno premosbenje pomete
ino sapravi, in kako globoko zhlovek v' ne-
srezho sapade, ki se v' srezhi prevseme, nam
lepo pa tudi shalošno shivljenje Joshta pokashe.

Bil je Josht sin premoshniga kmeta v' Pri-
stovi; ker so pa starishi sgodaj odmerli, ino je
she vezh otrok bilo, ni ravno veliko dote na
nja prishlo. Josht, prav verli mladenzh, de ga
ni bilo v' Pristovi njemu enakiga, je bil fkosi
dobre volje. Sravno kmetovske dela je vse
dobro sastopil; nar bolji pa je vedel se s'
konjmi pezhati. Nar hujshiga konja je straho-
val, ino jesdaril, ino vosil je, de nizh bolj ne.
Ravno je kozhijash v' Zhinkovzi sbolél; sato
so grahinski gospod Joshta naprotili, de bi
namesto njega, dokler osdravi, per konjih bil.
Josht se s' veseljam tega podstopi, ino ker je
svojo rezh dobro opravljal, ino bolani kozhi-

jash vmerje, so njega sa kozhijasha vseli. Kedar je gospôdo kam peljal, ino po kozhijashko oblezhen na kozhiji sedel, je bilo verilga mladenzha prav lepo gledati. Vtem zhafi je bil ravno v' Pristovi zerkovni s — hod. Kakor po navadi so po opravili godze v' tabernah imeli. V' neki taberni se je dosti tershanov pa tudi kmetov sbralo, ki so svoje sinove ino nzhere na dobro voljo s' seboj perpeljali. Med drugim je bil tudi mlinar is Jankove, Andrej Brun. Mlin Jankovi je she svojmu odraslenimu sinu zhesdal, sebi pa bliso mlina lastno bishzo postavil. Pred pol letam je nja brat, premoshn kmet v' Pristovi vmerl, ino edino hzher Marjano she le ofemnajt let staro sapustil. Mlinar je bil sa ofkerbnika postavljen, sa to se je is Jankove na bratovo kmetijo v' Pristovo predstavil, dokler bi se Marjana omoshila. Marjana je bila prav sala ino framoshлива dekliza. Striz ji je hotel veselje narediti, ino njo je s' svojoj shenoi s' seboj na ples vsel. V' gostivnizi v' fredo med striza ino teto se vsede.

Lepo zhedno je bila oblezhena, lepshe, kakor vse druge dekleta; she bolj pa, kakor obleka, je njo njena framoshlivoft saljshala.

Pride pa tudi Josht na ples, ker si je h' temu dovolenje svoje shlahne gospôde isprofil. Tudi on je bil lepshe oblezhen, kakor vsi drugi mladenzhi. Josht gre ino posdravi prijasno mlinarja ino mlinarzo, alj veliko vezh njih Marjano, ino ji prosi, de bi s' njo rajati mu

dovolila. Rada mu dovolita. Josht, ki se je v' Zhinkovzi she nekaj manire navuzhil, Marjani med plesam vse sorte lepe rezhi pravi. Sramoshliva dekliza si ne vupa ga pogledati, rudezhiza jo obleti, ino drujga ne vé, kakor njegov lep pufbeljz hvali. Hitro ji ga Josht prijasno v' dar ponudi.

Mlinarju ni bilo ljubo, de se Marjana s' Joshtam tolikanj sisnani; sato plazha, vstane ino gre s' svojoj shenoj ino Marjano sopet damo. Marjana pa prijasniga Joshta, verliga mladenzha ni mogla posabiti, drujga ji po glavi ne gre, kakor de bi ga vsela.

Sramoshlivo sa nja striza ogovori. „Striz pa s' glavoj smajuje, rekozh: „Ref si pridno ino salo dekle, pa she premalo sastopna. Teshko, de bi ti s' njim srezhna bila! Dobro se mora premisliti, preden se stopinja sa zelo shivljenje stori. Josht je s'zer verl mladenzh, pa prevseten ino nezhimern se meni sdi. Tudi mi prerad na dobre volje sahaja, ino zhe se ne motim, ga rad pije. Sdaj se she svoje gospode nekoljko hoji; ves drugazhen pa bi vtegnil biti, kedar bi lastno premoshenje v' roke dobil. Lehko bi se prevsel, sapravlal ino pijanzhval. Ko bi to bilo, kako bi bila ti nefrezhna, ino koljkokrat bi se folsila.“

Marjana ni bila tega ravno vesela, pa vender si je persadela, de bi bila Joshta posabila. Josht pa jo je smiram salesval, ino se ji perlisval. Tudi se je na vides filno zhedno sader-

shal, flabe tovarshije opushal, ino zhe mu je kdo vina ponudil, se ga, kakor strupa branil. Marjana je zelo mislila, prav dobriga mosha dobiti. Stari striz pa ji le pravi: „Kdo vé, zhe ni nja sadershanje le na vides? Prevezh se mi perlisuje; perlisnenz je pa rad tudi hinavz. Teshko, de bi kaj prida is nja bilo. Ti, Marjana si boljshiga mosha saflushish; le posabi na Joshta. Boljshi, de sdaj poterpish, kakor de bi vse svoje shive dni terpela.“

Marjana je bila per volji, striza vbogati. Pa ni she bilo leto preteklo, kar ji k' nesrezhi moder striz vmerjejo. Mlinarza njena teta Jera, je njo sdaj sama na skerbi imela. Bila je stara ino tudi sastopna shena, imela je pa tudi dosti flabohti. Ker je bila v' mladosti nesnano lepa, je bila od nekdej navajena, lepih rezhi ino perlisnenih besedi sadohti flifhati, sato ji je tudi sdaj nar bolj vstregil, kdor jo je kvalil. To je bilo Joshtu dobro snano; per vsaki priloshnosti se ji je perlisval, ino jo zhes vse hvalil; tudi se ji je vedel, kedar bodi perkupiti. Poboshna, kakor je bila, je rada is molitnih bukviz brala; pa stare bukvice, ki jih je imela, so bile s' majhnimi zherkami natifnene, de jih bres ozhalj brati ni mogla. Josht ji lepe nove s' velkimi zherkami omifli, ki je bres ozhalj lehko is njih molila. Kdo se ji je bolj perkupil, kakor on. Ozhitno pokashe, de bi jo prav veselilo, ako bi Marjana tako postreshlivga, poboshniga ino poshteniga mladenzha vsela. Hi-

navsko ji vezhkrat Josht pravi: „Nikolj nisim vreden, de bi vi moja teta bili; pa zhe mi Bog to frezho da, de Marjano sa svojo shenko dobim, morate vi smiram pri nama ostati; na rokah vas bova nosila.“ Vesela slatih besed gre teta Jera, ino Marjano pregovori, de je Joshta vsela.

V' kratkim so imeli v' Pristovi gostijo, de sdalnaj ne take. S' perviga je Marjana s' Joshtam prav veselilo shivela. Ni ji sfer zelo dopadlo, de si je Josht prezej en par konj, nizh kaj flabejih od grashinskih, ino pa lep nov vos kupil. Nekdajnimu kozhijashu je pa vender to veselje pustila, toljkanj vezh, ker ji je Josht terdil, de sa njih kmetijo stare kluse niso vezh veljale, ino ker se je s' njim mnogokrat posejmah ino s — hodah vosila. Enkrat pa Marjana sboli, ino dolgo zhafa bolena leshi. To je Joshta malo skerbelo. Kakor poprej s' Marjanoj, se je sdaj sam she vezhkrat okolj vosil, domazhijo pa sanemaril, ino posle njih volji prepustil. Lepo ga Marjana vpomina, naj se bolj domazhije dershi, de bi kaj v' shkodo ne shla; Josht pa ne mara sa njene besede, ino Marjana je morla misliti, de je njo Josht vezh sa del premoshenja, kakor is lubesni vsel. —

Eno jutro se Josht ravno nameni, v' mesto peljati, kjer je bilo kaj noviga videti. Marjana ga sviri ino profi, naj nikar tega ne stori, ker je doma toljkanj dela, kaj se bo, mu rezhe, sa kratek zhaf okolj vosil, ker so konji doma

toljkanj potrebni. Joshtu je to samerselo, sarobljeno ji kaj pove. ino gre, ter duri jesno sa leboj treshi. Teta Jera je slifhala kreg, ino pride prafhat, kaj je bilo? Marjana ji vse pove. „Le zbij,“ pravi teta, „jes mu bom she povedla!“ Misllila je namrezh, de jo bo Josht na enkrat vbogal, ker je bil dosehmal proti njej toljkanj ponishen ino vtfreshliv. Ravno Josht she naprega. Teta Jera pa se na dvorifhe vstavi, s' rokami podpre, ino prav oistro ga navrefhi: „Kaj pa to pomeni? Sdaj ko je toljkanj dela, se pa okolj vositi! Na enkrat spresi, ino doma ostani? Si me sastopil?“ Josht pa ji jesno odgovori: „S' menoij nima nihzhe sapovedati, jes sim gospodar, storim kar hozhem.“ Teti je to merselo, ino ga sazhne smerjati. Josht pa ji v' jesi na ravnost pove: „Zhe vam per meni tako ni prav, pa se v' Jankovo nasaj poberite. Smerjati se pa od val ne dam!“ Vsele se na vos, konje poshene, ino se naglo odpelja. Jera sterma sa njim gleda, od jese ne vé, kaj bi rekla. Sajnizh pravi: „Gerdi nelivaleshnik! mene gre od hishe podit! Nikolj bi ne bila verjela, de je tak binavz bil! Ne pogledam vezh bukev, ki mi jih je kupil; raji bom stare svoje brala, zhe tudi moram ozhale vseti; saj mi je on she hujshi ozhale nastavil.“ Pofli, jo slifhati, kak je rotilla, se smejiyo, Marjana pa se milo rasjoka. Teta Jera se je hotla hinavzu, ki jo je tako sa nos vodil, zhisto vgeniti; sposnala je, kako mozhno je greshila, de je Marjano nagovarjala, ga vseti, ino zhe

jo je ravno Marjana profila oštati, je nagloma svoje rezhi pobrala, ino v' Jankovo v' svojo hišho se podala.

Hudoben Josht je bil vesel, de se je fitne tete snebil; od dneva do dneva je bil hujši. Smiram je po dobrih voljah hodil, ino povsod spravljaj. Jelenški zhaš, namesto perdelka pospravljati, se je s' strelzami ino lovzami vlahil, ino pijanzhval. Mnogokrat je posno v' nozh damo prishel, ino ako ga je Marjana kaj posvarila, jo je dobro okregal ino enkrat zlo otepil. Sato je pogosto na tihim sdihvala, rekozh: „O kak so moj rajni striz vender prav imeli, de so mi branili, ga vseti! Sdaj vidim, de ref ni vse slato, kar se sveti! Meni je le nja podoba dopadla, le nja hinavsko sader-shanje sim vidla, pa nifim porajtala sa njih moder ino dober svèt; sato si sdaj tako grosno poskuham.“

Marjanje shalošti ni bilo isrezhti. Kakor svešta ljubesniva shena, pridna gospodinja ino skerbna mati si je vse persadela, de bi bila svojga mosha s' lepim she poboljšhala. Skerbno je svoje otroke redila, ino modro gospodinja; pa vse je bilo sapstoj; mosh jo je zhe dalej gerši imel, ino kar je ona s' pridam perdelala ino perhranila, je mosh spet sanemaril ino spravil.

Sdaj je sazhel Josht s' shitam barantati. De je ravno videl, de mu je barantija le v' sgubo, jo vender ni opustil, de je lep sgovor imel, se okolj potepati ino bahati. Nar vezhi

veselje mu je bilo, zhe so v' ofhteriji postopazhi ino slabi ofhtérji mu tovarshijo delali. Nozh ino dan je s' njimi pjanzhval, ino vse sa nje plazhal. Is baharije je sa velike dnarje s' njimi jigral, ino kar ni po nesrezhi sajigral, so ga pijaniga ogoljfalí. Vezhkrat je pondelek v' jutro od doma shel, ino she le saboto vezher damo prishel. Marjana ga je mnogokrat s' povsdignenim rokami profila, naj saj svoje otrozhizhe pomisli, zhe she sa njo nizh vezh ne mara. Pred nja jih je peljala, de bi ozheta profili, naj jih nikar nesrezhne ne stori. She bi mu bilo pomagati, alj bi bil Marjano poslušhal in vbogal. On pa je le vreshal: „Tak vender doma nikolj nimam mira!“ ino je strafhno sazhél kleti.

V' nedelo med pridgoj je she spet v' taberni sedel. Ker s' zhafama ni imel dnarjov sadošti, v'na si kupiti, je sazhél shganje piti; zelo nemarn pijanz je bil. De bi bil po svoji gerdi navadi shivel, je sdaj ktiro njivo, sdaj kateri travnik prodál, sdaj kjer je mogel, kaj na posodo vsel. V' kratkim je bil zelo kmetijo napravil, ino kjér dolgove o pravim zhafi poplazhati ni mogel, so ga na boben dali.

Marjana je vedla fzer, de Josht bres dolgov ni, de je pa toljko dolshen, si nikolj ni domishlovala. Toljkanj vezh se je savsela, ker na enkrat nekidan gosposka s' shupanami pride, vse kar je per hifhi, sa naprodaj popisat, ino drujga ne pušti, kakor nji ino otrokam potrebno obleko. Od straha se je vfa trešla;

jokajé vsame svoje otroke na ramo, ter rezbe:
 „O kak se vam bo šhe godilo, ljubi moji otro-
 zhizhi!“ Josht pa je od doma pobegnil, ino
 svoje nesvesto sapustil. —

XXV.

Josht ino nja revna shena
 Marjana.

Marjana je tedaj morla svojo domovino,
 v' kateri je bila rojena ino isrejena, sapustiti.
 Sama ni vedla kam se podati, le plakala ino
 pa Boga profila je, de bi se vsmilil, ino ji
 pomagal. Proti vezheri she pride teta Jera,
 ino pravi: „Vésh ti, ljuba moja Marjana! jes
 sim hudo storila, de sim te nagovarjala, ne-
 poredniga Joshta vseti, ino de sim per tvoji
 shenitvi tako slabo sa tvojo doto škerbela; sa
 to pridi sdaj k' meni, kar imam, rada s' teboj
 delim; per meni bošh stanovala, ino s' meno
 shivela.“ To je Marjano možhno potolashilo.
 Jero je bilo fram, de bi jo v' Pristovi kdor
 videl, ino šhe tisti vezher nasaj v' Jankovo
 gre.

Drugo jutro Marjana sgodej vstane, ino
 svoje rezhi vkup pobere. Potem pa gre s' svojoj
 stareji h/herio Lisoj, v' zerkev, Poga sahvalit
 sa vse dobrote, ki jih je od mladih nog v'

Priftovi prišla, ino sa vse teshave tudi, katire je frezhno preftala, ino she v' naprej sebe, svoje otroke ino mosha Bogu sporozht. Shla je tudi na britof, ino je na grobah svojih dobrih starifhov, ino poshteniga striza britke solse takala. Tudi gosпода fajmoshtra je po tem sahvalila sa vse njih lepe navke ino dobrote. Na to se per svojih dobrih prijaznih, ki je s' njimi v' sholo hodila, poslovi; posebno teshko ji je djalo, od jezharize Katarine slovo vseti; svolne prijazne ste si bile, sa to se je teshko od nje lozhila, ino per lozhenju se veliko solsila. Na vezher so bile vse njene rezhi na en vos spravlene; she ona se s' otrozmi gor vfede, ino kakor bi v' bege shla, se v' Jankovo odpelja.

Teta Jera ji pride do praga na proti, jo serzhno posdravi, ino ji svoj shtribelz sa stanovaljshe odlozhi. Jera sama ni bila ravno bogata, ker je po neskerbnim ob dosti dnarjov prishla. Kteri bod namrezh je vedel s' perlisvanjam od nje dnarjov na posod dobiti, ki jih po tem nikolj vezh vidla ni. Pa de je ravno sama malo premogla, je vender Marjani od vsiga svojga rada delila. Toljkanj vezh je to Marjano v' serze genilo. Kmalo po vezherji Marjana manjsi otroka spat poloshi, s' vezhi hzherjo Lisoj pa she, preden spat gre, Boga sahvali sa potrebno prebivaljshe per teti. Spomni se pa tudi nasaj na svoj dom, kako frezhno je tam nekdej shivela, ino ker pomisli,

kaj je vse sgubila, so se ji solse vlile. Lisa, njena hzher, se s' materjo joka, pa jih tudi to-lashi rekozh: „Nikar se ne jozhte, ljuba mati! saj je bilo vse le zhafno ino menlivo, kar smo sgubili, vezhno bi nam tako ne bilo ostalo. Nizh nismo na svet prinesli, nizh tudi is sveta vseli ne bomo, drugiga, kakor kar dobra sta storimo. Kaj je she sa kmetijo, de le enkrat nebefa sadobimo. Vboshni ref smo sdaj, pa Bog je bogat sadofti, nas ohraniti. S' pridnim delam se bomo she preshiveli. Veliko pre-moshenja ref ste v' Pristovi imeli, pa tudi do-fti fkerbi; nozh ino dan ni bilo miru. Sdaj vtegnemo saj mirno Bogu flushiti, ino s' bosh-joj pomozhjoj bomo tudi tukaj sadovoljno ino veselo shiveli. V' Boga pazh moramo savu-pati.“ Marjana jo jokaje objame, ino rezhe: „Prav imash, ljuba moja Lisika! ti si meni to-lashba v' mojih britkostih! Najve tedaj na Boga se sanesti“

Nar vezh je Marjano sa nefrezhniga mosha fkerbelo; nizh ni vedla, kje je, alj kako se mu godi. Vsfako jutro ino vsak vezher je s' otroz-mi sa nja molila, zhes dan se pogosto od nja pogovarjala, ino vezhkrat rekla: „De bi le sdaj se vernil ino pobolishal, pridno delal, ino pa pijanzhvanje opustil, she smiram bi lahko frezhno shiveli“ Teta Jera pa je bila smiram she na nja jesna, ino pravi: „Nikolj vezh pred mene ne sme, nehvalessen hinavz! H' tolj ki frezhi sim mu perpomogla, on pa ni samo sheno

ino otroke v' revshno spravil, temuzh tudi meni veliko nezhaſt ino nehvaleshnoſt ſkaſal. Nikdar mu ne oðpuſtim.“ Marjana jo proſi, ozheta priſho otrok ne ſaſhmagvati; Lisika pa pravi: „Le oðpuſtite jim, vaſ proſim, ljubeshniva teta! ſaj tudi Bog greſhniku oðpuſti, ako ſe poboljſha. Gotovo ſe bojo atej tudi poboljſhali. — Bogatſvo jih je bilo v' hudo ſapeljalo, revſhna jih bo h' poboljſhanju pripravla.“ „Reſ, reſ ni bogatſvo, ki je ateja neſreznhe ſtorilo, toljka dobrota, kakor ljudi miſlijo.“ pravi manjſhi hzher Barbika. Mali Joſhek pa pravi: „Shganje je ſhe huſſhi kakor bogatſvo, naj bi ga Bog nikolj ne bil vſtvaril.“ Teta ſe nedolſhnimu otroku poſmiha, mati pa ſe ſolſi. — Marjana ſi je v' ſvoji revſhini dobro vedla pomagati. Priproſto le ſe je noſila, nepotrebno oblazhilo pa, ino drago lepotijo je prodala, ino dnarje ſa otroke na obreſt poloſhila. Pridno je delala, ſhtrikala alj ſhivala, poletni zhaſ tudi na polji delati pomagala, ino s' ſaſluſhenim plazhilam otrokam potrebno obleko omiſlila. Tudi otroke je kaj maliga delati navajala. Njena narvezhi ſkerb je bila, otroke poboshno ino kerſhanſko ſpodrediti.

„Alj jih bom dobro iſredila,“ je rekla, „jim bom vſo bogatſvo ſameſtila.“ Sjutrej ino ſvezher, pred jedjoj ino po jedi je s' njimi poboshno molila, jih s' ſeboj v' zerkev vodila, ino pridno v' ſholo poſhilala, kjer ſo ſe tudi doſti dobriga navuzhili. Poſimſke vezherke, kedar ſo druge predle, je Lisika jim mnogo-

krat ktire lepe bukve brala, ki so jih gospod
fajmoshter ji posodli. To je Marjano možno
veselilo. Vezhkrat je rekla: „Boga moram
hvalo vedeti, de me je skerbi, ki sim jih na
velki kmetiji imela, reshil, ino mi mirni kraj
odlozhil, kjér otroke zhedno ofkerbeti, ino
dobro isrediti samorem. Gotovo bi se bili
doma spazhili, kjer so od svojga ozheta malo
prida videli; jes pa zhafa nisim imela, jih po-
trebniga poduzhiti. Moder Bog she vé, kaj
stori; bodi mu vezhna hvala!“

Fridolinovi starishi so bili sdaj Marjani nar-
blishnji sosedje. Mnogi popoldan, kedar so
bili otrozi v' sholi, jih je Marjana objiskala,
ino per njih shtrikala alj predla. Miklavsh ino
Marjeta sta s' njo vsmilenje imela, ino sta jo
vedla dobro tolashiti. Nji lepa sakonska sa-
stopnost je Marjani silno dopadla. Vezhkrat je
sama per sebi rekla: „Kako sta onedva per vsi
svoji revshni frezhna, mene pa vse moje pre-
moshenje ni frezhno storilo, ker mi ni bilo
mozh se s' mosham saštepti. Pazh je ref, kar,
Salomon pravi: „Boljsihi je malo premoshenje
v' boshjim strahu, kakor veliki sakladi v' nepo-
koju; boljsihi skledzhka sozhive v' ljubesni, ka-
kor pitan vol v' kregi ino prepiri.“

Fridolin je vezhkrat svoje starishe objiskal,
kar jih je prav veselilo. Vselej jim je kaj s'
seboj prinesil, beliga kruha, lepiga sadja, alj
dobriga vina. Vlakokrat so ga ozhe ljubesnivo
opominali, Boga vedno pred ozhmi imeti,
poboshno moliti, ino shlahni gospodi svesto

flushiti. To je Marjano, kedar je sravno bila, vselej genilo. „Kak je vender dobro,“ je rekla, „ako ozhe svoje otroke lepo opomina! Shaloftno pa je, de moj mosh otroke nikolj ni h' dobrimu spomnil, temuzh veliko vezh s' svojim slabim isgledam jih pohujshal, ino na sadne zelo sapustil. Kako bo enkrat odgovor dajal?“

Miklavsh je she smiram pridno v' hosto hodil; ker pa s' slabo rokaj ni mogel vezh derva sekati, je s' pervolenjam grahinskih leshe vlekal, ino leskove paljze pintarjam sa obrozhe, ino leskove shibe rehetarjam sa reshete v' mesto prodajal. Enkrat bres domishlenja v' hosti Joshta najde, ki ravno butaro bresja poveshuje. Joshtu se je dosehmal vse forte godilo. Per neki drugi gospôdi se je sa kozhijasha vnudil; per konjih so bili sa vse s' njim sadovoljni. Ker se je pa nekokrat vpjanil, so ga sagnali. To se mu je tudi per nekih drugih flushbah sgodilo. Sadnizh je sa poshtniga hlapza flushil; kmalo pa so mu sa del pijanosti tudi tam slovo dali. Miklavsh ga nagovarja, de bi nasaj k' sheni ino otrokam shel. Josht pa tega nozhe, ter pravi: „Potem, kar se je sgodilo, moja shena gotovo vezh sa me ne mara; ino pa od dobrotljivosti prevsetne tete shiveti se mu she zelo ne da.“

Kedar Miklavsh damo pride, vse to Marjani pové. Marjana pa ga profi: „Skufite, ljubi Miklavsh! she enkrat s' njim se sniti, ino mu povéte, de ga profim, naj pride nasaj;

jes mu vse odpuštim; veselo ga bom objela, ino tudi otrozi se bojo veselili, svojga ozheta sopet videti.“ — Tudi teto je Marjana profila, v' svoji hišzi mu kak prostor dovoliti, ino teta rezhe: „Dovolim mu, zhe me sa samero profi, ker me je toljkanj rasshalil.“ Miklavsh je sdaj vsak dan shel v' hošto, Joshta najti, ker ni vedel, kje se sadershuje. „Spet ga najde, ino mu pové, de ga Marjana sheljno zhaka, ino teta rada k' sebi vseme. Joshta pa ni kaj veselilo, s' njim iti. Miklavsh ga svari rekozh: „To ni prav, ni keršhansko, Josht! de ste svojo sheno sapustili, ino de vam sa otroke vashe vezh mar ni. Tudi se meni sdi, de ne veshete samo metle, temuzh tudi kaj drugiga pozhnete, kar ni prav. Raji pojte s' menoj; alj bote sa teshaka pridno delali, bote sebe in svoje poshteno lahko preshiveli.“ Josht pa mu posmehvaje pové: „Mislíš, ker si bil ti per meni nekdej sa teshaka. se tudi meni kaj takiga spodobi? Pazh bi te to veselilo, prav bi se mi smejal! Ne bo nizh! Kopati ino sekati nisim navajen; ino ako so me ravno vrashni odertniki ob kmetijo ino vse spravli, me je vender fram, tebi enak revšhe biti. Krompir ino polivka meni ne dišhi; jes si vém boljšhi hrano dobiti.“ Jesno se od Miklavsha oberne, ino sa vselej tisti kraj hošte sapusti, de bi se nikolj vezh s' Miklavsham ne snajshel. —

Dolgo zhafa Marjana od svojga mosha ni nizh gotoviga svedla; vse to pa je zhula, kar jo je možno shalilo. Sdaj je flishala, de je

med tatovskim strelzami, sdaj so ji pravili, de se s' tatovami ino tolovaji pezha. Tisto nozh, ko so tolovaji v' Zhinkovz streti hotli, so tudi is Jankove neki moshje na nje shli. Marjana se prestrašhi, ino sdihvaje rezhe: „Bog daj, de bi le moj mosh s' njimi ne bil!“ Vso nozh ni mogla saspati, ino zel drugi dan pokoja ni imela. Svezher, ravno so vezherjali, pride nekaj sosedov k' Marjani, ki vejo povedati, de je tudi Josht bil med tremi tolovaji, ki so jih vjeli, ino v' Pristovo odpoljali. Marjana jim s' perviga ni hotla verjeti; ker so pa vse to terdili, se od grose vsa trefe ino besedze siniti ne more vezh. Komej so sosedji odjishli, pade na svoje kolena, ino s' otrozmi jokajé sa Joshta moli.

Josht je bil ref v' jezhi; med tem pa je Fridolin pogosto svoje starishe objiskat prishel. Vselej ga Marjana skerbno sprashuje, kaj bi ji od njeniga mosha povedati vedel. „Drugiga ne vem,“ pové Fridolin, „kakor de je Josht neko velikih hudobij kriv. Zhes eno leto enkrat Fridolin h' svojim starisham perleti povedat, de bojo Joshta ob shivljenje obsodili. „Povejte,“ jih prosi, „to shalost Marjani, ino njo modro pripravljajte, de se prevezh ne prestrašhi, kedar bi od drugot to svedla.“

Hitro gre Miklavsh njo pripravljat ino tolashit. Marjana mu pa she na ozheh ino obrasu posna, de ji ima kaj shalostnega povedati, ino kedar ji odkrije, de bojo Joshta ob glavo djali, se vstrašhi, de skorej omedli, ino otrozi.

se na ves glas sazhnejo vekati. Teta Jera pride gledat, kaj bi bilo? ino najde Marjano vso blede, kakor de bi bili njo obsodili.

Dolgo ni mogla nizeh govoriti; sadnizeh pravi: „Sdaj, nebeski ozhe! je mera mojga terplenja napolnena, odvsemi mi, ako je mogozhe, moj bridek kelh!“ Per ti prizhi je hotla h' Joshtu, de bi ga she enkrat vidila. Teta pa ji brani, rekozh: „Kaj bosh hodila, vse bo na te kasalo! Pomagati mu tako ne moresh, molish pa doma lahko sa — nj. Noj pa kdo vé, ali bi mu prav bilo, de bi ga objiskala, ker te je v' toliko nefrezho ino sramoto pripravil.“

„Silno nefrezhno ref me je storil,“ odgovori Marjana, „pa vender je smiram she moj mosh; svesta shena svojga mosha tudi v' nar vezhi nefrezhi, ktire si je sam kriv, ne sapusti.“ Nekoljko pomisli ino ozhi k' nebesam povsdigne; potem pa Miklavsha poprosi „Ljubi moj sosed! lepo vas prosim, pojte hitro v' Pristovo, ino glejte, de bote mojga nefrezhniga mosha videli. Jezhariza, moja prijatelza, vas bo she k' njemu spravila. Le rezite, de jo pustim prav lepo posdraviti, ino a to profiti. Po tem pa gledajte, kako se kaj mojmu moshu godi, alj tudi pokoro dela. Perferzhno mi ga posdravite, ino povéjte mu, kako sim jes shalostna, ino kako s' njim terpim! Rezite mu, de ga hozhem priti she sadni zhas tolashit! naj mi pove, alj mu je ljubo, de pridem? Povéjte mu, de mu ne bom zhisto nizeh ozhitala, de sim mu vse odpuстила, de

se mi tako v' serze vsmili; de bi rada svoje shivljenje sa njega dala.“ Solse so jo polile, ni mogla dalej govoriti.

Miklavsh ji obljubi, vse na tenko mu spozrozhiti. Nar pervo gre damo po Marjeto, de bi sbila Marjano tolashit, po tem pa se v' Pristovo odpravi. Bersh po poldné je bil she nasaj, ino pové: de so Hodin, Shpes ino Josht ref she obfojeni, Brizovo obfojenje pa she ni osnanjeno, kér je sa hudo sholel; de sta Hodin ino Shpes prosto voljno svoje hudobije sposnala, ino se sposnani sodbi rada podversheta; de Josht pa vse terdovratno taji, ino ako so ga ravno ozbitno previshali, se vender nedolshniga dela, ino pravi, de je po krivizi obfojen; de Marjane nikakor vezh videti nozhe, ker bi drujga ne, kakor njemu ino sebi she vezhi shalost napravla; de si gospod sajmoshter veliko persadevajo, ga h' sposnanju svojih grehov pripravti, de pa on od spovedi, ino poboljšhanja zelo nizh flishati nozhe, de je ves terdovraten greshnik.

„To je she pa nar hujshi,“ pravi Marjana, roke povsdigvaje; sdaj vidim, de moja shalost she ni bila dosti velika. Jes moram v' Pristovo k' njemu, vse troje otrok vsemem s' seboj, ino bom poskusila, alj ga bom h' pokori obudila. Prosim vas, ljuba teta! najemte mi vos, de se s' otrozmi bersh taj popeljam.“ Teta ji voljo spolni. Marjana se hitro s' otrozmi odpravi, ino komej vos perzhaka. Kmalo ko pride, se s' otrozmi na nj vsede, ino v' Pristovo pelja.

XXVI.

Marjana prosi sa Joshta.

She je bila terda nozh, se Marjana proti Pristovi memo grada Zhinkovskiga pelja. V' gradu so ravno vezherjali. Marjana rezhe vosnika nekajko postati, ino s' otrozmi is vosa stopi. Prosi vratarja, naj bi shel prafhat, alj bi sme la s' shlahnim gospodam nekaj besedi govoriti; vratar je to rad storil, ino kmalo ji dovolenje prinese.

Grafhinski se prestrashijo, kedar Marjana vfa blede s' trojmi otrokomi v' gostnizo stopi, kjer so vezherjali. Ludvik ino Lojsika sta otroke milo gledala. Marjana nekaj malo od mise postoji, pa od joka besede govoriti ne more; le svoje solsne ozhi je k' nebu povsdignila. Na strani per nji so njeni otrozi stali, ino si s' rokzami solse od ozhi brisali. Shlahna gospa so se komej joka sdershali; vftanejo ino sami stol k' misi perstavijo, potem Marjano prijasno sa roke primejo rekozh: „V' serze se mi vsmilte; pojte le, ino se semkej k' meni vfedite! Marjana pa se sahvali. ter pravi: „Jes moram poprej shlahniga gospoda nekaj profiti. Profite shlahna gospa tudi vi sa me! Gospa vелеvajo Ludviku ino Lojsiki s' otrozmi v' stransko jilbo iti, Fridolinu pa jim kaj vezherje prinesti. Shlahen gospod Marjano milo ogovorijo: „Ljuba Marjana! vēm, de pridete

sa shivljenje svojga mosha profit; pa kaj, ko je vse sapstoj.“

„Vem, de nizh ne pomaga,“ pravi Marjana; „drugazh bi ne henjala, de bi milost sprofila sa nja. Ker ga pa s' proshnoj smerti ne morem vezh reshiti, bi val shlahen gospod! kaj drugiga rada profila. Slisbim, de nesrezhen moj mosh neki nizh nozbe pokore storiti! To mene bolj strashi, kakor smert ino mezh, ki mu bo glavo odsekal. Ko bi se nesrezhen zhlovik v' kratkih treh dnevah nikakor ne hotel spokoriti, sa boshjo voljo val prosim, pustite mu she nekaj zhafa. Nevmerliva dusha je toljkanj vsmilenja vredna. Od grose ino shalosti bi tri dni vezh ne shivela, ako bi moj mosh nespokorjeno vmerl ino se pogubil.“

„Ljuba Marjana! pravi jo shlahen gospod; njegove ure so preshtete; sam zesar so mu sodbo podpisali; jes mu zhafeka smerti odloshiti ne morem.“

„Naj pa bo boshje ime, zhe ne mora drugazh biti, rezhe Marjana. Morebiti mi bo pa Bog pomozh dodelil, de bom terdovratnesha preprofila, ino s' sotsami ga h' pokori obudila. Drugazh bi ga mertviga she na shegnan britof ne pokopali. Pa kaj pravim — saj tudi hudodelnike ravno tam sakopajo, kjer jih ob glavo denejo. Sato val prosim she, shlahen gospod! ako bi se moj mosh venderj she pred smertjo spokoril, najte ga po kershaufko na shegnan britof pokopati, zhe vam je toljkanj mogozhe. Otrozi sploh objiskujejo radi poka-

palishe svojih starishov; moje srote bi to sa ozhetam svojim bres grose ne mogli. Nikarte tedaj tega ne odrezhte meni shalofni materi, ki bodem v' kratkim sapushena vdova.“

Shlahen gospod ji to obljubijo, rekozh: „Ker v' sodbi nizh ne stoji, kje ima pokopan biti, bom skerbel, de ga bojo na britof pokopali.“

„Hvala Bogu ino vam!“ pravi Marjana. „Pa ne samerte mi, de vas sne nekaj profim! Grosovitno sgubijo moji otrozi svojga ozheta; povsod bojo sanizhvani ino saframvani, ali jih vi, shlahen gospod pred shpotam ino framoto ne ovarjete; sato jih vam isrozhim, imejte vsmilenje s' njimi, ker so sirote she revni sadofti.“

„Odsehmal“ pravijo shlahen gospod, „bom po ozhetovo sa nje skerbel; ojstro bom prepovcdal, kaj hudiga vezh po smerti nesrezhniga ozheta od nja govoriti; alj, zlo nedolshno vdovo ino otroke saframvati. Per vsaki priloshnosti pa bom vam ino vaslim otrokam kar mi bo mogezhe pomagat; smete se sanestfi.“ Marjana se lepo sahvali, ino hozhe spet iti, Shlahna gospa pa jo permorajo, she oftati, de bi nekoliko jedla ina pila ino se pokrepzhala. Marjana jim voljo spolni, de ji ravno od shalofni nizh ne disti. Po tem pa otroke poklizhe, jim veli shlahnimu gospodu ino gospej roko poljubiti, se sama she enkrat prav serzhno sahvali, ino se s' otrozmi sopet na vos vsede.

Komej se Marjana odpelja, grefta gospod ino gospa v' svojo posebno stanovanje, ino se

she dalej od nje pominata. Gospod hvalijo njeno svestobo ino modro ravnanje, gospej pa njeni otrozi ljubešnivo dopadejo, posebno Lisika, ki je she nikoljko odrasla. „Shiva podobna svoje matere je,“ so rekli; „tudi mati je uekdaj zhudno lepa bila; vem se she dobro spomniti, kedaj je bila s' Joshtam nevesta. Vsi so ji ga branili, de bo pa toljkanj s' njim nefrezhna, bi nobeden verjel ne bil.“

Shlahen gospod pa pravijo: „Kako frezhen bi Josht lahko s' svojo ljubešnivo shenko ino otrozmi na lepi kmetiji shivel, alj bi se hudim strastam vdal ne bil. Prevsetija pa, sapravlivoft, ino posebno pjanzhvanje njega ino njegove v' toljko nefrezho pripravlo je. Mnogi mosh bi se hudiga bolj svesto varval, alj bi pomislil, kako s' hudim djanjam sheno ino otroke nefrezhne dela. Ni je vezhi nefrezhe sa ljudi na sveti, kakor so hudobne strasti, ino nespametno poshelenje!“

„Prav imash, poterdijo shlahna gospa. „Tudi Marjana si je nekoljko fama svoje nefrezhe kriva, ker je prevelike shelje do Joshta imela. Svojim ozhem le je verjela, ino le njegovo lepoto vidla, na dober svét pa modriga striza ni poslufhala, ino ravno to je bila njena nefrezha. Koljko sels je she prelila, koljko shalosti prestala! Ino kaj bo revna vdova s' otrozmi pozhela. Premoshenja jim nima vezh dati, kaj bojo drugiga, kakor vse shive dni flushiti morli! Vfiga tega je njeno nespametno poshelenje krivo.“

„Ref je to,“ pravijo shlahen gospod; pa she vezh kakor Marjana je njene nefrezhe teta Jera kriva. Ako bi Jera, de ravno she itara, ne bila rada poslušala perlisnenih besedi Joshta, bi ne bila Marjano pergovarjala, temuzh veliko vezh odgovarjala, malopridniga Joshta vseti, Marjana bi jo bila gotovo vbogala, ino toljki nefrezhi odshla. Tako tedaj je vsaka straš, tudi nezhimernost, škodлива, vsake se mora zhlovek skerbnó varvati.“

XXVII.

Marjana Joshta v' jezhi objishe.

Posno v' nozh she le pride Marjana v' Pristovo. Vso pot je molila in se jokala, jihtiti pa sazhne, kedar se memo svoje nekdayne hishe pelja, ino v' njej per svetli svetivniz zelo nesnane ljudi sagleda. Grosa jo je preletela, kedar do sodne hishe pride, kjér je druge vezhere le v' spodnim rasdeli bila buzh videti, kjér je jezhar stanoval, nizoj pa je bila vsa osvetlena. Pred vratami is vosa stopi, ino v' jezharjovo jisho gre. Obedva, jezhar ino jezhariza jo prijasno posdravita ino omilujeta. Marjana nji bersh po moshu vprasha, ali bi se bil spovedal? „She slishati od spovedi nozhe, rezhe jezhar.“ Jezhariza pa pravi: „Hvala Bogu, de si prishla,

ino otroke s' seboj vsela. Kedar bo tebe ino tvoje otroke videl, ino pomislil, de ga she sdaj ne sanizhujete, de val je ravno vse toljkanj nefrezhne storil, mora mu serze geneno biti, alj bi bilo tudi jekleno.“ Marjana prosi jezharja, jo h' moshu peljati, jezharizo pa, otroke per sebi obdershati, dokler jih bo rekla perpeljati.

Jezhar gre, ino ji naprej sveti; Marjani serze filno terka kedar sa njim po kammitnih fhtengah trepezhe. Kedar pa zlo svojga mosha vfiga blediga, ino gerdo sarasbeniga ino k' tolsti misi perklenenga sagleda, se prestrashti, de dolgo ni mogla pregovoriti. Josht pa strasno ji naproti vpije: „Tak si vender prishla! Beshi, pusti me. Jes nozhem, nem rem te videti.“ Na miso roke krisham dene, si obras v' nje sa krije, in besedze vezh ne rezhe. Marjana pa prednj pade rekozh: „Nikar, ljubi moj Josht, se od mene ne odverni! Poglejme saj! Nifim prishla ti kaj ozhita. Meni ni sa dnar, premoshenje ino zhasht per ljudeh. Zhe smo tudi ob kmetijo ino vse prishli, saj mormo enkrat vmreti, ino vse sapustiti. Meni je le sa vezhnost, sa to sim k' tebi prishla. Otmi, otmi saj svojo dusho, zhe je she vse drugo sgubleno. „Josht ji besedze ne odgovori, ino kakor poprěj na misi floni; she ne pogleda jo ne.

Marjana je vidla skrivaje ga sdihvati ino se solsiti; sato pomigne jezharju, otroke perpeljati. Kedar jih je bil jezhar perpeljal, Marjana sopet sazhne: „Vidish Josht! to so tvoji otrozi! Tvoja Lisika, Barbika ino mali Joshek!

Radi bi s'he enkrat svojga ljubiga ateja vidli!
 O fkorej bojo revne sirote, ker ne bojo ozheta
 vezh imeli! Ali je tvoje serze kamnito, de jih
 s'he ne pogledasu? Ali jim nimash nizeh vezh
 sporozhiti? Ali bojo morli vse svoje shive dni
 shaloft v' svojmu serzu nositi, de so bili od
 nevsmilenga ozheta zelo savorsheni, kateri je
 nespokorjeno vmerl, ino, kar Bog obvari!
 vezhno v' pekli gori.“ Sdaj se Josht vsdigne,
 ino globoko sdihne. Dolgo zhafa sheno ino
 otroke plashno gleda; potem pa pravi: „Ljuba
 moja shena, svesta moja drusha! ljubesnivi
 moji otrozhizhi! Ob vse sim vas spravil, ni karte
 me sa to ne kolnite! Menil sim, de me ne bojo
 k' smerti obfodili, zhe ne bojo nez' ksanja nad
 menoj videli, sdaj pa vidim, de je vse sapstoj,
 ino is ljubesni do vas bom pokoro storil, de
 spokorjeno vmerjem.“ Dalej ni mogel govo-
 riti, toljkanj se je jokal ino plakal. Sadnizeh
 s'he rezhe: „Ljuba moja Marjana! pusti me
 sdaj en zhafek samiga, ino peli otroke k' je-
 zharizi. Vi pa jezhar, preskerbite mi gospoda
 fajmoshtra, de se bom spovedal, ino s' Bogam
 spravil.“ Marjana gre s' otrozmi dol k' je-
 zharizi, jezhar jim spet sveti. Jezhariza stopi
 fama po gospoda fajmoshtra. Oni bres odloga
 pridejo, Marjano nekoliko, potolashijo, kmalo
 pa na ravnost k' Joshtu grejo. Marjana poprosi
 jezharizo, de bi njo ino otroke zhes nozh per
 sebi obdershali. Jezhariza ji rada to dovoli,
 ino hitro v' kamerzi otrokam postele, kjer so
 vsi vtrudeni kmalo saspali. Marjana pa se s'he

vlegla ni; »kako mi je mozh spati?« je rekla; pokleknila je ino bres nehanja molila, de bi Bog moshu dal duha prave pokore. Dolgo so bili gospod fajmoshter per Joshtu; po tem pa grejo k' Marjani ino jo tolashijo, rekozh: »Le potolashbite se! jes savupam, de bo vash mosh frezhno smert storil. Jutre sгодaj bo Josht obhajan, ino sheli, de bi tudi vi prizho bili.« Skos to je bila Marjana mozhno potolashena, ino je v' molitvi Boga hvalila.

Drugo jutro Josht po jezharju gospoda sodnika k' sebi sprofi, de bi jim svoje hudobije obstal, ino jih sa odpushanje profil. »Odpustite mi, — shlahen moj gospod sodnik! »je sgrevano rekel; »odpustite mi, de sim vam tak dolgo legal, ino nepotrebno delo napravljaj. Misilil sim neumnes, de me ne morete obso-diti, ako nizh ne obstojim; sdaj pa vidim, de sim se goljfal, ino si terplenje le povikshal. Ozhitno sdaj sposnam, de sim vslih hudobij kriv, kterih ste me v' sodbi obdolshili. Vsa sodba je resnizhna, vse je tako, kakor ste mi naprej brali, po pravizi si smert saflushim.« Sodnika je sgrevano sposnanje Joshta v' ferze genilo, rezhe ga pifarju v' kratkim popisati. Joshtu pa vse odpusti, ga tolashi, ino mu per lozhenju svojo roko podà.

Sdaj Marjana otroke sbudi, de bi s' njo h' ozhetu fhli, ino sa nja med svetim obhajilam molili. Lisika je bila hitro k' temu pripravle-na; manjšhi otroka pa se nista dala pregovoriti,

ker sta se ozheta bala, ki je bilo strašno jih videti. Marjana gre tedaj sama s' Lisikoj k' Joshtu. Bil je she lepo preoblezhen, ino zhedno obrit. Josht Marjani roko podá rekozh: „Ljuba moja shena! Bog, kakor savupam, mi je she odpustil, odpušti mi tudi ti, ker sim tudi tebe toljkokrat rasshalil, ino te tako nesrezhno storil. Saj me sdaj vse serzhno greva.“ „Vse ti is serza odpustim,“ pravi Marjana, ino se s' Lisoj vred na vel glaf rasjozhe. Josht pa nji tolashi, rekozh: „Nikarte toljkanj ne shalujte! Sahvalte veliko vezh Boga, de je mene miostljivo spet sprijel, ino molite sa me, de do konza stanoviten ostanem.“

Josht je na to poboshno' sveto obhajilo prijel. Marjana, Lisika ino Jezhariza sravn klezhijo ino se milo solsiyo. Potem rezhejo dukovnik drugim odstopiti, ino she sami s' Joshtam en zhaf ostanejo.

XXVIII.

Marjane sadni pogovori s' Joshtam.

Marjana zhes dan vezbkrat svojga mosha objishe, ino se mnogo pogovarjata; na vezher pa s' Lisikoj slednokrat k' njemu pride. Josht

obe prav perferzhno posdravi, ino ker jezhar ravno miso pokrije, ino vezherje prinese, nji permora, s' njim vezherjati.

Josht s' velikim dopadjenjam svojo she prezej odrafheno hzher Liso gleda, ino pravi: „Kako vesel bi lahko vsak vezher per svoji shenki ino otrokih doma bil, ako bi ne bil drugot veselja jiskal! Pazh nesrezhen mosh, ki nar boljshi veselja doma per svojih ne jishe! — Alj kjé sta pa Barbika ino Joshek? rad bi nji she enkrat per sebi imel!“ Marjana mu rezhe, de bota posnej she tudi prishla.

Po vezherji pride stari strelz Moriz Joshta objiskat. Josht mu hitro roko poda, rekozh: „Grosno me veselí, ljubi Moriz! de me pride te objiskat. Jes sim vam she dosti hvale dolshen, ino vas moram veliko sa samero profiti. Sdi se mi, nesrezhnimu, de ga ni zhloveka, kateriga bi jes rashalil ne bil! Szer, ko sva she v' gradu vkup flushila, sva si bila smiram dobra prijatela, pa po tatinskim lovi sim vas mnogokrat jesil. She vezhi krivizo pa sim shlahni gospôdi naredil, kedár sim menil jih obropati. Tudi njih pustim sa odpushanje profiti, ino se sahvaliti sa vse dobrote, ki sim jih v' njihovi flushbi od njih prijel. Povéte shlahnimu gospodu ino gospej, de svojo sapusheno vdovo ino sirote prav ponishno njihovi milosti no pomozhi sporozhim.“

S' Morizam je tudi Fridolin prishel Joshta ledat. Per vratih je postal; ino ves ganjen

se zhes nja jozhe, Josht pa ga blishej k' febi poklizhe, rekozh: „Le blishej sem stopi, ti blashen fantek, ki se sa mene nevredniga sol-sifh! Vesh she, kjé sva se pervokrat vidila? V' hosti sa Jankovo, kjér je hudoben Briz ferno mladimu fernjaku odstrelil. Briz je she takrat svojo hudobnost na snanje dal, ti pa si svojo vsmileno serze pokasal, ker si se sa pufheniga mladiga fernjaka vsmilil, ino si ga hotel h' levzu peljati. Vsfak svojo pot sta takrat nastopila, vsfak svoj zil ino konez pa bota tudi dosegla. Briz she v' shelesji sdihuje, ino nima kaj dobriga perzhakati; tebi pa se dobro godi, ino lahko kdaj she velike srezhe vzhakash. Le hodi naprej po dobrim poti, ostani pravizhen ino poshten; saj vidish nad Brizam, kam kriviza na sadne zhloveka pelja. Srezhen ostani, ino moli sa mene, ino ako bofh kedaj pri-loshnost imel, mojim otrokam kaj dobriga storiti, ne samudi te prosim!“

Na to pridejo gospod fajmoshter k' njemu. Josht vsemi bridko martro v' roke, ktero so mu oni dali, jo kufhne, ino jih prosi, naj mu ktero molitvizo naprej molijo. Gospod mu voljo dopolnijo, ino Josht neko prav lepo molitev is serza na glaf sa njimi moli. Po tem pa se k' Lisiki oberne, rekozh: „Ljuba moja hzherka! Vse, kar sim premogil, sim sapravil, nizh ti nimam sapustiti, kakor to le boshjo martro, ktero so mi gospod fajmoshter dali. V' svojih rokah jo bom dershal, kedar bom

kri prelil. Po moji smerti jo bojo gospod tebi dali; vsemi njo sa spomin; imej jo vedno pred-ozhmi, ino vselej se spomni tega, zhigavo podobo viditi, ki je sa naš terpel ino vmerl, de bi grešnike, tudi mene, pogublenja rešil. Njega sposnavaj, njega ljubi, v' nja savupaj, ino nikolj ne bodi njegovimu svetimu navku nesvesta, kakor sim jes, tvoj nesrezhen ozhe, nesvest mu bil. Spofhtuj ljubi svojo dobro mater, ino delaj ji ti veselje, ker sim ji jes toljkajni shaloſti naredil. Popravi ti, kar sim jes hudiga storil. Odpusti mi, moj Bog! pravi, ino ozhi k' nebesam povsdigne, „de sim svoji shenki svesto sakansko ljubesen tako slabo vrazhoval. Odpusti mi, de sim svojim nedolshnim otrokam toljko shamoto napravil, de se ho'o morli shamovati, kedar bojo shifhali moje ime. Odpusti Lisika! svojmu nesrezhni-mu ozhetu! Savoljo sols, ktire sdaj tozhim, odpusti mi, ino nikar me she v' grobi ne kolni!“

Lisa ino mati se na ves glas plakate; tudi vsim prizhijozhim so solse v' ozhi nastopile; gospod fajmoshter pa jih tolashijo. Na to pride jezhar, ino gospodu fajmoshteru na vuho poshepta, de she dolgo rabel od svunej zhaka, de bi, po stari navadi, hudodelnika sa odpushanje profil, de ga bo drugi dan ob glavo djal. Sato pravijo gospod fajmoshter: „Ne delajte si moji ljubi! she vezhi shaloſti, temuzh s' kratkim se poslovite. Vi, Marjana savupajte, de bote svojga mosha, ino ti, Lisika! svojga ozhe-

ta v' nebefih sopet videle. Lozhite se sdaj od nja, de se nekoljko she k' smerti pripravljá! Po tem perpeljajo she unedva otroka; s' jokam Josht sdaj flovo vsemi, vse sapored objame, ino prav serzhno jih kufhne. Gospod fajmoshter pa sami sdaj mater ino otroke k' jezharju peljajo, ino jih opominajo, naj sa Joshta molijo, ker boljshiga vezh storiti ne morejo. —

She pred dnevam gre Marjana s' otrozmi v' zerkev sa svojga mosha molit. Vfo jutro je molila, posebno pa ob uri, kedar so ga ob glavo djali. Ne bilo bi ji mogozhe, nja smert videti, sato je raji v' zérkvi ostala. Pa tudi v' zerkvi je njo filno serze bolelo. She kedar so sa svitam s' velkim svonam svonili, kakor je bilo navadno tisti dan, kedar je bil kdor ob glavo djan, ji je bilo, kakor de bi bil s' mezhham kdor ji serze presunil. Jno kedar je fli-shala ljudi, ki so od vsih krajev se sherali, ino sholnirje, ki so hudodelnike na sodnishe spre-mili, ravno memo zérkve hrumeti, je njo tolj-ka shaloft napadla, de je skoraj omedlela, Ni pa bilo shive dushe v' zérkvi, rasen Marjane ino njenih otrók; sadnizh she pride njena svešta prijatelza jezhariza: vfa objokana jo ob-jame, ino preshaloftno revo komaj nekoljko potolashi.

XXIX.

Tolovaji ob glavo djani.

Med tem, de shaloštna Marjana na pol mertva v' zérkvi molí, ino otroke moliti opomina, so Jofhta ino njegova tovaršha is jezih pred sodno hišho peljali. Ljudi se je vse terlo. Rozhen pisar she enkrat hudodelnikom enmu sa drugim njih obsojenje naprej bere, potem tri paljzhize prelomi ino pred vsakiga eno vershe, na snamnje, de je njih shivljenje obsojeno.

Od sodne hišhe grejo na sodnišhe. Nar pervo gre ena truma sholnirjov, ino poglavar pred njimi jesdari. Sa njimi pridejo hudodelniki, vsak s' svojim duhovnim na strani; per strani pa sodnik, pisar ino drugi sodni moshje jesdijo. Sadej druga truma sholnirjov. Preden na sodnišhe pridejo, je she vse polno ljudi okolj stalo; veliko fantov je zlo na drevesa splesalo, de bi loshej vse videli. Sholnirji sodnišhe v' krog ostopijo; v' fredi so bili sodnik, drugi sodni moshji, ino pa sholnirski poglavar. Na morišhi so bili blapzi rabelnovi, ino sa njimi rabel v' plajšhi sagernen, ino mezh pod plajšham dershi. Nar pervo Hodín na morišhe stopi. Perklone se sodniku ino poglavarju, potem pa se h' sholnirjam ino mnoshizi oberne, ino pravi: „Veliki hudodelniki smo sa res, pa

imejte vsmilenje s' nami, ki smo nefrezhni, ino vsak naj pomisli, de, kar je zhloveshkiga, se vsakimu zhloveku lahko permeri.“ Po tem ozhi k' nebesam povsdigne, ino savpije: „Ozhe nebeshki! glej tvoj sgublen fin se sgrevan verne k' tebi nasaj! Le nikar ga ne saversi!“ S' grosoj pogleda na stol fred morishta, ino sa njim vidi rabelna stati, bres plajsha, s' savihanim rokavami, nabrushten mezh v' rokah. Hodin se na stol vfele, ino ozhi mu saveshejo. She enkrat na perse terkne, ino na glas savpije: „Bog bodi meni greshniku milostliv!“ —

Komej te besede isrezhe, kar mezh sabliskne, ino glava odleti. — Shpef to videti, se ves od grose trefe; trepetaje komej isrezhe: „Bog mu bodi milostliv, ino naj mu sa dolгим terplenjam sashelen mir najti; vsmili se pa tudi mene, ino potolashi mojo shalostno mater! — Tudi Shpef se vfele, ino je ravno tako ob glavo djan; odsekano glavo pa k' Hodinovi poloshijo.

Sdaj pride Josht na versto. S' bosbjoj martroj v' rokah stopi na morishte. Ker je bil v' Pristovi doma, je mlado no staro vse ga poznalo; tudion, kedar se osre, mnogiga dobrotnika ino prijatla svojga sagleda. Kakor si je naprejsel, sdaj she ljudi nagovori; vsakiga perferzhno sahvali, kateri mu je kedaj kaj dobriga skasal, sa odpulhanje pa prosi vse, kterim bi bil kedaj kako krivizo storil, ino ktère bi bil kaj pohujshal, opomina, naj se sdaj nad njim rasgledujejo. Sadnizh she pravi: „Bog

se naj vsmili zhes mene, zhes mojo vbogo sheno, zhes moje revne otroke, ino zhes nas vse! Molite sa me, tudi jes bom per Bogu sa vas profil!“ Te besede so vsih serza genile; vse je bilo popréj nevoljno ino serdito zhes njegove hudobiije; sdaj pa so vsi vsmilenje s' njim imeli; ni ga bilo; de bi se jokal ne bil.

Hlapzi rabelnovi Joshta na kervavi stol posadijo, ino mu ozhi saveshejo. Visoko je kerv po kozhila, truplo je na stoli obfedelo, ino odlekano glavo mu v' krilo denejo. Tiha grosa sdaj je — vse omolzhi. Sdaj stopijo gospod fajmoshter is Pristove naprej, ljudem per ti priloshnosti nekaj malo besedi povedati. Bledi so, solsne ozhi imajo, odehniti si morjo, preden sazhnejo: „Boga se boj, ino dershi njegove sapovedi!“

Boga se boj! Le kdor se Boga boji, naj bo shé star alj mlad, toljko strashni smerti odleti, ki jo pred sebo vidimo. Bojte se Boga! On, ki nad nami prebiva, je vfigavedjozh — svet — ino pravizhen. Nja boshjo oko vidi, naj bo hudobiija she tako skrita. Vflako hudobno delo on sovrashi, ki je nar bolj svet. Bog, on zhres vse pravizhen, vflako hudobno delo ojstro shtrafa. — Boga se bojte! Kdo med vas ni strepetal, videti, kako se je svetel mezh sablisknil, kako je kerv s' zurkam poskozhila? Vafhe oblizhja so oblédéle kakor smert. Pa ravno ta smert, h' kateri je visbi gosposka nefrezhne nafhe brate tri obfodila, pride od

Bogá — je shtrafa saflushena. — Boga se bojte, she vezh, kakor gosposke; Bog je gosposki mezh v' roke podál, de ga sapstonj ne nosi. Pa vender vse she toljko strahne shtrafe tiga sveta, niso senza proti shtrafam, s' katerimi Bog na unim sveti hudobne, nespokorjene ljudi shtrafuje.“

Dershite sapovedi boshje! Boshje sapovedi prelomiti — greh storiti, je nar vezhi slo, nar strahnej hudo na sveti, veliko grosovitneji, ko rabelnov mezh. Greh, govori sveto pismo, je na dva kraja sbrushen mezh, njegova rana ne zeli. Pregreha rani dvakrat, zhasno ino vezhno. —

Dershite sapovedi boshje? Le samo eno sapoved prelomi, in bres shtevila hudobij bosh sa pervim greham dopernesel, in tudi tebe bojo na kervavo sodnishe pripeljale. Perviga teh treh nefrezhnih je huda jesa, drujiga jigra, tritjiga pjanost na ti strahni smertni kraj privlekla.

Globoko si torej vtisnite v' svoje serze besede svetiga Duha: Bojte se Boga, ino dershite njegove sapovedi! De jih pa loshej ohranite: se bojite Boga, ino dershite njegove sapovedi, sallshte she dve besede Jesusa, nashiga Isvelizharja: „Zhujte ino molite!“

„Zhujte! Vsaki vsih sedem poglavitnih grehov se is maliga sazhne, kakor is male jiskre velik ogenj, kakor majhina shpranja na ladiji,

ktera zelo barko potopí. Zhujte, kaj v' vašim ferzi vstaja, sadushite pervo jiskro hudiga. Komur pa vést ozhita, de je pot pravize she sapustil, naj se hitro poverne. Vosek je pot, ki v' shivljenje pelja, shroka zesta, ki v' pogubljenje gre; veliko jih je, ki po njej hodijo.“

„Molite! — Profite Boga sa pomozh, skushnjave greha frezhno premagati. Militev na s' Bogam sklene. Kdor ne moli, se she Boga lozhi — je she zhlovek, ki Boga nima. Moliti ino zhuti je dvojno oroshje, s' katerim she toljko hude skushnave frezhno premagamo. Naj bi bili ti triji nesrezhniki le desetino truda, ki so ga sa svojo tolovajstvo imeli, k' flushbi hoshji obernili, bili bi lahko poshteni, imenitni moshje, ravno oni, ki so sdaj na kervavim mestí smert storili.“

„Oh, kako frezhen zhlovek pa je, ki na poti pravize na nobeno stran ne omahne, se greha varje, zhuje, moli — pa tudi pridno dela. Lehko vedno poshteno shivi, se v' terplenji potolashi, de ga dober Bog v' nar vezhi fili bres pomozhi ne sapusti. — Sladko ino lahko vmerje na svoji posteli. — Sato she enkrat rezhem: „Boga se bojte! Dershite njegove sapovedi! Zhujte ino molite!“ Amen.

Vse je bilo v' ferze genjeno, ino vsak je s' dobrim naprejšetjam sodnishe sapustil.

XXX.

Hudobniga Briza posledni
dnevi.

Briz je bil v' jezhi možno sbolel, morli so mu sdravnika preskerbeti, shelesje so mu odvseli, ino boljshi postelo napravili, de mu ni bilo treba na goli flami leshati. Sdravnik ino gospod fajmoshter sta ga sfer pogosto objiskala, vezh del vender je moral sam biti. V' nja jezho nikolj ni sonze sjalo, ne mesenz svetil; skos shelesne gatre nikamor ni videl, kakor v' temni sid stare na pol poderte hishe, dva komovza dalez od jezhe. Strashnu mu je bil dolg zhas, mnogokrat je bil prav shalosten. Nizh ni vedel, kaj bojo s' njim pozheli, alj ga bojo ob glavo djali, alj ne; v' vednim strahu je shivel. Tisto jutro, ko so bili terji hudodelniki obsojeni, je vedel, de mora kaj posebniga biti.

Drugokrat namrezh je bilo po zeli hishi vse tiho; takrat pa je slishal, sem no tje hoditi, vrata odpirati ino sapirati, s' pukshami ropotati, ino s' ketnami shkreblati. O pol dne mu jezharjov hlapez jesti prinese, ino Briz ga bara: »Kaj ste pa imeli donef, de je bil toljki hrush?« — »Kaj smo imeli?« mu terdo pové; »tvoji terji pajdashi so bili donef obsojeni, do petka no-

beden nima glave vezh. „Shkoda, de si nam ti sholel, bi bilo vse ob enim, tako se bomo morli s' teboj fhe posebno pezhati.“ Gre ino nevoljno vrata sa seboj trefhi.

Briz se je zhes to toljkanj prestrašhil, de je na vsm shivoti trepetal. Kedar kolj je slishal koga iti, alj vrata odpirati, si je she bil v' strahu. Tisto jutro, kedar so hudodelnikam s' velkim svonam svonili; je smertne teshave obzhutil.

Od strahu se pobere, ino vstane, se oblezhe, ino sdaj na duri, sdaj na okno vuhe nastavlja. Slishal je veliko ljudi shumeti, vose ropotati ino sholnirje bobnati. Vef se trefe, ino na postelo vfele. Na enkrat se duri njegove jezhe odprejo, ino jezharjov hlapez pride she s' enim hlapzam ponja, ter ga poklizhe: „Hitro pojdi s' nama!“ Vef se Briz trepezhe. Menil je, de mora na sodnistvo, ino bo ob glavo djan. Bilo pa je v' nja sodbi, ki mu she ni bila osnana, rezhen, de mora Briz sraven biti ino gledati, kedar bojo njegovi pajdashi ob glavo djani.

„Sa boshjo voljo,“ vpije Briz, „kam me pa peljata!“ „Bodefh she videl,“ mu kratko klapez pové. Obedva ga primeta, ino v' neko hisho ga vlezhet bliso sodnistva. Tam je moral per okni vun gledati. Videl je neisrezhen ljudi, med njimi pa Joshta ino druga dva tovarsha, ki jih ravno k' smerti peljajo. Vidil je per pervim mezh sabliskniti, ino na enkrat glavo odpasti. „Jesuf! Jesuf!“ je sazhel vpiti,

ino fi je ozhi satisfnil, de bi unedva ne videl vezh ob glavo djati. Pa pridgo fajmeshtrovo je moral slifhati. Na pol mertviga fo ga v' jezho nasaj peljali. To je Brizu filno k' ferzu fhlo; nozh ino dan mu je bilo pred ozhmi, kakor bi videl rabelna s' mezham po glavi mah-niti, ino kri visoko fhterkniti. Pa is ferza poboljschal se le vender she ni; prave ljubesni do Boga ino Jesufa she ni bilo v' njem. Drugiga ni shelel, kakor smerti oditi. Ino ker mu je enkrat jezhariza, ktera ga je vezhkrat v' bolesni objiskala, povedla, de ne bo ob glavo djan, temuzh le na nekaj let v' oistreji jezhi sapert, mu je tako rekozh kamen od ferza odpadil; bil je spet lehkomihslen, kakor poprej. Le tuhtal je vedno, kak bi mu bilo mogozhe, is jezhe pobegniti, ino kaj po tem pozheti.

Med tem zhasam je Fridolin k' vishimu borshtnarju v' vuk stopil, de bi se borshtnarije svuzhil. Vishi borshtnariza je bila prav vsmilena shena, ino je Brizu v' bolesni mnogokrat kako dobro jed sa bolnike poslala. Enkrat mu nese Fridolin kuhano pishe. Po navadi vesel ino dobre volje k' njemu pride, ino ga prijasno posdravi. Briz pa je menil, de se mu Fridolin posmehuje, ino do nja lepo seline lovske obleke se mu je tudi mozhno merselo. Poln jese ino nevosfhlivosti pravi: „Lehko se mi posmehujesh! ti si se s' vrashnim fernjakam shlahni gospodi dobro perkupil, mene pa je v' nizh spravil. She vidim, dosehmal mi ni nizh fhlo po frezhi, sa naprej pa bo vse dru-

gazh. Moja mati me she bojo s' dnarjami is jezhe refhili, ino toljko plesnovih tolarjov sa-pustili, de mi ne bo potreba flushiti ino per-klanjati se, kakor tebi.“ Briz pishe sheljno pojé, pa she Fridolina ne sahvali ne, de mu ga je prinesil. Fridolina je filno shalilo, ker je videl, de se Briz she vselej ni poboljšhal.

Od dneva do dneva pa je bilo Brizu hujšhí, prav nevarno je bil bolan. Gospod fajmoshter Pristovski so ga bolj pogosto objiskali, ino ga she bolj nagovarjali, de bi se spokoril ino po-boljšhal, ako se nozhe vekomaj pogubiti. Pa malo je porajtal sa njih besede. Eno samokrat je rekel, de ga greva, de ni maral sa lepe navke rajniga ozheta, ino de je mater tako malopridno shalil. Gospod fajmoshter so mis-lili, de je she na poti poboljšhanja, ino so ga sato pohvalili. Kedar so ga pa vprafhali, sa kaj mu je shal, de ni svoje staršhe bolj vbogal, jim je naravnost odgovoril: „Sato, ker bi bil lahko she svuzhen kluzhar ino premoshen ter-shan, sdaj pa she tako dolgo v' jezhi jezhim, ino zhe tudi osdravim, le is te jezhe v' hujšhi pridem.“ Tako je bil she ves posveten, sa vezhnost ino sa Boga mu she ni bilo.

En vezher grejo gospod fajmoshter sha-lostni od Briza; svunaj je stal jezharjov hlapez. „Kako se vam kaj sdi, zhaštivreden gospod!“ jih pobara, kako dolgo se bo hudobnesh she vlekel? Jes sim se she vnevolil odklepati, ino saklepati.“ — Briz tenko na vuha vlezhe, kaj bojo gospod fajmoshter rekli. Oni pa pravjo:

„Le poterpi she en zhafek s' njim, saj ne bo dolgo, ima fushizo.“ „Kaj pomaga poterpeti,“ pravi hlapez, „kedar se pa terdovratnesh ne poboljšha. Alj menite, de se bo? Teshko bo kaj, se mi sdi!“ „Terdiga serza je ref,“ mu odvernejo gospod, „nobena beseda se ga ne prime, ino bojim se, alj bo frezhno vmerl.“ — „Jes pa,“ pravi hlapez, bi namesto vas toljko sa — nj ne skerbel! Alj hozhe hudobnesh po fili v' pekel, naj pa gre, kdo mu bo branil, saj si bo sam kriv.“ Gospod ga posvarijo, rekozh: „Nikar tako ne govori; vesh de ima tudi nevmerjozho dusho, ktero je Bog sa nebesa vstvaril. Bog nozhe, de bi se pogubila. Vezhno v' pekli goreti je le strafhno!“ — Na to rezhe hlapez: „Ko bi se hudoben dezhko neke sto let v' pekli pekel, nizh bi mu ne djalo, saj si boljshiga ne saflushi, pa na vezhne zhafe v' pekli biti — brr — je she mene grosa.“

„Serze je Brizu trepetalo, kader je njuni pogovor poslushal. Terde besede hlapza so ga bolj genile, kakor lepo opominanje ino svarjenje gospoda fajmoshtra. „Tak mi vender n; vezh pomagati,“ je sam per febi rekel; „bom vender moral vmreti, ino v' kratkim v' pekli goreti? O kako dolgo se mi eno leto v' jezhi vidi, kaj bi she le sto let v' pekli bilo? 'Strafhno pa, de nizh bolj, mora biti, vekomaj se pogubiti!“

Kako so mi vender gospod fajmoshter dobri;“ pravi dalej, „kako mi dobro shelijo. Dosehmal sim menil, de me le is navade alj

dolshnosti svariijo, ino opominajo, sdaj pa vender sposnam, de mi ref dobro hozhejo.“ Bridko se rasjzhe, si naprej vsemi, njih v' v'fim vbogati.

Drugo jutro she Briz sam gospoda sajmoshtra k' sebi naprofiti da. Kakor hitro k' njemu pridejo, jih s' povsdignenim rokami prosi, de bi mu povedali, kaj mu je storiti. de bo isvelizban; svesto ohljubi, jih poslushati; ino vse ti dobro sapomniti. S' veseljam se k' njemu vsedejo, ino ga od kraja she vse potrebno podvuzhijo. Kedar she vstanejo, ino iti hozhejo, jim roko poljubi, kar she dosehmal nikolj storil ni, jih s' s'olsnimi ozhmi sa njih lepe navke sahvali, ino prosi, de bi ga kmalo spet objitkali. „Kak je vender dobro,“ pravi, „de so duhovniki, ki greskniku nebeshki trosht v' ferze vlivajo, de ne obvupa.“

XXXI.

Briza shalofna mati.

Od tiste ure, kar je Briz pobegnil, nja mati ni bila vezh vesela; s'osebno shalofna pa je bila, kedar je slifhala, de je Briz s' tolovajami v' Pristovi sapert. Fer ti prizhi se k' sodniku Pristovskimu poda, ino ga sa boshjo vel o prosi, de bi njega fina refbili; vse je bila pripravljena prodati, zlo vboga, me profiti, de

bi le njeni Briz spet proſt bil. Pravizhen ſodnik pa ji na odgovor da: „Drugiga ſtoriti ne morem, kakor kar je moja dolſhnoſt! Vſmilita ſe mi, vi ino vaſh ſin. Pa zhe ſtarifhi po dolſhnoſti ſvoje otroke ne ſhtrafujejo, mora goſpoſka po dolſhnoſti ravnati, ino take ſpazhene, neporedne otroke, kteri bi s' zhaſama hudobneſhi iſraſtli, v' jezho vrezhi, alj zlo ſhivljenje jim vſeti, de ne bojo ljudem vezh ſhkodlivi. Kdor otrokam ſhibo odtegne, jih rabelnam sdajuje.“ Shaloſtna mati proſi na to, de bi ji dovolili, ſina v' jezhi objiſkat, ſodnik pa ji rezhe, de ji te ne ſme dopuſtiti, dokler zhiſto iſpraſhan ne bo, po tem ſme k' njemu priti, koljkokrat ſe ji poljubi. V' milim joki ſe mati ſpet damo verne, od prevelike ſhaloſti ji je bilo ſa obvupati. —

Silno je ſhelel Briz ſvojo mater ſhe enkrat pred ſmertjo videti. Sliſhal je ſzer, de ſo ſhe enkrat v' Priſtovi bili, ino ſo ga objiſkati hotli, pa takrat ſhe niſo k' njemu ſmeli. De bi pa po tem tako dolgo vezh v' Priſtovi ni bili, ga je mozhno ſhalilo. „Ne vém, kaj je to,“ ſe enkrat goſpodu fajmoſhtru pertoſhi, de me moja mati v' moji bolesni nizh ne objiſhejo? Ref jes tega ne ſaſluſhim; pa kér ſo mi nek-daj toljkanj dobri bili, me ſhe vender v' mojmu revnimu ſtanu ſapuſtili ino na vſelej ſavergli ne bodo.“

Goſpod fajmoſhter pa ga potolaſhijo, rekozh: „Ljubi Briz! tvoja mati te ſhe ſmiram neisrezheno ljubijo. Od ſame ſkerbi ſa te ſo

sboleli, ino s'he sdaj bolni leshijo. Dali smo jim povedati, de si tudi ti nevarno bolan; oni pa so rekli: „Vem, de se s' Brizam ne bova vezh vidla, Bog hotel, de bi se v' nebesih frezhno snidla!“

Enga dne Briz ravno spet sheljno po svoji materi sdihuje, kar se vrata od njegove jezhe od prejo, ino mati stopijo k' njemu. Komej jih je s'he posnal; mozhno so se postarali, kar jih je sadno krat videl. Tudi so bili filno s — hudili. Briza vsiga blediga ino revniga videti, se mati savseme, rekozh: „O ti vbogi Briz!“ Drugiga ni mogla sdaj rezhti, le sdihtala je. Briz se na posteli vsdigne, ino materi roko poda, ter pravi: „Ljuba moja mati! ste me prishli objiskat: me s'he niste posabili? Vi ste s'he smiram moja skerbna mati. Koljko shalosti sim vam napravil, koljko bridkih solz, no presgodej lafe vam vbelil! Odpustite, odpustite mi! Oj ko bi vi vedli, kako mene greva, de sim vas toljkanj shalil, is ferza bi mi odpustili!“ Mati od bolesni s'he, ino od teshavniga pota vsa flaba se na stol pri posteli k' njemu vsede. Briz jo sa roko dershi, ino ves v' joki vprasha: „Alj mi bote kedaj odpustili?“ Mati pa rezhe: „Moj ljubi Briz! Jes sim vezh kriva, kakor ti; jes sim nespametno ravnala, ker sim ti prevezh persanashala. Sama sim kriva.“ „Kar, kar,“ pravi Briz, le jes sim kriv. O vi ne veste, kako sim bil jes hudoben; jes sim vas goljfal ino nalegal. Prav sim bil svit ino prekanjen, pa le h' svoji lastni

Inkodi. To de verjemte mi, sdaj jes zelo spoznam svojo hudobijo, ino nozh no dan Boga sa milost no odpusljanje prosim. Sam sim se nefrezhniga storil, sa kaj, gotovo vam povem, ne le v' jezhi, tudi tam v' hosti sim dosti hudiga prestal. Pa tudi vam nisim drugiga kakor shalost ino revshno pripravil. Savupanje pa imam, de se bode Bog naj vsmilil, ino de naj v' nebefih kaj boljshiga zhaka. Gospod fajmoshter mi vejo od tega prav lepo povedati, "Ves slab se nasaj na postelo vleshe, komej diha ino sameshi. —

Sdaj pride sdravnik k' Brizu, mu shilo poshlata, ino s' ramami miga. Mati ga skerbno pobara, alj mu bo ki she kedaj osdraviti, sdravnik pa ji malo vupanja da, rezhe vender sdravila ponuditi, ino gre. Mati ga spremi pred vrata ino ga svunaj poprashta rekozh: „Preljubi moj gospod, ali she bo moj vbogi Brize kdaj osdravil?“ Sdravnik odkima. „Je pazh veliko terpel, pravi ona, ko se je kluzhariji vuzhil, je moral sgodaj vstajati ino perogni stati, sa to je she v' mladih letih to bolezen dobil.“ Sdravnik spet odkima, rekozh: „Lenoba sdravju bolj shkodje, ko delo.“ Mati na dalej pravi: „V' strashni dobrovi shiveti, vrozhino ino mokrote terpeti, to mislim ga je tako sdelalo?“ „Take teshave, zhe jih ne prevezh, she le zhloveka terdniga naredijo,“ veli sdravnik. „Gotovo pa revshina v' jezhi ga je tako naredila,“ rezhe mati. „Nekaj she nekaj, odgovori sdravnik; pa vender se zhudim, de

ste tako slepi ino ne sposnate, s' zhem se je valh sin tako sdelal. Skrivaj je sam s' seboj gresil, ino sam sebe moril, ga je sam Bog videl. Dopolnilo se, kar sveto pismo govori: „Kdor pred svojim stvarnikom gresli, prede sdravniku v' roke.“ Komej sdravnik odide, prinese Fridolin v' kofitarški skledzhki dobre goveje juhe, ino mu jo vnudi, de bi se nekoliko pokrepzhal.

Briz, nizh vezh jesen alj nevoshliv, ga perferzhno sahvali sa nja prijasnost ino dobroto. Mati Brizova saliga zvetezholizhniga fanta s' veselijam ogleduje, po tem pa tudi Briza vfiga blediga, ino kumerniga pogleda, globoko isdihne, komej se fols sdershi. Kedar je bil Fridolin odjishel, rezhe Briz k' materi: „Ljuba moja mati! dobro vem, sakaj ste ga tako gledali, ino kaj ste si mislili! Mislili ste, alj bi bil Briz poboshno ino nedolshno shivel, bi lahko bil tudi rudezh ino sdrav, kakor Fridolin.“ Mati mu poterdi, rekozh: „Vgonil si;“ ino vezhna refniza ostane: „De ni nizh shlahnejshiga — od zhiste dushe!“

Mati prosi sodnika, de bi bolaniga Briza v' vezhi kamro prenesti dali, de bi mu lesheji stregla. Sodnik ji prav radi dovolijo. Od sdaj so gospod fajmoshter vsak dan k' Brizu prishli gledat, Mati jim dopoveduje, koliko je shalovala, kedar je bil Briz pobegnil, ino med rasbojniko safhel, kako se je sa sgublenim sinam folsila, ino nozh no dan molila, de bi ga Bog saj vezhniga pogublenja otel.

Gospod pa rezhejo: „Tu se je pazh sgodilo, kar so nekdej neki fhkof sveti Moniki, materi svetiga Augushtina rekli: „Ni mogozhe sinu se pogubiti, ki se mati sa nja toljkanj jozhe ino moli.“ Tako je tudi vafha molitev sinu, zhe tudi ne zhafne, faj vezhne smerti reshila.“

Briz je od dne do dne slaběji perhajal, mati pa se ni od nja genila; nozh ino dan je per njemu sedela, mu kaj naprej brala, ga to-lashila, mu postljala, piti dajala, obrisovala ga, v' kratkim s' vsm postregla, ino pa jokala. „Bog vam poverni vafho fkerb sa me, ljuba mati!“ je rekel Briz. Mati pa pravi: „O de bi bila raji poprej sa te bolj fkerbela, sdaj mi je she preposno domestiti, kar sim samudila. Bog naj meni odpusti, tebi pa frezhno vmreti! Naj vsm starisham da, otroke dobro isrediti; vse otroke pa, ki kakor sgublene ovze okolj hodijo, naj na pravo pot nasaj perpelja.“ „Bog daj!“ je rekel Briz; kratko po tem je pa vgasnil. —

Mati ga ni vezh, kakor eno leto preshivela. Vedno je neki zherv v' njenim ferzi grisel, od shalofti je morla v' semljo sa njim. — Ker je bogato shlahto imela, je zelo svoje premoshenje sa vboge sirote sapustila, „de bi, kakor je na smertni posteli rekla,“ „drugim otrokam sa dobro isrejo storila, kar je nad svojim finam samudila.“

XXXII.

Fridolina frezhni dnevi.

Fridolin se je v' kratkim boršhtnarije prav dobro navuzhil. Js mladiga je bil navajen priden biti, ino she sdaj nikolj ni pohajal. Vlak dan je s' svojim vuzhenikam, višhi boršhtnarjam, v' boršht shel, ino kar je potrebniga alj haftliviga videl alj flifhal, si dobro sapomnil. Sravno se je vuzhil dobro brati, pisati ino razhuniti, tudi meriti ino v'podobiti. Kedar so drugi mladenzhi po tabernah pijanzhvali, jigrali alj nespodobno popevali, je on doma v' bukvah svoj kratek zhaš imel. Postaran višhi boršhtnar ga je sa vse dela dobro vedel ober-niti, tako de ga je pogosto svojo desno roko imenoval, ino nja shena, ki svojih otrok ni rodila, ga je sa fina imela.

Kedar so shlahen gospod is Zhinkovza svojga fina v' viſoko ſholo poſlali, ſo Fridolina ſa poſtreshbo s' njim dali. Vedli namrež ſo, de ſta ſi dobra, ino de bo moder ino pameten mladenzh, vſiga ſhiviga goſpodizha mnoge neſpameti ino mladoſtne smote ovarval. Sravno ſo hotli tudi Fridolinu prilošnost dati, na viſoki ſholi boršhtnarſtva ſhe bolj na tenko ſe ſvuzhiti, kar Fridolin tudi ſamudil ni.

Mladi Baron Ludvik ſe je bil na viſoki ſholi prav dobro iſſholal; po tem pa ſe je na

deshele podál, de bi bil po sveti kaj imenitniga ino posebniga videl, ino si skufil. Fridolin je moral s'njim iti, in ne bil toljkanj nja strešhaj, kakor veliko vezh njegov tovarsh ino prijatel.

Fridolin ga je pred mnogo nevarnostjo syaril, ino Ludvik ga pridno vbogal. En vezher sta bila s' vezh drugim mladim shlahniki v' tovarshiji; savoljo neke male rezhi se Ludvik s' enim is med njih sporezhe, pa vender se fkerbno varuje kako shal besedo mu povedati. Uni pa, ga smiram bolj safega, ino na sadne ga zelo permorja, se s' njim s' sabloj ali pa pistolo poskusiti. Nekateri drugih shlahnikov so rekli, de se Ludvik she sa del spodobne zhafti mora bojvati, ino je bil sam per volji.

Fridolin pa, ki je ravno sa njim stal, vel prestrašhen savpije: „Nikar tega! Pomislite na Hodína!“ Ludvik ga en zhašek sterma gleda; po tem pa rezhe: „Prav imash! Bom si zhes nozh premislil. alj se mi ref sa del zhafti spodobi, vbijati se. Nozhem tako nepremisljeno ravnati, ino tako nefrezhen biti, kakor Hodín“ „Kdo pa je bil Hodín? ino kaj je tako nespremishleniga storil, de je bil nefrezhen?“ so hitro nekateri vprashali. „Fridolin, pa ti povej!“ mu veli Ludvik. „jes sdaj nisim vstan“ Fridolin je vse od kraja do konza pravil, kaj se je bilo s' Hodínam sgodilo; vfi so is tega sposnali, kako je nespametno ino nevarno na poskushno vbijati se. Per ti prizhi mladi Baron, ki se je hotel s' Ludvikam bojvati, ga sa odpushanje

profi. Vsim je to veliko bolj dopadlo, ino od tiste dobe so se med seboj prav dobro sastopili. Ludvik pa je Fridolina, ko sta damo prishla, prav serzhno objel, rekozh: „Ti si bil moj angelj varh; mene ino mojih starishov si velike shaloſti ino nefrezhe reſhil; nikolj ti to posabil ne bom!“, Srezhno dojdeta Ludvik ino Fridolin is potvanja sopet damo. Obojih starishi so se nji zhudno sveselili. „De sim ravno reven ino vboshen,“ pravi star Fridolinov ozhe, pa vender ne menjam veselja, ki ga nad svojim finam imam, sa Zhinkovski grad, tudi sa bogastvo zeliga sveta ne. Dobri otrozi vboshne starishe bolj srezhne ſtorijo, kakor imenitne premoshne ljudi njih imenitnoſt ino bogastvo!“

Ludvik ni mogel doſti praviti, kako modro ino sveſto ga je Fridolin na poti ſpremlal ino vodil, tudi je povedal, kako ga je veliki nevarnoſti reſhil, kedar se je bil en vezher s' nekim mladim Baronam ſporekel. Shlahen goſpod ſo bili tega prav veseli, ino ker ſo se preprizhali, de je Fridolin v' borſhtnarſtvu ſadoſti vuzhen, ſo ga sa ſvojga borſhtniga ſvetvavza poſtavili.

Eno leto potem je ſtar viſhi borſhtnar vmerl. Shlahen goſpod Fridolina k' ſebi poklizhejo, ino mu neki liſt iſrozhijo, v' katerim ſo ga sa vezhi — borſhtnarja poſtavili. Fridolin liſt prebere, pa komej verjame, ali je prav bral. Perſerzhno ſe jim ſahvali, rekozh: „Pre-

dober moj shlahen gospod! velika zhaft sa mene, de toljkani savupanja v' me stavite! Pa nar starejšhi borshtnar se je she dolgo naprej tote flushbe veselil ino njo tudi saflushi, nozhem ga odriniti.“ Shlahen gospod pa pravijo: „Snana mi je tvoja ponishnost; pa vfi moji borshtnarji tebe sa nar bolj vuzheniga sposnajo, vlak bo rad tebi podloshen. Sa starejšhi borshtnarja bom she skerbel, de bode sadovoljni. Nar pervo moram svoje borshte ofkerbeti; sa to fi mi ti kakor nalefh. Tudi se ti moram hvaleshen skasati, de fi mojga sina tako svesto ljubil. Bodi njemu, mojmu nastopniku svest flushavnik, kakor fi meni bil!“

Oni Od shlahniga gospoda Fridolin na ravnost k' svojim ljubim starisham leti, svojo frezho povedat. Oni so nje bili nesrezhenno veseli, nikolj fi niso kaj takiga od njega domishlovali, ki je dofehmal le sa streshaja flushil Fridolin jih profi, de bi se is svoje bajtize v' nja prostorno borshtnarsko hisho preselili. Vse, kar je saflushil, je njim prepuštil; prav frezhni ino veseli so fkupej shiveli.

En vezher so ravno vkup per vezherji sedeli, ino se mnogo pogovarjali. Med drugim rezhe ozhe Miklavsh: „Ljubesnivi moj Fridolin! vidish, mati tvoja so she stari, teshko she gospodinijo; kako je, alj ti she ni na misel prihlo, tovarshizo ino mlajshi gospodinjo fi isvoliti? „She sim fi jo isvolil.“ pravi Fridolin, „pa nobenimu she nisim povedal, ker sim se

baš, de bi kaj vam, ljubi starishi! prav ne bilo.“ „To bi bilo shalošno,“ rezhe Miklavsh; „pa povej vender, katero si isvolil?“ „Joshtovo Liso,“ Fridolin na tihim pové. „Liso!“ se sавsemeta obedva na enkrat, ino Miklavsh pravi dalej: „Dobro si isvolil, prav po volji, po ti nisva hotla svoje misli rasodeti, ker sva hotla, de bi se sam po svoji misli ino volji oshenil; starishi namrezh nikolj ne smejo otroke k' shenitvi filiti, kakor ni prav, de se otrozi shenijo, kedar ni starisham po pravizi po volji. Na Liso sva midva she dolgo mislila; szer hozhejo nekateri framoto, v' kateri je njeni ozhe vmerl, tudi na njo spraviti, pa kaj mora ona sa to? Lisa je prav zhedna, pridna, ino framoshliva deklina, zhe je boshja volja, bode vajni sakon prav frezhen.“

Fridolin je bil serzhno vesel, de jim je po volji si nevešto isvolil. Bersh drugi dan gre shlahno gospôdo sa dovolenje profit, se s' Lisoj Joshtovo osheniti. Shlahen gospod, kakor tudi shlahna gospa mu rada k' temu dovolita, ino ga pohvalita, de ni gledal na premoshenje, tudi ne na ljudsko govorjenje, temuzh le njene lepe zhednosti, ktere jo zhes vse dekleta povsdignejo, ino obedva se sama she na prej na gostijo povabita.

Dokler ni Fridolin dovoljenja svojih starishov ino shlahne gospôde k' shenitvi imel, tudi Lisi ino njeni materi ni besedze povedal. Misilil je namrezh, de ni prav, poshtenim de-

klizham prasne obljube delati. Sdaj pa, posebno, ker se mu je sdelo, de ga tudi Lisa rada vidi, je shel na ravnost h' Marjani hzher snubit. Mati ino hzher se od veselja rasjozhete. Obedve ste morle dosehmal veliko shalofti prestati, obema se je sdaj shaloft veselje spremenila. „Bog tebi ljuba hzher,“ rezhe mati, „tvojo otrozhjo ljubesen plazhuje, ino meni sa toljkanj shalofti, po tebi toljkanj veselja deli.“

Tudi stara teta Jera je bila tega prav, prav veselja. Bersh je letela, vsmim svojim prijateljizam svojo veselje pravit. Prijateljizam njenim pa, posebno ktere so she odraslene hzhere imele, ni bilo ravno to vshezh; niso mogle si v' glavo spravti, kako je imeniten borshtnar vstan to vboshno, sanizhvano Liso vseti. She so se hotle svatbi odpovedati; ker je bilo pa flishati, de ima tudi shlahna gospôda is Zhinkovza priti, se je toljkanj ljudi sbralo, de jim je bila zerkev premajhna.

Shenin ino nevesta sta bila lepa, de nizh lepshiga; vse nji je gledalo, ino kedar pred altar stopita, so nekateri rekli: „Pred dvajsetim letmi sta Josht ino Marjana tukej stala; vse je takrat reklo; de ni lepshi para na sveti, ino vse nji je sa frezhne imelo. Pa nji sakon je bil vender nefrezhen, ker sta bila sfer obedva lepa, pa ne obedva tudi zhednosti svesta. Donef pa vidimo shenina ino nevesto, ki bota v' sakoni frezhna, ker nista famo lepa, temuzh

tudi obedva zhednosti polna. Sakaj fama zhednost zhloveka gotovo frezhniga flori; ino kedar je lepota she sdalneje sginila, zhednost she smiram oftane.“

Gospod fajmoshter Pristovski, she sivi starzhek, so nji porozhili. Od veselja so jim solse v' ozhi nastopile, kedar so vidli pred seboj neisrezheno lepa ino frezhna sarozhena, verliga shenina, ki so ga she posnali, ko je she fantek drazhje is hoste na glavi nosil, ino salo nevesto, ki jim je she tisti vezher toljkanj dopadla, kedar je vsa objokana od svojga ozheta v' jezhi slovo jemala. Pred porokoj so jima lep nagovor naredili; od shalostne prigodbe s' Joshtam pa niso besedze spomnili. Povedliso, kaj je potrebno ino dobro, de starishi otroke skerbno isredijo, ino de je otrokam skerbna ino dobra isreja nar boljsi dota, ino nar vezhi frezha. Vsi prizhijozhi so bili genjeni od njihovih besedi. Fridolinovi starishi so se od veselja solsili; tudi Marjana, Lisina mati, se je od veselja jokala; s' shalostjoj pa se je tudi spomnila svojga rajniga mosha, ktermu je ravno na tem mestu pred dvajsetim letmi svojo roko v' sakon podala; molila je sa njega, Boga hvalila, de ji je v' hzheri toljkanj veselja doshiveti dal, ino s' savupanjam se tolashila, svojga mosha v' nebesih sopet videti.

Gostijo so na vesi ravno v' tajisti taberni imeli, v' kateri se je Marjana s' Joshtam pervokrat sisnanila. Prislali so shlahen gospod ino gospa ino vsi grafhinski is Zhinkovza, tudi

stari Moriz, ino vsi boršhtnarji s' shenami ino s' otrozmi so se sbrali; tudi sosedov nekaj je bilo povablenih. Vsi vkup so bili prav veselji, shlaben gospod sami so novosarozhenima na frezhen sakon sdravizo napili, ino vsi povableni so njima frezho sheleli. Fridolin ino Lisa sta pa tudi dolgo let v' frezhnim, ino veselim sakoni shivela, ino se mnogokrat spomnila mladiga fernjaka, ki je bil prvi isvir vse njene frezhe; sposnala sta pa tndi v' zeli prigrdbi neskonzhno previdnost boshjo, ki je vse tako zhudno ravnala. „Resnizhno je,“ sta rekla: „Kar Bog stori, vse prav naredi.“

Gréh ni sméh.

Grosne so shelje hudobniga djanja,
 Kratke so senje pregresfniga spanja;
 Glej, kakor senza pred sonzam, beshi
 Grefhnika frezha; sapstonj jo lovi.

Naj se hudohez v' nebó povsdiguje,
 Naj le pravizhniga on sanizhuje,
 Jutre poprafhaj: kje nja tron stoji?
 „Vidish“ porezhejo „v' blati leshi.“

Sladke se grefhniku sdijo nja shelje,
 Lepshi ko slato nja gerdo veselje;
 Kazha ga pikne, in greha spomin
 Njemu grenkejsbi je, kakor pelin.

Grefhnik se sazhne s' pregreho pezhati,
 Prav saframljivo nedolshnim smejati;
 Naglo se njemu smeh v' jok premeni,
 Grise ga zberv nja hude vesti.

Kamo bosh béshal o grefhnik nefrezhni!
 Kako se vbrasil ti shtrafengi vezhni,
 Ker ti dotezhe odlozheni zhas,
 Vterga snivlenja pregresfniga las?

Milo se bošh po nebefih osiral,
 V' semljo ozhi bres savupanja vpiral;
 Jokati se ti mogozhe ne bo;
 Terdo bo ferze, in suho okó.

Vfo hudobijo bošh videl odkrito,
 Vezhnoft odperto, sa tebe ferdito,
 „Oh, ti porezhefh, sakaj fim grefhil?“
 Boljshi sa me, de bi rojen ne bil!

Oj, mladi grefhnik, ki zhednoft sapufhafh,
 Grefhno vefelje v' mladofti okufhafh,
 Odpri, oh odpri sdaj svoje ozhi,
 Glej, de pregreha te ne oflepi!

Naj bode tvoja befeda refnizhna,
 Roka per vfakimu djanju pravizhna!
 Greha te bodi vfelj grosa in ftrah;
 Grefhno vefelje je blato in prah.

V' lepi nedolshnofti ferze ohrani,
 Angelov svefti prijatel oftani,
 Tak fi bošh lahko ti shvishgal in pél,
 Zkafno bošh frezhen, in vezhno vefél.

Sapopadek.

	Stran
Predgovor	3
Fridolin, prav blagi fantek	7
Fridolina poboshna mati	11
Fridolinov sali ozhe	13
Velika' shalof	16
Zhudna pomozh	18
Zhudapolna sposnava	21
Vse je sdaj dobro	24
Hudobniga Briza otrozhje leta	28
Briz neporeden fholar	37
Briz v' rokodelskim vuki	42
Briz pride med divje jagre	47
Briz med rasbojniki	53
Namenjen rop	59
Briz, hudoben potuhnenz	63
Hudobniga Briza nepokojna vest	66
Zhudna perkasen	70

Hudoben Briz pervokrat na sodbi . . .	73
Lov nad tolovaje	80
Popif, kako je Hodin shivel	85
Kako sta Hodin ino Shpef shivela . .	94
Obfodba Hedina	101
Shpef v' jezhi ino na obfodbi . . .	107
Shpef ino Hodin se k' smerti pripravljata	113
Popif, kako je Josht shivel	120
Josht ino nja revna shena Marjana .	128
Marjana profi sa Joshta	138
Marjana Joshta v' jezhi objifhe . .	142
Marjane sadni pogovori s' Joshtam .	146
Tolovaji ob glavo djani	151
Hudobniga Briza posledni dnevi . .	156
Briza shalofna mati	161
Fridolina frezhni dnevi	167
Gréh ni sméh	175

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

COBISS SLO



00000289750

